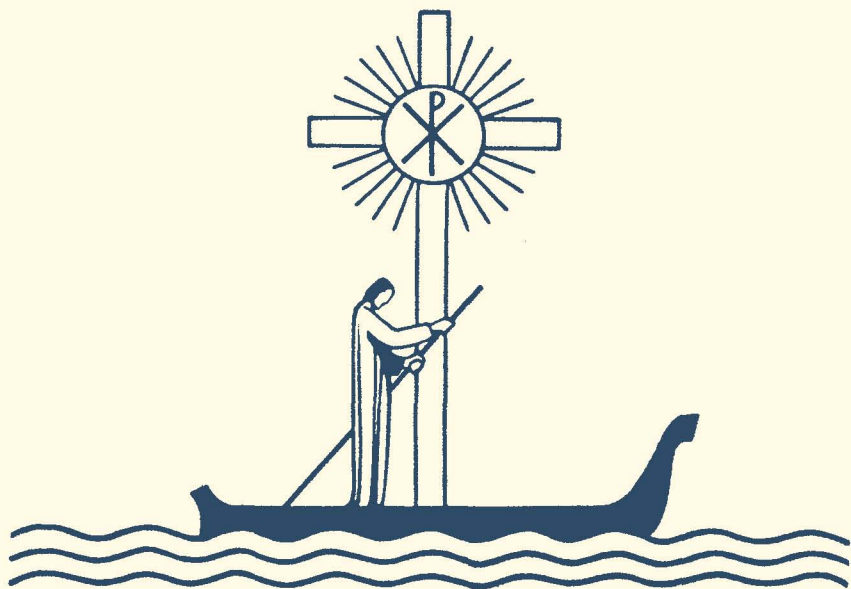

CSÁVOSSY ELEMÉR S.J.
IGE ÉS ÉLET

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST

IGE ÉS ÉLET

SZENTBESZÉDEK ÉS VÁZLATOK

I.

IRTA:

CSÁVOSSY ELEMÉR S. J.

KORDA R. T. KIADÁSA, BUDAPEST

Nr. 748/1939. Imprimi potest. Budapestini, die 2. Octobris 1939.
Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat.
P. Joannes Hemm S. J. censor dioecesanus. Nr. 8112/1939.
Imprimatur. Strigoni, die 9. Novembris 1939. Dr. Joannes Drahos
vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest.

Ádvent

Lelki pusztaságok

(Kalocsa, 1931 november 29.)

Mondják, hogy a sivatagnak is van hangja. Egy utazó a Szaharában említi, hogy egyszer utazás közben valami síró hang ütötte meg fülét a pusztában. Mikor arab vezetőjétől megkérdezte, mi ez a hang, az arab így válaszolt: A puszta sír, mert nem lehet virágos rét.

Az arab válasza csak a puszta lakóinak lelkéből fakadó költői elgondolás. Mert a sivatagnak nincs szíve, nincs hangja, nincsenek könnyei. A hang pedig, mely az utazó fülét megüti, nem más, mint a puszta szellőjétől mozgatott millió meg millió finom homokszemnek egymáson való surlódásából eredő akusztikai tünemény, mely mintegy a nyöszörgés, sírás, zokogás benyomását kelti az emberben. De mindenesetre szép kifejezője a puszta gyermekének lelkében élő költői érzésnek, mely ebben a hangban a puszta fájdalmát véli hallani sivársága, kiaszottsága, terméketlensége fölött: sír, mert nem virágos rét.

I. Nemcsak földrajzi sivatagok terülnek el földünkön, vannak *lelki sivatagok* is. Nemcsak a Szahara-, a Gobi-, az ausztráliai sivatagok, az amerikai Llano Estacado és más pusztaságok tárják fel szemünk előtt a maguk sivárságát, kietlenségét és terméketlenségét. Vannak a térképen fekete foltok, melyek azokat a nagy, mérhetetlen lelki sivatagokat

jelzik, ahova Krisztus tanítása még nem jutott el, ahol még a sötétség és a halál árnyéka uralkodik a lelkek fölött. Ezeknek a lelki sivatagoknak síró, zokogó hangja üti meg fülünket most, az ádventi időben. Mintha csak ezer meg ezer lélek hangja szólalna meg ádventi sóhajokban: Jöjj és szabadíts meg minket! Ez is a sivatagnak, a lelki pusztaságnak zokogása, mert nem lehet virágos rét.

1. Az első nagy lelki sivatag a *pogányság pusztasága*. Hatalmas fekete foltok jelzik a térképeken ennek a sivatagnak kiterjedését. Még ma is az emberiségnek mintegy kétharmada sínylődik a pogányság lelki sötétségében. S mily kietlen ennek a sivatagnak pusztasága! Az értelemnek mily elsötétülése, az erkölcsnek mily lealacsonyodása a pogányságban! Család, nő, gyermek, szegény és beteg — mily szomorú és mélyen megalázó sors jutott mindezeknek ott, ahol Krisztus világossága nem ragyog át a pogányság sötét fellegén! Csak az tudja s érzi, hogy mi a pogányság, aki először tölti karácsony ünnepét tisztán pogány országban, akár a civilizált Japánban, akár a déli szigetek emberevői közt. Csak az érti meg ennek a sivatagnak kétségbeejtő kietlenségét, aki egy reggel felébred s úgy látja, hogy körülötte kipusztult az egész kereszténység, s nincs semmi sem, ami rá visszaemlékeztetné. Ilyen a pogányság lelki pusztasága. Nem tör-e ki Ázsia civilizált és nem civilizált pogány országaiból, a Csendes-Óceán szigetvilágából, Afrika vadonjaiból az ádventi sóhaj: Jöjj és szabadíts meg minket!?

De talán nem is érzik lelki nyomorukat, szegénységüket, lelkük kietlen pusztaságát és terméketlenségét; mulatnak, kacagnak, élük világukat s lelkükkel nem is törődnek, nem is tudják talán, hogy van lelkük. De hiszen épp ez a legnagyobb lelki nyomor és szegénység, amikor az ember már nem is tudja, hogy lelke nyomorban van, és szegénységét már nem is érzi. Van bizonyos személytelen zokogás, sírás, amikor maga az emberi természet sír romlása

fölött, mégha személyes hordozója nem is érzi elvakultságában a fájdalmat. A rabszolgasorsba süllyedt, egykoron fejedelmi ember áll ott lelki nyomorában, és minden sebe, minden-genyedő tályoga, minden fekélye egy-egy síró panasz, mely lelkünk fülét megüti. Nem ilyen volt az ember, mikor Isten kezéből kijött; s minél kevésbbé érzi nyomorát, minél jobban eltompultak lelkének érzékei, annál hangosabb nemes természetének ez a felzokogása, mely felénk kiáltja: Más, nagyobb dologra vagyok teremtvél Itt is sír a sivatag, mert nem lehet virágos rét.

2. A második sivatag az *elszakadtak* sivatagja. Ahol egykor Szent Vazul, Aranyszájú Szent János, Szent Gergely szava hallatszott, ahol a Remete Szent Antalok és Szent Atanázok éltek, ott most a sivatag homokja és még inkább a lelki kiasszottság sivár pusztasága takarja az első századok virágzó keresztény életét. A dómokban, melyekben Isten dicsérete hallatszott, a Szent Erzsébetek Wartburgja mintha kihaltak, kiüresedtek volna, idegen szellem költözött beléjük, sivataggá változtatta az Egyház gazdag termőföldjét. Holt ágak, holt levelek ezek, melyek az élet fájáról leszakadtak és bomlásnak indulnak. Szakadás, a tanok zűrzavara, halál és pusztaság tárják felénk néma karjukat, és a mélységből zokogó hang tör elő az igazság, az élet, az édesanya után, aki meghalt. Ha belépünk az egykor még katolikus templomokba, minden visszaemlékeztet az életre, mely megelevenítette a köveket; most kietlen, holt minden, olykor össze is törték azt, ami túlhangos szóval emlékeztetett a multra. Ez a hosszú adventi éjtszaka síró hangja: sír a sivatag, mert nem lehet virágos rét.

3. A harmadik lelki pusztaság a *modern pogányság* sivatagja. Kultúra és technika a bűn jármában. Egyetemek, színházak, sajtó, film, melyeknek hivatása az igazság, a szépség, a jóság terjesztése, kietlen, terméketlen pusztaságok tanyáivá lettek,

ahol legfeljebb mérges gyümölcsöt talál, aki utakon jár. Gyarak és műhelyek Isten, lélek és szeretet nélkül. Nyomortanyák, mulatóhelyek borzasztó lelki fertőjükkal, elhagyatottságukban. A Szolovecki-szigetek, „a szenvedések és könnyek szigete” iszonyú kegyetlenségükkel; börtönök, hóhérszékek, ahol az igazságot kínpadra vonják. Valóban, az egész teremtett világ sóhajt a bűn járma alatt és szabadulás után kiált ádventi sóhajában: Törd szét bilincseinket és tégy szabaddá minket! Ez a modern pogányság jármában sinylődő világ síró panasza: sír a sivatag, mert nem lehet virágos rét.

4. Van még egy negyedik lelki sivatag is, ez a *bűn sivatagja* saját lelkünkben, a lelki terméketlenség pusztasága, ahol az erény gyümölcsei hiányoznak. Szomorúan hangzik a német költő szava: „Und der ich bin, grüsst traurig, den, der ich sollte sein!” Szomorúan köszönti rosszabbik énünk azt a nemesebbeket, akivé lennünk kellett volna. Minek kellene lennem és mi vagyok ma! Nem igazi lelki sivatag-e a lélek kegyelmi élet nélkül? És a lanyhaság kiasszott pusztasága! Sír a lelked, és jó, ha sír, mert e sírásból Isten kegyelmének hatása alatt remény és bizalom fakad, és ez a második ádventi hang: a remény és bizalom békítő, könyörgő, vágyakat fakasztó hangja.

II. *Ádvent a vágyak, a remények, a várakozások ideje.* Várakozás valamire, ami jobb, mint ami eddig volt; vágyakozás valami után, ami szebb, boldogítóbb, mint ami eddig körülvelt vagy bennünk volt. Megszólal az ádventi antifóna: „Nézek a távolból és íme, látom Isten hatalmát közeledni, a földet pedig felhőbe burkolva. Mondd nekünk, te vagy-e, aki uralkodni fogsz néped fölött?” Mintha csak képet látnék, amint a Megváltó szent alakja áll a föld fölött és Szívéből a kegyelem sugarai vetődnek a földre: a világ ádventje ez Jézus Szívében, mely termékennyé teszi a sivatagokat és betölti élettél a lélek pusztaságát. „Táruljatok fel, hatalmas kapuk,

tárlatok fel, örök kapuk, hadd vonuljon be a dicsőség királya!"

III. Sándor cár nagy börtönt építtetett s megnyitásakor 10 percig bezáratta magát. Krisztus, az ég és föld királya jön, hogy életfogytiglan megossa velünk börtönünket itt a siralomvölgyében. Gazdag volt és szegény lett, hogy szegénységével gazdaggokká tegyen minket. A világ némileg börtön, de nem Isten, hanem az ember keze építette. Jön a nagy Megszabadító, hogy szabadokká tegyen minket.

Meghoz mindent, hogy virágos rétté varázsolja a pusztaságot, hogy széttörje a rabláncokat és szabadokká tegye a foglyokat. A világ Világossága megvilágít minden embert, aki a földre jön. Hogyan van mégis, hogy még pusztaságok terülnek el a földön, még börtönökben élnek a lelkek és a halál árnyékában ülnek a népek? — A mi hibánk, mert kegyelmeit nem használjuk fel; hanyagságunk, közömbösségünk, gyávaságunk, szenvedélyeink, bűneink okozzák, hogy a világ a megváltás után is sokhelyütt még sivatag.

Mit tett a 12 apostol a sötétségbe temetkező pogány világ közepette, s mit teszünk mi? Ha az apostolok és vértanúk lelke élne bennünk, nem volnának a mai szociális és erkölcsi állapotok a világon. Szent Ferenc kolduló szerzete megváltoztatta a föld színét, a Fogolykiváltó Szűz szerzete ezer rabbilincset tört szét; kell, hogy ez a szent rajongás megragadja a mi lelkünket is, csak így leszünk képesek sivatagokat termékeny földdé, virágos rétté varázsolni, feltörni a börtönök kapuit, széttépni a foglyok láncait, elsősorban saját lelkünk rabláncait, saját lelkünk bűn-börtönét, melyben eddig fogva voltunk.

Messze területeken terjed ki még a pogányság lelki sivatagja. A keresztyének rossz élete, pénz-sóvársága, kegyetlensége, a nagy egyházszakadás s annak következményei, ezek okozták, hogy még nem keresztyén ma a világ. Verjük csak mellünket,

mi vagyunk az okai, hogy nem jött el még hozzánk Isten országa.

Azért vértézzük fel magunkat, ha ádventet akarunk a földön és lelkünkben! Ne zokogjunk a sivataggal, hanem tegyünk! Krisztus királysága nem lesz meg nélkülnk. Egy dolog mindenestre csak tőlünk függ: hogy magunk virágos rétté, Krisztus országává alakuljunk. Egy hang szólal meg a pusztában, most nem a sivatag, hanem a pusztában kiáltó szava: „Készítsétek el az Úr útját, egyenesítsétek az ő ösvényét.” (Lk. 3, 4.) „Értsd meg jól, mondja Gratry, hogy nem vagy az az ember, akinek Isten téged akar, nem vagy az az igazi ember, amilyennek Isten az embert elgondolta, s amilyennek te magad is gondolod, ha világos órákban lelked fölé száll eszményed . . . Mit tettél eddig életeddel? Az istenfiúság követeléseit mit eredményeztek? Isten gyermeke vagy-e tettben és gondolatban? Nem? Jó, akkor sirasd meg életedet, melyet szentségétől megfosztottál, haszontalanná és terméketlenné tettél, és az első könnycseppben, melyet ontasz, megtalálod az Istent!” Ez lesz lelked ádventje, ez a könny virágos rétté, termékeny földdé, gyümölcscsel teli kertté varázsolja lelked pusztaságát. Amen.

Karácsony ünnepére

A lelki gyermekség főiskolája

(Oregcsertő, 1916.)

Gyönyörű a katolikus egyházi évnek ünnepi koszorúja. Mi fenségesebb, mint a feltámadás nagy húsvéti ünnepe, melyen Üdvözítőnket mint a halál és sátán diadalmas legyőzőjét látjuk isteni dicsfényben ragyogni! Mi bensőségesebb, mint pünkösöd, mikor a Szentlélek hétszeres kegyelmi árja ömlik a lelkekbe, s miként a tavasz meleg ihletétől ezerszeres élet nyílik meg és nyüzsg a természetben, úgy a Szentlélek ihlete természetfölötti csírákat fakaszt, mennyei életbőséget teremt a szívekben. De melyik ünnep vigasztalóbb, melyik bájosabb, mint karácsony kedves ünnepe, mikor az édes Üdvözítő a pásztorokkal együtt a jászolhoz hív bennünket, kis kezét felénk tárja, a másikkal keblében értünk dobogó szívecskéjére mutat s mondja: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, és én felüdítlek titeket!” (Mt. 11, 28.)

Karácsony a gyermekek ünnepe. Karácsonykor maga a nagy Isten is gyermekké lett. Karácsonykor mindnyájunknak gyermekekké kell lennünk, oly gyermekekké, amilyenekről Jézus mondta: „Ha nem lesztek mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába.” (Mt. 18, 3.) Erre szólít fel az édes Jézus, erre hív magához a szegény istállóba a mai napon, ezért mondja: Jöjjetek hozzám mindnyájan! Jöjjetek hozzám, hogy boldogokká tegyelek, oly boldogokká, mint amilyen boldog az ártatlan, jó gyer-

mek. Gyermekekké kell lennünk nem az értelem dolgában, mert abban tökéleteseknek kell lennünk. „Midőn gyermek voltam, — mondja Szent Pál — úgy beszéltem, mint gyermek, úgy vélekedtem, mint gyermek, úgy gondolkodtam, mint gyermek; midőn pedig férfiúvá lettem, felhagytam azokkal, amik gyermekhez valók.” (I Kor. 13, 11.) Ne legyünk tehát gyermekek az értelem dolgában, de igenis azokká kell lennünk a gonoszságban (u. o. 14, 20). Mert, „ha nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába”.

Egy alkalommal, mikor Jézust egy előkelő zsidó férfiú, Nikodémus felkereste és vele az üdvösségről tárgyalt, az mondta neki Jézus: „Bizony mondom neked, hacsak valaki újonnan nem születik, nem láthatja meg az Isten országát.” Nikodémus nem értette meg Jézust s kérde: „Hogyan születhetik az ember, ha már vén? Csak nem mehet be ismét anyja méhébe, hogy újra szülessék?” Jézus megmagyarázta neki, hogy nem testi, hanem lelki értelemben kell venni szavait: „Ha valaki újra nem születik vízből és Szentlélekből, nem mehet be az Isten országába.” (Ján. 3, 3—5.) Vagyis keresztség nélkül lehetetlen üdvözülni. Így kell érteni e szavait is: „Ha nem lesztek, mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába.” Nem térhetünk vissza anyánk méhébe, hogy gyermekek legyünk. De gyermekek leszünk, ha olyan lelkülettel viseltetünk, amilyen a jó gyermekek tulajdonsága. Két drágakő, két gyöngy ékesíti a jó gyermek lelkét, mely őt kedvessé teszi Isten és emberek előtt: ez az önzetlenség és az ártatlanság. A jó gyermek nem kívánja a másét, kevéssel megelégszik, szívesen ad, mások szeretetében leli örömét: íme az önzetlenség. A jó gyermek nem bánt senkit, elhalad a gonosz mellett, mintha észre se venné, szemei még nem nyíltak meg a bűn látására, szíve még nem ismeri a szenvedélyt: íme, az ártatlanság. A gyermek ártatlan és önzetlen természeténél fogva, nekünk önzetleneknek és ár-

tatlanoknak kell lennünk erényből. Ezt jelentik Jézus szavai: „Ha nem lesztek mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába.”

Hol tanulhatunk önzetlenséget és ártatlanságot? Melyik iskolába kell járnunk, hogy ezt a tudományt megszerezzük? Talán egyetemre vagy akadámiára kell beiratkoznunk? Nem. A betlehemi jászol az a nagy iskola, amely bennünket megtanít önzetlenségre és ártatlanságra; ez az az iskola, melyben nem gyermekekből nevelnek nagyokat, hanem nagy emberekből gyermekeket nevelnek. Ebbe az iskolába hív valamennyiünket az Üdvözítő a mai napon: Jöjjetek hozzám mindnyájan! Jöjjetek hozzám, akiknek vállaira az élet súlyos keresztje nehezedik; jöjjetek hozzám, akiket családi gondok, szegénység, betegség, elhagyatottság, kísértések gyötörnek, és megtanítalak titeket az önzetlenség és ártatlanság mennyei tudományára s megnyugtatlak titeket! Kérjük a betlehemi istálló ajtajánál Szent Józsefet, vezessen el bennünket Szűz Máriához, hogy benne s általa lelkileg újjászülessünk, mint ártatlan jó gyermekek, olyanok, mint az, akit testileg is szült és pólyákba burkolva a jászolba fektetett, akinek tanítását most meghallgatjuk. Szent József és Szűz Mária esdjék ki számunkra a kegyelmet, hogy Szent Péter apostol buzdítása szerint „levetvén minden gonoszságot és minden álnokságot és képmutatást, irigységet és minden rágalmazást, mint most született kisdedek hamisítatlan szellemi tej után vágyódjunk, hogy azáltal növekedjünk az üdvösségre”. (V. ö. I Pét. 2, 1—2.) Ha ilyen lélekkel közeledünk a jászolhoz, akkor mi is meghalljuk Jézus szavait: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni, mert ilyeneké a mennyek országa.” (Mt. 19, 14.) Nyissuk meg lelkünk hallását és halljuk, mily szelíden hív és csalogat bennünket tanításának meghallgatására: „Jöjjetek hozzám mindnyájan! Én vagyok az út, az igazság és az élet. Vegyétek magatokra az én ígámat és tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alá-

zatos szívű; és nyugalmat találtok lelketeknek." (Ján. 14, 6; Mt. 11, 29.)

I. Ó, mily hatalmas a betlehemi Kisded tanítása, mily behatóan hirdeti az *önzetlenség* és tisztaság tanát! Mikor később a hegyről szól a néptömeghez, „álmélkodának a seregek az ő tanításán; mert úgy tanította őket, mint akinek hatalma van.” (Mt. 7, 28—29.) Most nem szavakkal, de annál hatásosabban tanít példájával, és ez a tanítás mélyebb gyökeret ver a lelkekben, mint szavai. Mert szavainak varázsereje is leginkább onnan ered, hogy előbb önmaga megtette, amire másokat tanított. (Ap. csel. 1, 1.) Ó, mily megható ez az isteni példa! Mi bírhatta rá a nagy Istent, hogy a magas mennyországból hozzánk, e siralomvölgyébe leszálljon, ha nem az önzetlen szeretet, az a szeretet, mely semmit sem törődik saját érdekeivel, saját előnyével, hanem csak annak boldogságát keresi, akit szeret?! Mennyi boldogságról, mennyi tiszteletről, mennyi gazdagságról mondott le ez az isteni gyermek! Mint Isten Fia Isten végtelen boldogságának is örököse volt; de ő felfüggesztette Atyja boldogító látásának hatását, mindenhatóságának nagy csodájával szenvedő, halandó testet vett föl, mindenben hasonló akart lenni hozzánk.

De, Uram, ha már hozzánk akartál jönni, miért nem jelentél meg mint hatalmas király, bíborba és aranyba öltözve, miért jöttél szegény kis gyermek alakjában a földre? — Azért, fiam, mert ha csak egyetlenegy ember is volna a világon, kinek sorsa rosszabb az enyémnél, azt mondhatná, hogy nem adtam neki példát az önzetlenségre, a béketűrésre, az áldozatra. Ezért választottam a legkeményebb sorsot! — Ó, kimondhatatlan magasztos önzetlenség, ó, felfoghatatlan szeretet! Mindenhatóságát arra használja, hogy értünk szenvedhessen, gazdagságát arra, hogy szegény lehessen!

Azért hív mindenkit magához, mert mindenkiért eljött. Jöjjetek hozzám mindnyájan, szegények

és gazdagok, fejedelmek és koldusok, királyok és pásztorok. Senki sincs kizárva szívem szeretetéből; mert „aki hozzám jön, bizonyára nem dobom ki” (Ján. 6, 37). De ismét példájával tanít az önzetlenségre és a világ megvetésére. Jöjjetek hozzám, mondja, ti gazdagok, de még sokkal inkább, ti szegények! Jöjjetek, királyok, de még előbb, ti pásztorok! Nem a királyokat, fényes környezetükkel, hívja meg először az isteni Gyermeke; a szegény pásztorok az ő kiválasztottai, rájuk önti ki legelőször szíve szeretetének melegítő sugarait. A szegényeknek ez a megkülönböztetett szeretete ismertető jele eljövételének. Mert mikor később Keresztelő Szent János meg akarta tőle tudni, vajjon ő-e az eljövendő Messiás, Jézus isteni küldetésének bizonyítékául ezt válaszolta: „A szegényeknek az evangélium hirdették.” (Lk. 7, 22.)

Ő, örülünk, ha szegények vagyunk, örülünk, ha kicsinyek és alacsony sorsúak vagyunk, mert ezek az új király választottai, ezek az ő meghitt barátai, ezek alkotják legbizalmasabb környezetét! Még ha gazdagok és előkelők volnánk is, igyekezzünk alázatosak és szegények lenni, legalább lélekben, hogy az új betlehemi király környezetéhez tartozzunk, hogy barátai sorába befogadtassunk; mert ő maga mondja: „Boldogok a lelki szegények; övék a mennyek országa.” (Mt. 5, 3.)

Jól jegyezzük meg: boldogok a *lelki* szegények. Nem minden szegény egyaránt boldog, mert nem minden szegény önzetlen, nem minden szegény gyermek abban az értelemben, melyben Krisztus mondotta: „Ha nem lesztek mint a kisdedek, nem mentek be a mennyek országába!” Azért az effajta szegények nem örökösei az ígéretnek, hogy „övék a mennyek országa”. Három csoportra oszlik ugyanis a szegények hosszú sora. Az elsőben látjuk azokat, akikről az imént szóltunk. Ezek csak *külsőleg* szegények: nincs pénzük, nincs birtokuk, talán koldusruhában járnak, de szegénységükben öklöt emel-

nek az ég ellen és káromolják Isten gondviselését; ha tehetnék, megfosztanának mindenkit vagyonától. Ezek sem nem lelki szegények, sem nem boldogok; de nem is lesz övéké a mennyek országa, hacsak meg nem térnek és nem lesznek mint a kisdedek. (Mt. 18, 3.) Ezekhez hasonlítanak és soraik közé tartoznak azok is, kik ugyan nem káromolják Isten legszentebb nevét, de azért szívük csüng a földi javakon és csak azért szegények, mert szegényeknek *kell* lenniök, bensejükben pedig senkit boldogabbnak nem tartanak, mint azt, aki gazdag. Ők nem mondják Krisztussal: boldogok a szegények! — hanem a világgal: boldogok a gazdagok! Ezek sem lelki szegények, de nem is boldogok.

A második csoportba tartoznak azok, akiket az Ég megáldott vagyonnal, de ők szívüket *nem kötik a földi kincsekhez*, szabadok minden rendetlen vonzalomtól birtok és jövedelem iránt, olyanok, mint Jób, aki mondta: „Az Úr adta s az Úr elvette, legyen áldott az Úr neve.” (Jób 1, 21.) Ilyen volt Ábrahám pátriárka, ilyen Dávid király, ilyen számos szent és nagy férfiú az újszövetségben, kik javaikból bőkezűen adakoztak, szívüket szabadon tartották a pénz vágyától, a károkat és csapásokat, melyek javaikat érték, mint Isten kezéből származó megpróbáltatásokat béketűréssel viselték. Ezek külsőleg ugyan nem szegények, de szegények lélekben, önzetlenek, szabadok és azért igazán boldogok.

A legboldogabbak mégis azok, akik a harmadik csoportba tartoznak. Ezek követik Jézust legtökéletesebben szegénységében. Ezek azok, akik külsőleg is szegények és szegénységüket türelemmel, sőt örömmel viselik abban a tudatban, hogy ezáltal Jézushoz *hasonlóbbak* lesznek. Vannak közöttük olyanok, akik egykor gazdagok voltak a világban, de Jézus iránti szeretetből önként lemondtak földi javaikról, szétszertották birtokukat és szegények lettek, hogy azt kövessék, akit ma fázni és dideggni látunk a jászolban, kemény szalmára fek-

tetve, vékonyka pólyákba takarva, mert gazdag lévén miérettünk szegénnyé lett, hogy az ő szegénysége által mi gazdagok legyünk. (II Kor. 8, 9.) Ezek jól megértették Jézus szavait: „Ha tökéletes akarsz lenni, menj, add el, amid vagyon, és oszd el a szegényeknek, és kincsed leszen mennyekben, és jer, kövess engem.” (Mt. 19, 21.)

Ilyen volt a nagy Assisi Szent Ferenc. Mikor édesatyja a város püspöke előtt követelte, hogy gazdag atyai örökségéről lemondjon, Szent Ferenc még ruháit is lerakta a püspök lábai elé és mennyei fénytől sugárzó arccal mondta: „Eddig őt neveztem atyámnak, ezentúl nagyobb igazsággal mondhatom: Miatyánk, ki vagy a mennyekben, beléd vetettem minden bizodalmamat, beléd helyeztem minden kincsemet.” Csak egy köpenybe burkolva, melyet a püspök ajándékozott neki, távozott, hogy ezentúl egyedül Istennek éljen. Halálos ágyán minden ruhát levetett magáról, hogy teljesen szegényen kötözzék át a túlvilágba, amint Ura és Istene is mindentől megfosztva halt meg a kereszten.

Mondjátok, hol tanulta Szent Ferenc a szegénységnek, az önzetlenségnek e bámulatos, majdnem rajongó szeretetét, melyet csak csodálni, legfőljebb távolról tudunk követni? Azt felelem: a betlehemi jászolnál. Hiszen ő volt az első, aki jászolt állított fel az erdőben karácsony előestéjén, hogy a népet az Úr születésének jámbor megszívlelésére bírja. Egy erdei tisztáson oltárt emelt, mely alatt a betlehemi istállónak utánzata volt látható. Vetekedve dolgoztak mindnyájan az oltár felállításán, de csak a legjobbak vehettek részt a munkában. Este felé készen állott a jászol, szalmát tettek bele, de nem fektették rá a kis Jézus képét, mintha csak maga az Isten sugallotta volna ezt nekik nagyobb terveinek véghezvitelére. Eljött Szent Ferenc és az éjféli miséig imádságba merült a jászol előtt. Ekkor megjelent neki abban a kisdud Udvozító, Szent Ferenc csókokkal halmozta el és látásánál mintegy elra-

gadtatva, magánkívüli állapotban érezte magát. Ettől a karácsonyi ünneptől kezdve, melyen először állították fel a betlehemi jászolt, az egész Egyházban elterjedt ez a szent szokás, és alig van templom, melyben karácsonykor a kis Jézus jászolatát ne szemlélnek. Az a szalma, melyen Szent Ferenc az isteni Kisdedit látta, számos csodának volt eszköze, úgy-hogy a nép áhítata kápolnát emelt a jászol fölé, melyet Szent Ferenc mint első állított fel Jézus születésének emlékére. Szent Ferenc pedig a betlehemi Kisdeditől annyira megtanulta szeretni a szegénységet, hogy azt menyasszonyának nevezte.

De boldog is volt. Rajta megvalósultak egész teljességükben Jézus szavai: Boldogok a lelki szegények. Jézus szegénysége volt Szent Ferenc legnagyobb boldogsága. Mikor egyszer télvíz idején átázva, fagyosan, kiéhezve Perugia városából kedves tanítványával, Leóval hazatért, útközben így szólott hozzá: Leó testvér, ha mi az összes nyelveket beszélünk és minden tudományban jártasak volnánk, ha ördögöket üznénk ki és halottakat támasztanánk fel, hidd el, nem az az igazi boldogság. Hanem ha hazaérkezünk és a kolostor kapuján zörgetünk, és a kapus azt válaszolja: Csavargók vagytok, az igazi szegények előtt ellopjátok az alamizsnát! — és ha ott kell állnunk a kapu előtt a hidegben egész éjjel, és mi mindezt türelemmel és örömmel tűrjük Jézusért: hidd el, Leó testvér, ebben van az igazi boldogság.

E szavakon csak ámulni és csodálkozni tudunk. Ily magasztos önzetlenséget gyenge értelmünkkel teljesen felfogni képtelenek vagyunk. De boldogok volnánk, oly boldogok, mint Szent Ferenc, ha megérthetnők! Ily hatással volt a betlehemi Kisded tanítása Szent Ferenc lelkére. Hasonló hatással lesz a mi lelkünkre is, ha azt mélyen szívünkbe vessük. Tartozunk mi legalább azok közé, akik szívüket nem kötik a földi dolgokhoz, hanem lélekben felül tudnak emelkedni pénzen, birtokon, a szegénységet

is, ha beköszönt, türelemmel, megadással tudják elviselni. Áldozatokat, önzetlen áldozatokat kíván tőlünk a kötelesség, terheket ró valamennyiünkre a haza védelme. Viseljük békességgel a terheket, adjunk hálát Istennek, hogy Jézus szegénységében valamicske részünk lett. Ő a mi vigasztalónk, ő a mi boldogítónk, ő hív szent Szívéhez mindnyájunkat: Jöjjetek hozzám, kik elfáradtatok és meg vagytok terhelve, én felüdítlek titeket!

II. Nem kevésbbé hatalmas hangon hirdeti a betlehemi Kisded az *ártatlanság* és a tisztaság ígését: Legyetek gyermekek, hozzám hasonlók, lelketek tisztaságában, szívetek ártatlanságában! — Szűztől született, szűz a nevelőatyja, szíve első dobbanásától kezdve csak mennyei Atyjának dicsőségét keresi: „Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 7.) De nagyon csalódnánk, ha azt hinnők, hogy csak az ártatlanokat hívja jászolához. Épp a bűnösöket csalogatja első-sorban kegyelmének édes sugallatával: „mert nem jöttem, — mondja — hogy e világot megítéljem, hanem hogy megmentsem a világot”. (Ján. 12, 47. V. ö. Ján. 3, 17; Lk. 9, 56.) S ebben újból megnyilatkozik önzetlensége, mert nem saját gyönyörűségét, vigasztalását keresi a jókban, hanem vigasztalást nyújtani és gyógyítani jött a világra: „Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek.” (Mt. 9, 12.) „Nem jöttem híni az igazakat, hanem a bűnösöket bűnbánatra.” (Lk. 5, 32.)

Isten egyszülött Fiát, kit e földre küldött, hogy a világot megváltsa, nemcsak csodálatos méltósággal, és lelki hatalommal ruházta fel, hanem a legmélyebb vonzalmat és jóindulatot is szívébe öntötte azok iránt, kiknek királya, testvére és megváltója lett. A megtestesülés mélységes titka első-sorban Isten irgalmasságának nagy titka. Ezt a kimondhatatlan irgalmasságát akarta Isten az embereknek kimutatni s e célra küldte egyszülött Fiát a földre, hogy benne irgalmasságát megtestesülve mintegy

kézzelfoghatólag szemlélhessék. Azért oly könyörületes szívet adott neki, amilyen isteni irgalmának megfelelt. Ez a kised Istent pedig mindenhatóságának egész erejét, gazdagságának összes kincseit Szíve szeretetének és könyörületességének szolgálatába állította. Már a jászolban fekvő Gyermekek szívében visszhangzottak a szavak, melyeket később oly hathatósan hangoztatott a keményszívű farizeusokkal szemben: „Tanuljátok meg, mit tesz az: irgalmasságot akarok és nem áldozatot.” (Mt. 9, 13.)

Szemei előtt lebegtek a te összes bűneid, gyengeségeid, kísértéseid is. Minden botlásodat előre látta, hűtlenségednek tudatában volt. Már akkor elkészítette számodra a gyógyszert, hacsak magad vissza nem utasítod. Már akkor eltökélte szívében, hogy az irgalom és a bűnbocsánat szentségét elrendeli számodra, hogy saját testével és vérével táplál, hogy a jóban megerősödjél, ismét tiszta és ártatlan légy, mint a ma született Gyermekek, és szíved nyugalma megtaláljad. S íme, a mai napon hív téged s mondja: Jer hozzám, nem látod, hogy kiseded vagyok, mit félsz tőlem? (A. S. Bern. in Nat. senno I. n. 3.) Érted jöttem a mennyországból, érted lettem gyermek. „Nem akarom én a bűnös halálát, hanem hogy megtérjen és éljen!” (Ez. 33, 11.)

Nem látod, hogy sír a jászolban a végtelen nagy Istent? Ugyan, kérdezd meg tőle: Miért sírsz, édes Üdvözítő? Szívének könyörületességében bizonyára a mi bajainkon sír, a mi szenvedéseink miatt, a világháború borzalmai fölött, — de főleg a te hálátlanságod, a te bűneid fölött, hogy nem vagy már tiszta, nem vagy már ártatlan. Menj hozzá, térdelj le szent jászola előtt és kérd őt, hogy isteni könnyei harmat gyanánt áztassák szíved kemény földjét, hogy abból tavaszi csíráként az ártatlanság és tisztaság lilioma kisarjadjon kegyelmének termékenyítő sugarai által. Akkor te is érzed majd e szavak boldogító igazságát: „Boldogok a tiszta-

szívűek, mert ők meglátják az Istent." (Mt. 5, 8.)
Akkor te is hallod majd a betlehemi Kisded ajkáról
a meghívást: „Hagyjátok a kisdedeket hozzám jönni,
mert ilyeneké a mennyek országa." (Mt. 19, 14.)
Mivel szíved ártatlanságában újra gyermek lettél,
gyermek lettél szíved önzetlenségében, azért tied
most Jézus, tied a mennyország, tied az örök bol-
dogság. Amen.

A régi és az új „örömhír”

(Nagybecskerek, 1923.)

Karácsony az öröm ünnepe! Az egész világot betölti ma az „evangélium”, az „örömhír”. Minden égöv alatt, a földnek minden táján, az eszkimók kunyhóiban és a Csendes Óceán szigetein, a világ-városokban és a sivatagok magános oázisain, Afrika forró ege alatt és Labrador jéghegye közt, mindenütt egy örömszózat visszhangzik ma, az az örömszózat, melyet angyal hirdetett először az embernek: „Nagy örömet hirdetek nektek, mert Udvözítő született ma nektek, Krisztus, az Úr.” (Lk. 2, 10—11.)

Vajjon megérti-e a mai világ ezt az örömhírt az égből? Vajjon van-e öröme ma minden szívnek? És ahol örömet lelünk, vajjon az az öröm tölti-e be a kebleket, melyet az angyal hirdet a mai napon?

Nincs örömük azoknak ma, akik még mindig a sötétségben és a halál árnyékában ülnek, akiket körülfog még a régi pogányság fekete éje. Nincs örömük azoknak ma, kiknek szívét a modern pogányság jégkérge, a mai kor hitetlensége fagyasztja. Nincs örömük azoknak ma, kik elmerülve a földiekbe, képtelenek a szárnyalásra a magasba, akik oly örömhírré, mely nem új nyereséget, nem új élvezetet hirdet nekik, csak szánakozó, lekicsinylő mosollyal válaszolnak. — Ezeknek nincs örömük ma.

Sok ember szívében bár van öröm a mai napon, de nincs meg az az öröm, melyet az angyal hirde-

tett. Sok ember számára karácsony csak családi ünnep, melyen megajándékozzák egymást és gyönyörködnek a karácsonyfa fénye mellett, csak boldog emléknappja a gyermekévek ártatlan örömeinek, emlékünnepe az egykori gyermekhitnek, mikor még a Jézuska mindene volt a gyermeki szívnek. Sokak számára csak szimbólum a karácsonyi ünnep, hön táplált vágyak beteljesedésének reményünnepe, ideális törekvések és gondolatok megérezkítője, reális valóság és kézzelfogható tartalom nélkül. Ez a modern ember karácsonya, ha van még karácsonya.

Pedig a mai nap igazi öröme, melyet az angyal hirdetett, mely visszhangzik az ég minden táján a valóban keresztény szívekben, a bűntől való felszabadulásnak öröme, a megszabadulásnak attól a tehetertől, melyről a Aischylosok és Sophoklesek panaszkodtak, a Plátók és Senecák írtak, mely miatt Orestes kesereg és könnybe borul az egész régi emberiségnek szeme. Ez a fájdalom véste bele a régi ember arcába a vágy és meghasonlás ama vonásait, melyeket visszatükröz majdnem minden antik szobor, ez a fájdalom vetette rá sötét árnyékát az élet minden örömére, ettől a fájdalomtól szabadított meg az, akinek bölcsőjénél énekelték az angyali seregek: „Békesség a földön a jóakarátú embereknek.” (Lk. 2, 14.) Ez a karácsonyi ünnep öröme. Ezt jelképezi minden ajándék, melyet egymásnak adunk.

Nem érezheti ezt az örömet az, aki előtt sem bűn, sem személyes Megváltó nem létezik, aki megtévelyedett gögijében jó és rossz fölött áll (Nietzsche) és csak megváltó „eszmék”-ről szónokol. A modern ember elvesztette a bűntudatot és ezért az igazi karácsonyi örömet is; mert ez nem lakozik ott, ahol a gőg és a felfuvalkodás uralkodik. A karácsonyi öröm alázatos; azért int az apostol: „Orvendjetek mindig, szerénységek nyilvánvaló legyen mindenki előtt.” (Fil. 4, 4—5.) Azért gyűlöli a gőg, a világ szelleme karácsony ünnepét, és a keresztény eszme

eme legvigasztalóbb emléknapiját aljas és buta sérelmeivel illeti. Az 1911-i karácsonyi cikkében írja a szociáldemokrata „Vorwaerts”: „A jámbor hívek ma Udvözítőjük és Megváltójuk születését ünneplik. A proletárság nem tud megváltóról!” A következő évben még ádagabb gyűlölet hangján folytatja káromlását: „A Messiásról hangzik az ünnepi harangszó: Megszületett Krisztus, az Udvözítő, a Megváltó. Engem pedig elfog a szörnyű düh, midőn erre a hazugságra gondolok, amellyel már 2000 év óta bolondítják a világot.” Ily hangon szólal meg nemcsak a szociáldemokrata sajtó, hanem minden szabadgondolkodó orgánus, ha gyűlöletét olykor finomabb, etikettszerűbb szavakba öltözteti is. Egy náluk a közös alaphang: A kereszténység nem elégít ki, új örömhír, más evangélium kell a világnak!

Melyik ez az új evangélium, mely hivatva van boldogítani az emberiséget jobban, mint a kereszténység? Három új evangéliumot hirdetnek a mai kor embereinek a régivel szemben, melyet a katolikus Egyház hozott a világnak: a boldogság evangéliuma Isten nélkül, a vallás evangéliuma Krisztus nélkül, a kereszténység evangéliuma Egyház és pápa nélkül. Vajjon boldogabbá tette-e ez a hármast az emberiséget?

I. Förster írja, a modern lélek kiváló ismerője: „A modern ember, aki eltaszította magától az Istent, azt véli, hogy zsarnoktól szabadult meg és nem látja, hogy szabadságának szilárd bástyáját veszítette el és ellenállhatatlanul ezer meg ezer függőségnek vetette alá magát... Sok modern ember még nem is ébredt annak tudatára, hogy mi minden áll és esik el együtt az istenhittel, még öntudatlanul is azokból a bizonyosságokból élősködnek, melyek rég elvesztettek minden szilárd talajt lelkükben.” (Förster, Krisztus.) Mit hozott a hitetlenség evangéliuma a világnak? Boldog lett-e a világ Isten nélkül? Boldogabb, mint volt Istennel együtt? Erkölcsei dekadencia, testi züllés, békétlen szív, társadalmi összeomlás, ezek az első új evangélium fanyar gyü-

mölcsei. Az erkölcsi dekadencia, a családok züllése, a nemi aberráció és a velük járó nemibetegségek, a lopások és csalások intelligens, művelt körökben is, és ezekben leginkább, honoráriumok és közvetítési jutalékok álcíme alatt, a tulajdonjog megbecsülésének teljes pusztulása, a korrupció, a gyermekek, a menthetetlen betegek és aggok gyilkos megfosztása az élettől a tudomány védőpalástja alatt, mindmegannyi társadalmi betegség, mely egyenesen lépést tart a hit pusztulásával és a vallásos lelkiület hanyatlásával. Így a hitetlenség evangéliuma egyenesen forrása lett az erkölcsi züllésnek. És a szív boldogabb lett talán? Az egykoron hitetlen John Romanes ezt írta önmagáról még hitetlensége korában: „Távol állok attól, hogy egyetértssek azokkal, kik az „új hit” félhomályát a „réginek” elhalványuló fényessége helyébe kívánatos pótléknak tartják; azért nem szégyenlem megvallani, hogy Isten teljes tagadásával a világegyetem elvesztette számomra kedvességét... Ha időközönként rágondolok, — és kell rágondolnom — mily megrendítően nagy az ellentét azon hitvallás szent dicsősége között, mely egykor az enyém volt, és létem titokszerű elhagyatottsága között, mely most osztályrészem, ilyenkor mondom, lehetetlen uralkodnom azon a mélységes fájdalomon, melyre bensőm egyáltalán képes.” (Romanes, A teizmus stb. elfogulatlan vizsgálása.) Ez az új evangéliumnak, az istennélküli boldogságnak a boldogsága. Hozzáírjuk még a társadalom bomlását minden tekintély megvetése következtében, a forradalmak borzalmait, az élet és a megélhetés bizonytalanságát, az állami alakulatok labilis helyzetét egyesek hatalmi és gazdasági velleitásai miatt, melyek sem jogot, sem hűséget, sem isteni törvényt nem ismernek; akkor látjuk csak, mit is hozott az első „új” evangélium a világnak. Nem pótolta a régit, a világ nem lett boldogabb általa.

II. A második evangélium a Krisztus nélküli

vallás evangéliuma. Legyen vallás, mondják, de megtisztult, minden felekezet és egyház fölött álló, tisztán eszményi vallás! Ez a teozófia és a teozófiának jármában a dilettáns spritizmus vallási felfogása. Ez legyen a régi evangélium pótlója, szurrogátuma. Jobbat hozott-e, boldogítóbbat a világnak, mint a régi evangélium? Követői, mesterei egytől-egyetlen egzaltált neuraszténikusok, vagy ha nem azok, azokká teszi őket a teozófia. Kalandos képzeleti elmeszővévényeket ültetnek a kereszténység higgadt, észszerű tanai helyébe, a hamis miszticizmusnak hódoló lelkületük eltompítja bennük a helyes istentisztelet és az erkölcsi megítélés érzékét. Vallássosságuk nem az akaratnak odaadása, meghódolása a teremő Isten előtt, hanem fantasztikus beleélése az egyénnek egy képzelt túlvilágba, melyet erőszakosan, kísérleti úton (spiritizmus) vagy titokzatos közlekedés által magasabb lényekkel (teozófia) vél felismerni. A teozófia egyik előharcosa, sőt apostola, Blavatsky Helena szerint az emberiség kora pontosan 311 milliárd és 40 millió év, és ezt ő ősrégi tibeti könyvekből olvasta ki, holott soha Tibetben nem is járt. Sinnet szerint minden ember 5000-szer testesül meg újra és Steiner szerint minden 2100 év alatt egyszer mint férfi és egyszer mint nő. Ugyancsak Steiner szerint „két Jézus” születik. „Más a Máté evangélista Jézus gyermeke, más a Szent Lukácsé. Mind a kettő személyiség, de míg a Máté evangélista kis Jézusában Zarathustra testesült meg újra, Lukács evangélistának kis Jézusa a Bhagavad-Gita újratesztelt Krisnája. Ekként az „istenség teljessége” két emberré porozódott szét: I. Jézussá és II. Jézussá. Az I. Jézus (Zarathustra redivivus) 12 éves korában, mikor az ünnepre a templomba föl vitték, átment a II. Jézusba, Krisnába. De az I. Jézus 30 éves korában ismét elhagyta a II. Jézusnak testét és e II. Jézusban ettől fogva már „Krisztusnak kozmikus egyénisége működött”. Ez az átváltozás Krisztus keresztségénél történt. Eddig az

időpontig az ember-Jézus a Krisztustól elválasztot-
tan élt és különböző testeit formálta ki magának: a
fizikait, étertestét és vágytestét (asztrálestét), az
átváltozás pedig Krisztus keresztelkedésében abban
állott, hogy az ember-Jézus egyesült Krisztusnak
nap-énjével s így állott elő Krisztus Jézus, mint őt
a teozófusok nevezik. (Wolkenberg, Teozófia, 54. o.)”
Igy fest az új evangélium tana. Az agyrémek min-
den képzeletet meghaladó tömkelege. Csak egy-két
próbaszámot mutattunk be ízelítőnek. Minden ko-
molyan gondolkodó ember talány elé állítva látja
magát, mikor szemléli, hogy intelligens férfiak és
nők hitelt adnak a perverz emberi képzelet ily dő-
reségeinek, melyhez csak a hindu mitológia és az
új platonizmus misztikus kisiklásai hasonlíthatók.
A keresztény vallás fenséges dogmáit hihetetlennek
tartják és a teozófia agyrémeit minden bizonyítás
nélkül, a puszta „szemlélés” és „belátás” alapján
mint „ősrégi bölcseséget” szívják magukba.

Szent Pálnál találjuk meg a talány megfejtését:
„Az egészséges tant nem bírják el, azért mesékhez
fordulnak.” (II Tim. 4, 3—4.) Kérdezzük csak, mily
alapokon épül fel a teozófia? „Misztikus szemlélő-
désen, ősrégi hagyományokon, a mahatmák és be-
avatottak tanításain.” És ez a szubjektív belátás
szilárdabb, mint az isteni kinyilatkoztatásnak szám-
talan fizikai és erkölcsi csodával felvértezett ereje?
Az ősrégi ú. n. hagyományok, melyeknek eredetéről
senki bizonyosat nem tud, hitelesebbek az evangé-
liumoknak minden más történeti forrás megbízha-
tóságát felülmúló hitelességénél? A mahatmák, ki-
ket csak a képzelet szült és a „beavatottak” meg-
bízhatóbbak, bölcsőbbek az Egyház nagy tudósainál,
szentjeinél, prófétáinál és apostolainál? Bölcsőbbek
és szentebbek magánál Krisztusnál? Vagy azt akar-
ják tán elhíttetni, hogy Krisztus is a teozófia badar-
ságait tanította? Lássuk csak, ami különösen a spi-
ritizmust érinti, mily kezekbe van letéve és mit
eredményezett az az új evangélium, mely megvető-

leg néz le a régre? „A spiritisztikus üléseken való részvétel és az ott uralkodó nézetek hallása biztos tapasztalat szerint életúntságot és öngyilkossági hangulatot hoz létre.” (Wolkenberg.) Freimarck megállapította, hogy a férfi- és nőmédiumpok csaknem kivétel nélkül nemi abnormitásokat mutatnak. Tyn-dall szellemi prostitúciónak nevezi a spiritizmust. A hivatásos médiumok csalásai és kapzsisága meghalad minden képzeletet. És ezért hagyjuk el a betlehemi evangéliumot és higgyünk a médiumok új evangéliumának? Akinek csak józan esze van, az elfordul az emberi szellem eme perverzítésától. Örömet és boldogságot nem hozott a világnak.

III. A harmadik új evangélium a kereszténység katolikus Egyház és pápa nélkül. A római Egyház kiforgatta eredeti egyszerűségéből Krisztus tanát, azért vissza kell állítani az „ősi” kereszténységet! Ez a jelszó. És hogyan végezték nagyszerű munkájukat az „ősi” evangélium kutatói? Oly alaposan, hogy az evangéliumból nem maradt meg semmi, a keresztény terminológia meghagyása mellett oly tanítást tulajdonítanak Krisztusnak, melyben még a személyes Istennek sincs helye. Ez az „ősi” kereszténység! „A megváltás fogalma — így fejtegeti tételét a protestáns és racionalista Bousset — Krisztus istenségének dogmája, a szentháromságtan, az elégtétel és az áldozat eszméje, a csoda, a régi kinyilatkoztatás fogalma: mind csak a kereszténység fejlődési folyamatának lerakodmánya. De hát akkor mi marad meg az egészből? Aggódó lelkek talán azt hiszik, hogy egy üres romhalmaz. Azonban már fentebbi kritikai vizsgálódásaink közben számos helyen örömteljes bámulattal láttuk: ami a mellékesnek elhagyása után megmarad, az nem romhalmaz, az a Jézus egyszerű evangéliuma.” S ha kérdezzük, mit tartalmaz a Jézus ezen „egyszerű” evangéliuma, Bousset további felvilágosításokkal is szolgál. „Természetes azonban, hogy ezt az egyszerű evangéliumot sem szabad egyszerűen kopíroznunk... Ebben

is van még benső tartalom és külső burok." A külső burok szerinte: a világítélet, az angyalok, a csoda, a fensőbb sugalmazás stb. Ez „természetesen” mind elmarad. Csak a „benső tartalom” marad meg. Azaz még ez sem egészen, mert Boussetnek még ez is sok. „De — úgymond — még az evangélium legbensőbb tartalmát sem szabad változtatlanul aláírunk, hanem először át kell azt fordítanunk a mi fogalmainkra." Nos és mi lesz akkor az eredmény? Hogyan hangzik az evangéliumnak ez a „legbensőbb tartalma” és annak „átfordítása”? „Az evangéliumnak — úgymond Bousset — a mennyei Atyában való hitét teljes erővel magunkévá tesszük és valljuk mi is, de ezt a mi istenhitünket átvisszük modern ismeretköreink világába." Tehát már csak a „mennyei Atya” maradt meg az egész evangéliumból. De Bousset még itt sem áll meg. Neki személyes Isten sem kell. „A mi evangéliumunk Istene azonban — úgymond — nem lehet többé az a mennyei Atya, aki a csillagok fölött trónol. Isten az a mindenható végtelenség a mérhetetlen csillagvilágban, a tér és idő végtelenségében, mely a végtelen kicsiben és a végtelen nagyban működik. Az az Isten ő, akinek ruhája a természet érc törvénye, mely őt az emberi szem elől sűrűn, áttörhetetlen homállyal fedi el." (Das Wesen der Religion.) „Igy zsugorodik össze — folytatja Bangha, kinek könyvéből vettük ezt az idézetet — az evangélium, a „Jézus egyszerű evangéliuma” az útszéli panteizmus, az ateisztikus monizmus, a teljes hitetlenség zörgő csontvázává: Bousset, a racionalistáknál annyira megszokott zsonglőri ügyességgel kisemmizte a kereszténységből mindazt, ami — kereszténységet és természetfölöttséget jelent." (Nagy kérdések útján, 34. k.) Ez a Rómától mentes, pápánélküli, protestáns racionalista evangélium, melynek Bousset csak egyik hirdetője. De az eltávolodás Péter sziklájától, az igazi régi evangéliumtól, következetesen csak ide vezethetett. Ezt belátta maga a protestáns

hitszónok, Kalthoff is, mikor 1903-ban Brémában tartott előadásai során leszögezte, hogy egyedül csak a katolikus Egyház volt következetes hitében. A protestantizmus minden katolikus ízt ki akart küszöbölni a kereszténységből. Azért először csak az első három-öt századot tekintette az eredeti, hamisítatlan kereszténység korának. Majd katolikus vonatkozásokat fedezvén fel már a második és harmadik század íróiban és egyházi döntvényeiben is, az eredeti kereszténységet megszorította az apostoli korra, az első századra. De még ez sem volt elég katolikusmentes kereszténység, azért csak az újszövetségi szentiratokat, az evangéliumokat és az apostolok leveleit fogadta el a kereszténység hamisítatlan letéteményeseként. Csak egy bökkenő volt, hogy még Szent Pál levelei is nagyon katolikusok. Azért meg kellett szorítani az ősrégi kereszténységet a négy evangéliumra. Ebből is elmaradt a negyedik, Szent János evangéliuma, és a másik háromból is ki kellett még szedni a voltaképeni magot, az eredeti, ősi kereszténységet, elhagyva mindazt, ami katolikus ízű. Ezt az eredeti kereszténységet ugyan senki szeme sem látta, senki füle sem hallotta, de ennek kellett lenni az eredeti kereszténységnek már azért is, mert katolikusmentes volt. Hogy hol volt persze az eredeti kereszténység Krisztustól Lutherig, azt emberfia nem tudja, ne is keresse. És hogy mi ennek az ősi kereszténységnek tartalma, arról már Bousset eléggé felvilágosított bennünket.

A pápanélküli, katolikusmentes evangélium szétbomlasztotta a kereszténységet, de nemcsak tartalmilag, hanem következőkép szervezetileg is. Protestáns egyházzról, mint ilyenről nem beszélhetünk, csak szektákról, denominációkról, egyházakról, melyek csak abban egyeznek, hogy protestálnak a pápa és a katolikus Egyház ellen. Amerikában egyedül 70 különböző szekta és egyház nőtt ki a protestantizmus gyökeréből, Németországban voltaképen minden egyetemi tanár mást tanít és a teológia nem

is protestáns már, hanem racionalista és hitetlen. Az egyes szekták ismét önmagukban pártokra szakadnak, szétesnek és új szektákat alkotnak. A metodisták maguk újabb 11 denominációra oszlanak. „Angliában sokszor a legkisebb faluban 7—8 különböző imaház van.” (Bangha.) Így fest a pápa nélküli, katolikusmentes evangélium külsőleg és belsőleg. Ahol nincs egység, ott nincs igazság; ahol igazság nincs, ott nincs boldogság; ahol boldogság nincs, ott nincs öröm. Azért az új evangélium nem örvendeztette meg a világot.

És épp azért maradunk meg mi az igazán „rég” evangéliumnál, annál az örömhírnél, melyet az angyal hozott nekünk az égből, melyet fennhangon hirdet nekünk világvárosokban és szegényes falvakban, a hegyek jégtakart csúcsai közt és a meszsze rónákon, Japánban és Indiában, Európában és Amerikában, Grönlandban és a Tűzföldön, tudósoknak és fejedelmeknek, munkásoknak és tudatlanoknak az egy, szent, apostoli katolikus Egyház! Ez a mi evangéliumunk, ez az, melyet Krisztus hirdetett. Mert ha ezt nem hirdette, egyáltalán evangéliumot, örömhírt nem hirdetett. Amen.

Szilveszter estéjén I.

Az élet folyama

Idő és örökkévalóság

(Nagybecskerek, 1921.)

Ha ott állunk a patakocska forrásánál és kristálytiszta habjaiba tekintünk, sejtelmünk sincs annak a folyamnak nagyságáról, erejéről, melyé megnő a patakocska, miután messze földet, távoli országokat bejárt. Sejtelmünk sincs jelentőségéről, mellyel majd bír népekre, városokra, birodalmakra nézve, melyek széles partjain elterülnek. Népes városok emelkednek fel mellette, széles országutak vonulnak végig hatalmas medre mellett, vasúti vonalak szegélyezik azt. Voltak népek, melyeknek egész történeti fejlődését egy folyam szabta meg.

Mily nagy dolgokat alkot és teremt kereskedelembe, iparban, szellemi téren. Gépeket és műveket mozgat és hajt. — Egész Középeurópa kulturális és gazdasági élete a Duná mellékén játszódik le. A Niagara munkatere óriási kiterjedésű. Nem hiába szent folyam az indusoknak a Gangesz. A Nílus jelentőségéről szólni a régi Egyiptomban már közhely számba megy. — Sajnos, hogy folyóvizeink és folyamaink jelentőségét még nem kellőleg értékeljük és még kevésbbé aknázzuk ki erejüket.

Jelentőségében messze meghaladja mindezeket a folyóvizeket, folyamokat, melyek országainkat átszelik egy egészen más természetű folyam, melyet jelentőségében sok ember egyáltalán nem ismert

fel. Ez a folyam nem látható testi szemünkkel, nem halljuk hatalmas hullámcsapásait, csak finomabban érző lelkek veszik észre csendes pillanatokban. És mégis népek és országok sorsát hordja hátán: alkot és pusztít, rombol és épít, birodalmakat összezúz és újra terem. Ez a hatalmas, ellenállhatatlan folyam az idő folyama. — Ennek a hullámain játszódik le egész életünk, fejlődik földi ittlétünk mikéntje, dől el örök sorsunk. Ötszörös ennek a folyamnak jelentősége ránk nézve. Első jelentősége abban áll, hogy beletorkol az örökkévalóság óceánjába; második, hogy feltartóztathatatlanul és szünet nélkül siet célja felé, az örök világtenger habjaiba; harmadik, hogy csak egyszer viszi utasait hatalmas hátán boldogságuk céljához; negyedik, hogy kincseket rejt medrében, melyeket utazás közben ki kell halásznunk hullámaiból; ötödik, hogy senki sem tudja, mily órában, mily pillanatban ömlik bele az örökkévalóság tengerébe.

Szemügyre vesszük egyenként az idő folyamának ezt az ötszörös jelentőségét. A vadak Afrikában elhaladnak folyóvizeik, vízeséseik, folyamaik mellett és sejtelmük sincs, mily kincseket, gazdagságot, erőt rejtenek magukban. — Sok ily vadember járja országainkat, sejtelme sincs az idő folyamának, az élet tovaillanó folyóvizének jelentőségéről. Sohasem néz komolyan szemébe ennek a kérdésnek: Miért is élek én? Életemnek mi a jelentősége? Miért evezek az élet hullámain?

1. Az idő folyamának, az élet folyóvizének első jelentősége ránk nézve az, hogy az *örökkévalóság óceánjába torkol*. Minden folyam, a legnagyobb is, a Duna és a Rajna, az Amur és a Gangesz, a Mississippi és az Amazon, valamennyien előbb-utóbb közvetlen vagy közvetve a világtengerbe ömlenek. Az élet folyama sem tesz kivételt: az életfolyama az örökkévalóság világtengerébe ömlik. Nem ok nélkül hasonlítjuk össze az örökkévalóságot a világtengerrel. Amilyen mérhetetlen ez, oly mérhetetlen amaz is.

Mi az Amazon-folyam vagy a La Plata 3—400 km-es szélességével a világtengerhez képest? Torlatuknál hatalmas vízáradatuk küzd a tengerrel, de az mindig győz, mert sokkal hatalmasabb náluk, és az összes földi folyamok vize elenyészik a nagy világtenger víztömegéhez képest. Mi az idő, mi az élet az örökkévalóság mellett? Itt még összehasonlításról sem lehet szó. 10,000 év annyi, mint a semmi; nincs arra mérték, hogy a végnélkülit a végessel egybevevessük. Az idő a kezdet és vég, a folytonos múlás; az örökkévalóság a múlhatatlan jelen és állandóság. Az időnek ezen kapcsolatában az örökkévalósággal, abban, hogy az élet folyama beletorkol az örökkévalóság tengerébe, ebben rejlik életünk egész komolysága. Mert az örökkévalóság nem üres, nem kiszáradt tenger; az örökkévalóság a boldogságnak vagy a boldogtalanságnak óceánja. Vagy az egyikbe, vagy a másikba ömlik bele az élet folyama. Csak az a csodálatos, hogy ezt a folyamatot, melynek folyása teljesen kikerüli szabadságunkat, melyről sohasem tudhatjuk, hogy mikor vezet át az örökkévalóság tengerébe, szabadon irányíthatjuk a boldogság vagy a boldogtalanság óceánjába. A mikort meghatározni nem áll hatalmunkban, de a hol teljesen kezünkbe van letéve. Életünk, ez a folyton múltó, változó létalakulat az örökkévalóság perspektívájába van beállítva; életünkön oly szankció súlya nyugszik, mely minden földi szankció erejét fölülmúlja. E látószögből megtekintve mennyire növekszik jelentőségében életünk! Nem tánc és nem vigalom az élet, hanem komoly előkészület. Mily gyengék, mily elégtelenek azok az indítékok, melyeket korunk álbólcselate lelkünknek be akar adni, hogy a jóra készítse, ha elszakítjuk az örökkévalóság gondolatától! A megszerzett vagy az elvesztett örök boldogság függ életünkön; a megszerzett vagy elvesztett örök boldogság nehezedik rá minden tettünkre, minden szavunkra, minden gondolatunkra.

2. Az élet folyama *szünet nélkül halad* az örökkévalóság óceánja felé: ez az élet második jelentősége. Nincs megállás, minden pillanat tovább visz, folytonos közeledés a gyorsvonat sebességével. Az óra ketyegése adja meg az utazás tempóját; a napok, hetek, hónapok és évek tovaillanása, hajunk korai őszülése, testünk időelőtti kimerülése figyelmeztet, mily gyors az utazás és az útnak mily jelentékeny részét tettük már meg. Száguld az idő gyors folyama, csak a pillanat az enyém, de a pillanat teljesen a kezembe van letéve. Megragadni és kihasználni a pillanatot az örökkévalóság szempontjából, ez az élet igazi művészete. Mily balgák és oktalankok azok, kik mindig csak terveket szőnek a jövőre nézve, de a jelen pillanatát kezükből kisiklani engedik. Istenhez akarnak megtérni — de csak később! Imádkozni akarnak — de csak később! Meg akarnak gyónni, eleget akarnak tenni vétkeikért — de majd csak később! Le akarnak mondani bűnös élvezeteikről — de mindezt csak később! Üdvözülni akarnak — de van idő még arra gondolni! Ezalatt pedig tovaillan a drága pillanat és ott állanak üres kézzel és üres lélekkel. Hasonlók ahhoz az emberhez, aki ma is 1 pengő nyereséget hagy ott, holnap is, harmadnap is, abban a balga reményben, hogy majd 30 év múlva 10,000 pengőt fog nyerni. Nem érti meg, hogy az 1 pengő összege többet tesz ki 30 év alatt 10,000 pengőnél, és ki biztosítja, hogy a remélt 10,000 pengőt valaha is meg fogja nyerni? Máma, most, ebben a pillanatban! Ez a helyes élet-programm. Amit most kezemben tartok, az biztos, a pillanat az enyém, csak az a jó bizonyos, amelyet most teszek, jobb most kevesebbet, mint sokat soha. „Ha Isten barátja akarok lenni, íme, ebben a pillanatban az vagyok” — mondja Szent Ágoston.

3. Mint a kilőtt löveg, oly gyorsan illan tova az idők folyama, gyorsan, mint a felhő, melyet a zord északi szél kerget az égen — de nem is tér többé vissza soha. Ez az élet harmadik jelentősége. *Csak egyszer utazunk*, csak egyszer élünk. Nem lehet má-

sodszor is, harmadszor is felszállni az élet hajócskájára, az idő sebes folyamára, mint az utas, kit rossz útlevele miatt visszaküldtek, hogy próbálja meg újból az utazást. Csak egyszer hódíthatom meg a világot, vélekedett a nagy világhódító; csak egyszer hódíthatom meg a mennyországot, mondja a keresztény ember. Az „egyszer”, ez adja meg életünknek igazi értékét. Mindaz, ami egyedüli, az nagy és értékes. Azért oly nagy az Isten, mert csak egy Isten van. Azért oly drága a lélek, mert csak egy lélekünk van. Azért oly kedves az élet, mert csak egyszer élünk. Azért oly becses, értékes az idő is, mert csak egyszer hajózunk rajta az örökkévalóság felé. Az eltévesztett utat nem fizeti meg senki, az elvesztett boldogságot senki meg nem téríti. Élj jól, mert csak egyszer élsz! „Élj jól, mert csak egyszer élsz!” — így szól a maga felfogása szerint a világhi is. „Ragadd meg a pillanatot, szakíts rózsákat, amíg teheted!” De jó élet alatt az érzéki gyönyört, a bódító mámort, a testi jólétet, a földi előnyöket érti. „Ragadd meg a pillanatot, aknázd ki önző céljaidra, egy pillanatnyi lehetséges gyönyör se múljon el élvezetlenül, mert nem tudjuk, élünk-e még holnap!” Ez a világfinak filozófiája. De nincs igaza. Mert az élet folyama nem vész el sivár sivatagban, mint a Szahara vérszegény folyóvizei, nem pusztul el a semmiségben, mint a sivatag forrásainak vize az égő homokban, hanem az örökkévalóság, az örök lét óceánjába torkol, a végnélküli boldogság avagy boldogtalanság kimeríthetetlen tengerébe. Azért ragadd meg a pillanatot, igenis ragadd meg, de nem a földi gyönyör, hanem az örökkévalóság részére, élj jól, azaz erkölcsösen, emberhez méltóan, nemesen, istenfélően, ez a keresztény ember filozófiája.

4. *Kincseket rejt magában az időnek folyama.* Ez negyedik nagy jelentősége. Ha mégoly gyorsan illan is tovább, folyik az örökkévalóság tengere felé, a gyors utazás közben is napvilágra hozhatjuk rejtett kincseit, kihalászhadjuk azokat mélységeiből,

mint a halászok is evezés közben vonják hálóikat, vagy az ügyes lovas vágatva tépi le az almát a fáról. Mily kincseket rejt mélységeiben az idők folyama? Minden hullámcsapása egy-egy drágagyöngyöt vet fel a felszínre. Ez a drágagyöngy — a jól felhasznált pillanat — az örökkévaló boldogság vételára. Minden pillanat egy mennyországgal ér fel. De minden pillanat a pokol vételára is lehet. Egy örökké tartó boldogságot alapoz meg, vagy pusztít el a pillanat. Minden hullámcsapásnak az idő folyamán egy hullám felel meg az örökkévalóság tengerén, de ennek a hullámnak hosszúsága végtelen.

Melyek a legértékesebb drágagyöngyök az élet folyamának medrében? Talán a bűnös gyönyörök bódító percei, a vétkes élvezet mámorító pillanatai? Ezekről nem is szólunk. Vagy a megengedett, sőt szent örömek boldog órái? Ezek is értékes gyöngyök, hiszen a nemes öröm is örök jutalomra számíthat. De mégsem ezek a legértékesebb drágagyöngyök. A legértékesebb drágagyöngyök, melyeket az élet folyama felszínre vet, a szenvedés pillanatai, melyekben áldozatot hozunk Istenért, amikor küzdünk a jóért és szenvedünk az igazságért. Ezek a drágagyöngyök érnek a legtöbbet az örökkévalóság szempontjából, ezek ellenértékében vesszük meg a mennyország legszebb kincseit, legboldogítóbb örömeit. Ezeket a drágagyöngyöket kell kihalásznunk utazás közben az élet folyamából, ezeket kell magunkkal vinnünk az örökkévalóság boldogító tengerébe, hogy ott égi koronánkat ékesítsék. Pedig mily kevés ember értékeli ezeket a gyöngyöket! Hiszen piszkos, rút kagyló födi azokat. A szenvedés külsőleg rút, de bensejében drágagyöngyöket rejt. Ránéz az ember és kiveti a kezéből, hiszen oly rút, oly undorító ez a nyálkás kagyló — pedig drágagyöngyöt hajított el magától. Méghozzá zúgolódik is, szitkozódik és káromkodik, hogy Isten kezébe adta ezt a piszkos, rút kagylót; nem érti meg, hogy drágagyöngyöt adott kezébe. Azért olykor önhatalmúlag is kezébe veszi az ember élete

hajócskájának kormányát, ellöki az Istent, aki azt vezeti, gonosz és gyáva lelkülettel végetvet földi szenvedéseinek, hogy a túlvilágon még nagyobbakat vegyen ellenértékül — mert az élet folyama nem vész el a sivatagban, hanem az örök boldogtalanság tengerébe torkol. Mennyire másképp vélekedtek a szentek! Ők „értettek igazán az élethez”. „Szenvedni vagy meghalni!” — mondta Avilai Nagy Szent Teréz. Kövessük őket mi is!

5. Az idő folyamának ötödik jelentősége az, hogy *„senki sem tudja a napot és az órát”*. Mélységes, titkos ködfátyol rejti el ennek a folyamnak torkolatát; váratlanul és hirtelen hangzik el a kiáltás: Megérkeztünk, itt az örökkévalóság tengere! Pillantsunk vissza csak egy évre! Az idő folyama ismét jó darabbal közelebb hozott az örökkévalóság tengeréhez. Hogy jobban megértsük az idő folyamának ezt az utolsó jelentőségét, kérdezzük: kik utaztak velünk még egy évvel ezelőtt? Hogyan vélekedtek, hogyan beszéltek? Hogy fejezték be pályafutásukat? Hol vannak most?

Kik utaztak velünk az élet folyamán? Rokonok, szülők és gyermekek, hitvestársak, jóbarátok és ellenségek; magasállásúak és alacsony rangúak, műveltek és egyszerű emberek, gazdagok és koldusok, bűnösök és istenfélők, katolikusok és másvallásúak, ledér erkölcsű világfiak, pénzspekulánsok, titkos csalók gentleman öltözetben, köztiszteltnak örvendő uzsorások és elítélt tolvajok, tisztességes férfiak és komoly munkások, a vőlegény kedvéért hitehagyott hajadonok és alkalmi konvertiták, finom társalgók és vasalt nadrágú táncosok, utcai lányok és titokban üzérkedő világdámák, kacérkodó lányok és tiszta erkölcsű szűzek, hűséges anyák és hitvesek, imádkozó apácák, szerzetesek és papok, nagy katolikusok és szentek, kik még a legválságosabb időben sem hiányoznak. Ezek voltak útítársaink, — valóban vegyes társaság — és ők már áthajóztak az örökkévalóság tengerébe.

Hogy vélekedtek? Mit beszéltek utazás köz-

ben az élet folyamán? Miként nyilatkoztak főleg arról a legfontosabb kérdésről, melyet most tárgyalunk, az élet jelentőségéről? Egyesek közülök komolyan beszéltek, mások könnyelműen és felületesen, ismét mások orrfintorgatva, felvilágosodott fölénnnyel, gúnyosan és ostobán. Sokan közülök nem is gyanították, hogy az élet folyama oly gyorsan fogja őket átszállítani az örökkévalóság tengerébe. Sokan még egy év előtt úgy rendezkedtek be, mintha sohasem kellene innét elköltözködniök.

És *mi volt a végük?* Hogy fejezték be pályafutásukat? — Reggel még a dolgozóasztalnál és este már kiterítve a ravatalon. Fölkel, hogy kezét megmossa, összerogy és meghal. A piacra megy tejet vásárolni, hazajön, leteszi, összeesik és meghal. Gyermekeének koporsója után halad és nem tudja, hogy ő lesz a következő, akit kivisznek a temetőbe. Kocsival kihajt a legközelebbi telepre, gyilkosok kezébe esik, indulás után első állomás az örökkévalóság. Két hét előtt násznagy, ruháma hull. Pár hónap előtt első áldozó fehér ruhában és ma a sötét sír martaléka. És az én hajócskám meddig visz még engem az élet futó habjain?

Hol vannak ők? A semmiségben? Ezt magad sem hiszed. Nem a sivatag homokjába, ismételten hangoztatjuk, hanem az örökkévalóság tengerébe torkol bele az élet folyama. Van örökkévalóság! A túlvilági szózat bensődben hirdeti azt és túlharsogja a hitetlenség és a kétely rekedt kiabálását. Van örökkévalóság! Lelkem hangoztatja, lelkem erősíti, hogy el nem múlik, hogy nem lesz a halál martaléka, hogy a síron túl és az anyag fölött van még más lét is, hogy van örökkévalóság. Hullámok ezek a túlvilágból, melyek az örökkévalóság óceánjából áttörnek és belefutnak az élet folyamába, mint a világtenger is olykor hullámaint a nagy folyamok medrébe önti. Hangok ezek a túlvilágból, melyek tanúbizonyságot tesznek az örök élet mellett. Hit és tudás, bölcsélet és az okkult kutatás tapasztalatai egyaránt kiáltják: Ember, van örökkévalóság! —

Isten a megmondója, ő tudja egyedül. Én csak egyet tudok: Sokan jó életet éltek közülök és minden arra vall, hogy szerencsésen áteveztek a vég nélküli boldogság tengerébe. És a többi? Sokat közülök, kiket ismertünk, nem láttunk a templomban soha, húsvétkor nem az Úr asztalánál, soha a gyónatószekben. Láttuk őket vígan mulatni, de keveset vagy sohasem imádkozni, bűnös élvezetek után futkosni, nagy nyereségeket bezsebelni, de szűken alalmazkodni, a földiekben elmerülni, az égiekkel mitsem törődni. Hol vannak? Isten a megmondója. Az égben? Ugyan mivel szerezték meg a mennyországot? Imádkoztak-e? Bőjtöltek-e? Mi jót tettek? Semmivel a boldog nagy mennyországot nem lehet megszerezni. „Az egek országa erőszakot szenved, — mondja Krisztus — és az erőszakosak ragadják azt magukhoz.” Vagy talán halálos ágyukon tértek meg? De hiszen szentségek nélkül múltak ki a világból. Talán végső pillanatukban megbánták életüket? Lehetséges — de vajjon valószínű-e ily élet után? Hol vannak? Nem tudom; de nagyon komoly ez a kérdés és gondolkodóba ejti az embert. Mert az, akinek lelkét csak egyetlen súlyos bűn terheli is, melyet őszinte bűnbánattal le nem törölt, az feltétlenül az örök boldogtalanság tengerébe evez, és sem imádság, sem szentmise nem használ neki többé — így tanítja Egyháza által a csalhatatlan Igazság.

És én milyen rakományt viszek magammal életem hajóján? Olyant, melyet megérkezvén az örökkévalóságban mint értéktelent kivetnek? Ures szalmát, földi kincseket, melyeket a moly megemészt, emberek hiú dicséretét, a test mulandó gyönyörét? Vagy pedig nemes árut, aranyat és drágaköveket, a szeretet aranyát, az erények gyöngyeit, az önzetlenséget, az igazságosságot és jótékonyaságot? Meddig tart még utam az élet futó habjain? Legyünk okos hajósok, értelmes kereskedők! Legyen hajónk értékkel teli rakomány, mely vígan evezhet be az örökkévalóságba, a kimondhatatlan boldogság vég nélküli tengerébe. Amen.

Szilveszter estéjén II.

Az élet talánya

(Nagybecskerek, 1923. — Szeged, 1939.)

Régi görög rege jut eszembe ma Szilveszter estéjén. Théba városa előtt fekszik a híres szfinx, az a titokzatos lény, félig nő, félig állat, és minden jövővénynek talányt ad fel megfejtésre. Aki megfejti a talányt, szabadon mehet tovább; aki nem tudja megfejteni, a halál fia.

Ez a titokzatos szfinx: az idő; az örök talány: az ember élete. A bölcselők majd széttörték fejüket, hogy meghatározzák, mi is voltaképp az idő. Már Szent Ágoston egész fejezeteket írt az időről és a neki sajátos szellemességgel tárja fel előttünk az idő csodáit. Mi a jelen? Csak egy pillanat, amelynek nincs hosszúsága, nincs tartama; időpont csak kiterjedés nélkül s mégis az egész világtörténet építő köve. Mi a múlt? Nem létezik már s mégis a letűnt századokat ölében hordja. Mi a jövő? Elfátyolozott kép; még nem is létezik s máris a jövődő nemzedékek sorsát magába zárja.

De nemcsak az idő mivolta önmagában, hanem jelentősége is ránk nézve nagy talány, melyet az élet szfinxe minden embernek felad, hogy azt megfejtse. Minden ember, aki megszületik, kell, hogy ennek a szfinxnek szemébe nézzen és szeméből kiolvassa a talány megfejtését. Boldog ember, aki az élet talányát szerencsésen megfejti; boldogtalan, aki nem tudja megfejteni.

Három szóba foglalom össze az élet rejtélyét:
1. a múltat nem lehet visszahívni, 2. a jövőt nem lehet kifürkészni, 3. a jelent nem lehet fogva tartani.

I. A múltat nem lehet visszahívni

Országokat, birodalmakat, melyek megingathatatlanoknak látszottak, elsöpört az idő. Uralkodókat és hadvezéreket hadseregeikkel együtt elnyelt. Palotákat és templomokat, könyv- és képtárakat, színházakat és mulatóhelyeket, egész kultúrákat temetett el s ki hozza vissza azokat a mulandóság örvényéből? Mit nem pusztított el már a mulandóság mindabból, amit magunkénak neveztünk, sőt ami mi magunk voltunk! Hol vannak az éjjelek, amelyeket talán áttáncoltál s átjátszottál? Hol vannak a napok, melyeket vidám kacajod és szeretkezésed oly rózsás színbe öltöztetett? Hol van a tavasz elhervadt virágaival? Mit nem temetett el már a mulandóság: gyermekkort, ifjúságot, ezt az elmúlt esztendőt is mindazzal, ami örömet és gyönyört okozott neked.

Mi maradt mindebből számodra? Talán üres szív, betöltetlen vágy valami nagyobb, magasabb, bensőségebb boldogság után. Talán undor, talán kétségbeesés, talán az a keserű kilátás, hogy újabb gyönyör ismét csak ugyanazt hozza majd számodra. Az élvezethajhászó ember lelke szól Lenau verséből: „Híven hoz már minden év hervadt ágán hervadt reményt.”

S hova tűnt mindaz a munka és nekiiramodás, mindaz a törtetés és futás valami után, amit magad sem ismersz? Miért mindez, kérdi tőled valaki, aki csodálkozással szemléli törtetésedet? — A jövő számára dolgozom, válaszolod, öregkoromra; a jövőendő nemzedék örvendjen majd kezem munkájának, tálmányaimnak, tetteimnek és dicsérje hálával nevet! — És mi a jövő? — kérdi tőled megfigyelőd és mindjárt meg is adja rá a választ: Az, ami most a múlt!

És mégis sok ember az élet értelmét az érzékek

mámorában vagy a megállás nélküli hajszában keresi pénz- és vagyonért. Szerencsétlen megoldása az élet talányának! Mert a pillanat elmúlik s életünk a hatalmas vízesés, a Niagara felé halad. Igen, ha a véget, a mulandóságot tagadni lehetne, ha nem annyian költöztek volna már el a mult sírjába, akik itt velünk vigadtak és nevettek, adtak-vettek, ettek-ittak, gazdagodtak, élveztek; ha nem szállt volna már a feledés sírjába bánatuk és örömük, vagyónuk és dicsőségük, ha nem pusztultak volna el már egész kultúrák és civilizációk az enyészet sivatagjában, mintha nem is léteztek volna: akkor talán igazatok volna nektek, akik csak a föld számára építetek és fáradtok, dolgoztok és verejtékeztek. Így azonban biztos, hogy minden elpusztul, elmúlik, amit fáradsággal építettetek, amin oly erővel dolgoztatok, amit oly hévvel kerestetek — elpusztul, hogy soha többé vissza se térjen — meghal, hogy többé soha fel ne éledjen. S épp azért biztos az is, hogy tévedtek s az élet talányát szerencsétlenül fejtitek meg s ez a tévedés, ez a szerencsétlen megfejtés előbb-utóbb saját veszteteket, saját pusztulástokat, életetek, lelketek katasztrófáját jelenti.

Isten egyedül nem múlik el, a lélek nem múlik el, a jó, amit a földön műveltél, az érdem, amit szereztél, az nem múlik el. A szeretet örökké megmarad, — mondja Szent Pál — az a szeretet, melyet Istennek és Istenért embertársadnak adtál. Minden művedet a jószándék és a szeretet által az örökkévalóságba, Isten múlhatatlan létébe kell beleágyaznod, akkor megmarad, mégha a hegyek ormai a mélységbe omolnak is majdan, mégha kihűl is majd egykor a nap, mely most fölötted ragyog, és elmúlt minden, ami ezzel a földi élettel összefügg.

A multat nem lehet visszahívni, ez az élet első rejtélye; a rejtély megfejtése pedig: alkoss olyant, amit az enyészet el nem pusztít.

II. A jövőt nem lehet kifürkészni

Caesar március idusán egy világbirodalom megalapításának gondolatával ment a szenátusba és nem tudta, hogy Brutus töre vár ott rá. Nagy Sándor a Kelet és Nyugat egybeolvasztásának tervével foglalkozott s nem gondolta, hogy már pár nap múlva, 33 éves korában elragadja őt a halál. A balga ember az evangéliumban nagy terveket sző a jövőre nézve, hogyan él majd vagyona élvezetében boldogan, kényelemmel, s íme, az éjjel még eljön érte a halál s kiragadja vagyonából.

A jövőt kifürkészni nem lehet. Fiatal vagyok még, egy egész élet áll előttem, mondd. De nem gondolod meg, hogy a fagy olykor a zsenge virágokat is letöri, és a halál keze az ifjú élet bimbóját is letépi. A jövő bizonytalansága három gondolatot ébreszt szívünkben: 1. Nem tudod, mennyi idő van még hátra; 2. nem tudod, mit rejt a még rád váró idő magában: örömet vagy bánatot, sikert vagy sikertelenséget; 3. nem tudod, hogyan fogsz szembeállni azzal, amit a jövő számodra hoz: megállod-e helyedet, vagy gyáván meghátrálsz-e a küzdelemben?

Nem tudod, mennyi idő van még hátra számodra. Sokszoros tanulságot rejt magában a jövőnek ez a titka. Légy éber, mert nem ismered a napot és az órát. Égjen mindig a szeretet fáklyája kezében, legyen teli edényed a kegyelem olajával, ne hogy váratlanul jelenjen meg a titokzatos Vőlegény, és olaj hiányában ne tudj elébe vonulni a menyegzőre és kizárassál az égi lakomából. Imádkozzál, hogy mint hű szolgát találjon Urad, mikor eljő, és mindig azt tedd, amit abban az időben és azon a helyen Isten és hivatásod követelnek tőled.

Nem tudod, mit rejt számodra magában a jövő: örömet-e vagy bánatot? Azért hagyatkozzál Istenre, az ő kezéből jön az öröm és a fájdalom: az öröm, hogy vigasztaljon, a fájdalom, hogy gyógyítson. Isten tudta nélkül még egy hajszál sem hullik le

fejedről. Ő előre lát és szeretettel rendez el mindent. Bíz magad gondviselő atyai szeretetére!

Nem tudod, hogyan fogod megállni helyedet. Itt van a bizalomnak legnagyobb próbája és legigazibb terepe. Csak egy gondod legyen: az Istenre való hagyatkozás. Aki benne bízik, meg nem szégyenül. Erőd fölötti erőt fog adni, amikor szükséged lesz rá. Aki a Felicitásokat erősítette vértanúságukban és a Lőrinceknek mosolyt adott ajkukra, az neked is erőt és lelki vidámságot fog adni, amikor legjobban rászorulsz. Bíz magad Istenre, aki előtt nincs titka a jövőnek, hanem aki a múltat, jelent és jövőt kezében tartja, s aki előtt a múlt és jövő is jelen vannak, mint a mai nap. Az Ő szeméből olvasod ki az élet rejtélyének titkát s a nagy talány megoldását, melyet az idő magában rejt; mert minden titok megoldását Őbenne leli, aki a titkok titka s egyúttal a világ Világossága.

III. A jelent nem lehet fogva tartani

Az idő olyan, mint a tovasiető sebes folyam. Hullámai egymást hajtják, és nincs megállás. Az időt megállítani nem lehet. Faust is hiába erőlködött, hogy a legboldogabb pillanatot megállásra bírja: elröppen, hogy soha többé vissza ne térjen.

S mégis épp a jelen pillanatot kell megragadni s értékesíteni, mert csak ez áll egyedül rendelkezésünkre. Az idő, a jelen pillanat felhasználása az igazi s egyedüli életbölcselem. A múlt után hiába nyúlsz már, az kisiklott kezedből; a jövő után hiába tárod ki karod, nem tudod, elérí-e valaha, mert a jövő még nem a tied.

Egy pillanatot se veszíts el, ez az első életelv, melyet a tovasiető gyors idő követelőleg lelked elé állít. Használd ki minden pillanatot a lehető legjobban, ez a második. Készíts magadnak tervet, hogyan akarod az időt, a pillanatot minél jobban felhasználni, ez a harmadik.

Voltak szentek, akik fogadalmat tettek az idő

jó és legjobb felhasználására. Voltak, akik szent ígéretet tettek, hogy mindig előre haladnak lelkük tökéletesítésében. Kövessük őket a szent buzgalomban! Az örök élet titkainak szemlélője, Krisztus szeméből olvasd ki a jelen időpont jelentőségét. Ő mondja: „Cselekednem kell, míg nappal vagyok; eljön az éjtszaka, midőn senki sem munkálkodhatik.” (Ján. 9, 4.) A nappal, az a jelen. A nappal, az a jelen pillanat. Az éjtszaka az elmulasztott idő, az elmulasztott pillanat. Olyan sötét ez az éjtszaka, az elmulasztott idő, hogy abban egyáltalán munkálkodni már nem lehet. Nemcsak a halál éjjelét jelenti az éjtszaka sötétsége, hanem az elmulasztott időt is, mert abban munkálkodni már egyáltalán nem lehet, az soha többé vissza nem tér, hanem örök sötétségbe temetkezik visszaidézhetetlenül.

Hatalmas energiaforrás a tovasiető jelen gondolata. Kitartó, erős munkára serkent. Ezért ne csak az elmúlás gondolatával zárjuk le ezt az évet; hanem egyúttal a komoly, elszánt, kitartó munka gondolatával kezdjük meg a következőt. Nagy az aratás és kevés a munkás, mondotta az Úr. Nemcsak a lelkek aratását értette, hanem minden Isten szerinti munkát. Oly kevés az igazi munkás az életben. A legtöbb ember henyél, főleg ha saját lelki előmeneteléről vagy Isten művéről, embertársai felsegítéséről, az erény gyakorlásáról és a jónak megtevéséről van szó.

Nagy az aratás és kevés a munkás. Légy te jó munkás, hogy el ne pazarold az időt, el ne pazarold a talentumokat! Ne mondd a hűtlen szolgával: Késik az uram! (V. ö. Lk. 12, 45.) Mert megjön, amikor legkevesbbé várod, és számonkéri tőled sáfárkodásodat. Légy te hű szolga, aki kamatoztatja ura pénzét, a rád bízott talentumokat, a rád bízott éveket, hónapokat s napokat, a jelen pillanatot! Akkor majd neked is szól a boldogító szó: „Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be Úrad örömébe!” (Mt. 25, 21.) Isten szemébe nézve jól megfejtetted az élet talá-

nyát; azért bátran tovább mehetsz és elfoglalhatod Atyád örökségét, az országot, a mennyei Thébát, a várost, melyet ő készített neked a világ, az idő kezdetétől fogva, hogy egykoron vele megosszad az ő múlhatatlan örömét és soha meg nem fogyatkozó boldogságát. Amen.

Újévre

Recedant vetera, nova sint omnia

(Szeged, 1928 január 1.)

Fenségesen hangzott az első országos eucharisztikus kongresszus alkalmából az Országháztéren felállított megafónok torkából az Oltáriszentség nagy költőjének és misztikusának, Aquinói Szent Tamásnak himnusza, mely ezekben a szavakban csendült ki: *Recedant vetera, nova sint omnia: corda, voces et opera.* Távozzék, ami régi, új legyen minden: szívünk, szavunk és cselekedeteink!

De ez a szó, melyet Aquinói Szent Tamás az Oltáriszentséggel kapcsolatban mond, talán sohasem annyira igaz és időszerű, mint az újesztendő kezdetén. Mert az újév nemcsak új politikai, gazdasági, kulturális évet jelent; az újév nemcsak a kalendáriumban szerepel, nemcsak új számadási könyveket és folyószámlákat fektet fel; az újév nemcsak földi vonatkozású jelentőséggel bír, nemcsak külsőség, hanem jelentőségteljes dolog lelki vonatkozásában is. Minden újesztendő lelki megújulást követel; minden újesztendő meg sem mérhető nagy jelentőséggel lép fel az ember életében, mert az éveket nem méri nekünk garmadával a Gondviselés, és egyiknek kezdetén sem ígérhetjük magunknak, hogy a rákövetkezőt is meg fogjuk kezdeni. Nem hiába esik az újév kezdete karácsony nyolcadára, mert a betlehemi Kisded megjelenése lelki újjászületésre int minket, hogy levetvén az öreg évvel a régi embert, az újesztendőben az új embert ölt-

sük magunkra annak formája szerint, akit itt a jászolban szemlélünk karácsony nyolcadában. Azért nemcsak boldog, hanem szent évet is kívánjunk egymásnak, mert titokzatos kapcsolat van a szentség és a boldogság között, és nem lehet igazán boldog az újesztendő, ha nem szent esztendő is egyúttal. Legyen azért minden új, ami eddig elavult, régi, az ősbűntől megfertőzött volt: szív, szó, cselekedet!

I. Legyen új elsősorban szívünk

1. Mert *a szív a legértékesebb dolog*, ami bennünk van. Azért is nézi Isten elsősorban a szívet. „Az ember azt nézi, ami látszik, — mondja a Szentírás — az Úr azonban a szívet tekinti.” (I Kir. 16, 7.) Ez előtte az egyedül fontos. Azért panaszkodik a prófétánál népe ellen: „Ez a nép szájával közeledik hozzám és ajkával tisztel engem, szíve azonban távol van tőlem!” (Iz. 29, 13.)

Legértékesebb pedig, és Isten előtt legfontosabb az ember szíve azért, mert minden egyébnek, egész erkölcsi életének ez a *forrása*. Maga Krisztus mondja, hogy a szívből származnak a rossz gondolatok és összes bűnök, amint viszont a szívből sarjadnak ki az erények virágai is és a jócselekedetek. (Mt. 15, 19.) Azért hirdet Krisztus igazi szív kultúrát az evangéliumban a Bölcs szava szerint: „Óvd a szívedet minden gonddal, mert az élet ebből fakad!” (Péld. 4, 23.) Saját Szívét állítja elénk mintaképül, amikor mondja: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” (Mt. 11, 29.) Betlehembe hív, a szív kultúrájának főiskolájára, ahol nem szóval, hanem példával tanít, hogyan kell nemessé, jóvá, szentté, istenivé tenni szívünket. Kérjük őt azért újév napján:

Mely undorra kelt Tégedet,
Vedd el e lanyhaságot,
Ó, önts belém új szellemet
S nagy lelki buzgóságot!

2. *A rossz szívből legyen jó szív!* Rossz a szív, mely kemény, állhatatlan és szenvedélyes. Kemény a szív, mely megátalkodott a rosszban, mely tele van előítéllettel Istennel, vallással, Egyházzal, papsággal szemben. Kemény a szív, mely nem akar megbocsátani, melyet a gyűlölet jégkérge vesz körül. De kemény a lanyha ember szíve is, melyet nem indít meg bánatra, buzgóságra, könyörületességre, részvételre semmi; mert érzéketlen és beletemetkezett az önszeretetbe.

Nemcsak a kemény szív rossz, hanem az *állhatatlan* szív is. Sok úgynevezett jószívű ember nem igazán jószívű, mert nála a jószívűség csak gyengeség. Nem jó szív az, mely ugyan olvadoz minden jó szóra, minden prédikációra, lelkigyakorlatra, de a próba és kísértés idején meghátrál, megfélekedzik jófeltételeiről, nem ismeri a kitartást és következetességet. Az ilyen szív, ha jónak látszik is, mégis rossz; mert a jóságához nem elegendő a lágyág, hanem az erős akarat és kitartás is szükséges.

Rossz a *szenvedélyes* szív is, a földi gondoktól és vágyaktól körülfont szív, melynek nincs ideje az égiekkel foglalkoznia, melyet a vágyak szele hajt. Minden szenvedély a kárhozat magva lehet. Ki kell irtani ezt a rossz magot szívünk talajából, mert ebből csak bűn és boldogtalanság fakadhat.

Legyen a rossz szívből az újesztendőben jó szív: bensőséges, fogékony, állhatatos és tiszta szív! Ez biztosítja számunkra az igazán boldog újesztendőt; mert a jó szív szükségkép boldog is.

II. Új legyen minden szavunk

1. „*A szív bőségéből szól a száj*” — mondja az Úr Jézus. (Mt. 12, 34.) Amit a szív magában rejt, attól visszhangoznak az ajkak, azt hirdeti a nyelv. Már a római rétorok hirdették, hogy a szív, a kebel teszi ékesszólókká az ajkakát. Ha tehát szívünket újjáteremtjük, más lesz ajkunk beszéde is, újak lesznek a szavak, melyek szánkából előtörnek.

Mily nagy a szónak a hatása. Mit nem ér el az édesanya szava, mily mélyen vésődik a gyermek szívébe, amit édesatyja útravalóul ad neki, mikor az életbe kibocsátja! Mily nagy hatást értek el szavukkal a szentek! Mennyit építettek és romboltak szavuk ékesszólásával a világ nagy szónokai! Mert amilyen jó hatása van a helyes szónak, oly rossz, sőt még rombolóbb hatása van a rossz beszédnek. Mennyit ártottak már szülők, nevelők, társak istentelen, káromkodó, szemérmetlen, csábító és megszóló beszéddel! Nem egy ifjú, nem egy fiatal leány ennek köszöni romlását.

2. *Háromléle a rossz nyelv:* a káromló, a tisztátalan és a rágalmazó nyelv. Mind a három gyűlöletes Isten előtt. Mind a három mérhetetlen károkat okoz az emberek lelkében.

Tekints magadra s szállj magadba ma, újév napján, te *káromkodó*, Istent és szenteket gyalázó ember! Jézus nevével kezdjük az újesztendőt és te e legszentebb név káromlásával kezded? Megérted-e annak gonoszságát, mikor nyelveddel, ajkadal, melyet teremő Istened adott neked, Őt becsmérled és gyalázod? Remélheted-e, hogy áldás lesz az újesztendőn, ha első szavad, mellyel megkezded, a káromlás és az átok szava?!

És te *tisztátalan* szavú ember, felméred-e a kárt, melyet szemérmetlen, csábító szavad számtalan lélekben okoz? Mint a hullámok, ha követ dobunk a vízbe, mind szélesebb körökben tovaterjednek és az egész vizet mozgásba hozzák, így terjed tisztátalan beszéded hatása emberről emberre, akik azt tovább adják akár vicc, akár csábítás alakjában. Aki egy lélek megrontója, az azáltal az egy lélek által könnyen százak megrontója lehet. Aki egy ártatlan leányt a bűn teremtményévé tesz, az százak lelki romlásának s egykor talán saját családjá boldogtalanságának lehet okozója. Mennyi rossz gondolatot, mennyi ocsmány cselekedetet szül a tisztátalan beszéd! Mindez a rossz, a tisztátalan szívből fakad.

De nem kisebb rombolást végez a *megszóló és rágalmazó* nyelv. Hány ember becsületét, jó hírnevét, hány család békéjét és boldogságát teszi tönkre! Hány embernek életpályáját töri ketté a besúgó, a rágalmazó nyelv! Hány jegyest választott már szét s szakított el jegyesétől, hány jóbarátot jóbarátjától, hány testvért testvérétől a rágalmazó, rossz nyelv! Békétlenség és gyűlölet okozója a rágalmazó, megszóló ajak. Minden rossz beszéd és szó forrása pedig a nem jó szív. Azért, ha szívünk megújul, újak, jók lesznek beszédeink is.

3. Háromféle a jó nyelv is: az imádságos, a szeretetet terjesztő és az apostoli nyelv.

Nyíljék meg *imádságra* ajkunk az újév kezdetén, Jézus szent nevével kezdjük meg és folytassuk. Ne csak az év első napján, hanem minden nap imádsággal ajkunkon ébredjünk és imádsággal ajkunkon térjünk pihenőre. Akkor lesz áldás lelkünkön, áldás családunkon, áldás munkánkon és vállalatainkon. Isten nevében kezdjük, Isten nevében zárjuk le az évet és az év minden egyes napját. De nap közben is sokszor hagyja el egy-egy fohász Istenhez ajkunkat. Így lesz imádságos egész életünk és minden munkánk Isten dicsérete.

Szeretetet árásszon beszédünk környezetünkre, mindazokra, akikkel találkozunk vagy együttélünk. Vigasz, tanács, megértés, bátorítás, elismerés, együttérzés, részvét áradjon szét körülöttünk, ha embertársainkkal beszélünk. Ne távozzék tőlünk senki szomorúan, senki tanácstalanul, senki bátortalanul!

De legyen nyelvünk *apostoli* is. Ahol csak alkalom nyílik, vezessük az embereket Istenhez, minden jót mozdítsunk elő és terjesszük, ne távozzék tőlünk senki a nélkül, hogy beszédünk által jobbnak ne érezné magát. „A jó ember az ő szívének jó kincséből jót hoz elő, és a gonosz ember gonosz beszédeiből gonoszt hoz elő; mert a szív bőségeből szól a száj!” (Lk. 6, 45.)

III. Legyenek újak cselekedeteink

1. *A jó és rossz cselekedetek forrása a szív.*
„A szívből erednek a gonosz gondolatok, gyilkosságok, házasságtörések, paráznaságok, lopások, hamis tanúságok, káromlások.” (Mt. 15, 19.) A gonosz szív olyan, mint a kelevény, melyből állandóan a bűnök genye folyik. (Szent Ignác.) De viszont a jó szív minden erény és hősiesség forrása, belőle fakad az élet. Ha tehát új lesz szívünk, újak lesznek cselekedeteink is. Vessük le a régi embert és öltözzünk abba az újba, „aki az Isten képére teremtetett igaznak és szentnek”. (Ez. 4, 24.)

2. Minden jócselekedetnek *három kelléke* van: 1. legyen jó önmagában, 2. sarjadjon ki a meg-szentelő malaszt életadó gyökeréből, 3. tegye szentté a jószándék.

Legyen az újesztendőben minden cselekedetünk *jó önmagában*. Ne fertőzze meg tehát a bűn lelkünket. Valósuljon meg ebben az újesztendőben a mi otthonunkban is az, amit egy püspök mondott a híres keresztény államról a 17. században, a paraguayi redukcióról: Nem hiszem, hogy egyetlen halálos bűnt követnének el egész éven át! Legyen szent a vasárnap, szent a péntek, ne fertőzze meg házunkat az iszákosság, a paráznaság és az igazságtalanság bűne. De hogy a nagy bűnöket kerülhessük, szükséges a kicsinyekre is ügyelni. Minél tisztábban tartjuk lelkünket a bűntől!

Nem elég azonban, hogy cselekedeteink csak vétkesek ne, vagyis önmagukban jók legyenek. Szükséges, hogy a *megszentelő kegyelem* gyökeréből fakadjanak, különben nem érdemszerzők a mennyország számára. Iparkodjunk tehát mindenneke-előtt, hogy az újesztendő kezdetén a megszentelő kegyelem állapotában legyünk. Ha kell, tisztítsuk meg szívünket szentgyónás által, hogy Isten kegyelmét visszakapjuk. Azután pedig őrizzük meg egész éven át, fokozzuk, gyarapítsuk jócselekedetek, főleg a szeretet és a szentségek gyakori felvétele által.

Mert minél nagyobb lelkünkben a megszentelő kegyelem foka, annál jobbak, értékesebbek, érdemszerzőbbek a cselekedetek is, melyek mint gyümölcs a megszentelő kegyelem gyökeréből fakadnak.

De még ez sem elég ahhoz, hogy cselekedeteink minden tekintetben jók és érdemszerzők legyenek. Szükséges még, hogy szentté tegye azokat a jószándék. Minél nagyobb, szentebb, tisztább, önzetlenebb, istenibb a szándék, mellyel cselekedeteinket végezzük, annál értékesebbek Isten előtt. Viszont a nem jó szándék, az önzés vagy hiúság még legjobb cselekedeteink értékét és érdemét is megronthatja. „Vigyázzatok, mondja az Úr, hogy igazságokat ne cselekedjétek az emberek előtt, hogy lássanak titeket, mert akkor nem lesznek jutalmatok Atyátoknál, ki mennyekben vagyon.” (Mt. 6, 1.) Szent Pál pedig int: „Szóljak bár az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretetem nincsen, olyanná lettem, mint a zengő érc vagy a pengő cimbalom.” (I Kor. 13, 1.)

Tegyük jócselekedeteinket, tegyük az egész évet, tegyük egész életünket még értékesebbé és érdemszerzőbbé Isten előtt azáltal, hogy nemcsak kizárunk minden helytelen, önző szándékot, hanem a legnemesebb, a legmagasabb szándékokkal ékesítjük fel minden tettünket, a legtisztább isteni szeretet és az apostoli buzgalom szándékaival. Utánozzuk a lánglelkű Kis Szent Terézt, aki minden tetteére a lángoló buzgalom és isteni szeretet bélyegét ütötte rá: „Szeretném bejárni ezt a szomorú földet — mondja — és hangos szóval hirdetni a Te nevedet.” Legyen ebben az évben a mi életünknek is minden cselekedete, szenvedése és öröme hatalmas apostoli imádság Isten trónja előtt, hogy múljon el a világ színéről minden, ami vétkes és régi, újuljon meg a föld ábrázata és legyen új és szent minden szív, szent minden szó, szent minden cselekedet! Amen.

Jézus neve

(Szeged, 1936 január 5.)

„Hivaték az ő neve Jézusnak.” (Lk. 2, 21.) —
Ez a név dicsőséges, hatalmas és üdvösséges.

I. Dicsőséges ez a név

1. Dicsőséges az *eredete*. A mennyei Atya adta, és angyal vitte az üzenetet Máriának és Józsefnek: „Fiat fogsz szülni és nevét Jézusnak hívod.” (Lk. 1, 31.) Másnak is adott Isten nevet: Ábrahámnak, Keresztelő Szent Jánosnak; de ezeknek csak vonatkozásban arra az egyre, akinek neve „minden más név fölött van”. (Fil. 2, 9.) Ádámnak is nevet adott az Isten, mert az emberi nem fejévé választotta. Azért a második Ádámnak, aki jött, hogy az elsőnek bukását jóvátegye, s új, dicsőbb feje legyen az emberiségnek, szintén nevet adott: Jézus nevét: „mert Ő szabadítja meg népét bűneitől”. (Mt. 1, 21.)

2. Dicsőséges ennek a névnek *tartalma, jelentése*: Jézus a Megváltó, a Szabadító. Fáraó megváltoztatta az egyiptomi József nevét és Világszabadítónak nevezte el őt (I Móz. 41, 45.), mert megmentette az országot az éhségtől, sőt a világot is; mert más országokból Egyiptomba jöttek a népek, hogy eleséget vásároljanak és éhen ne haljanak. De egyedül Jézus az igazi Világmegváltó, aki nekünk az élet kenyerét adja, az ő szent nevében való hitnek és szent testének életadó kenyerét, hogy az örök életre megőrizze lelkünket. József vezette be a népet az ígéretföldre, melybe Mózes nem tudott

bemenni bűne miatt. Józ sue neve azonos Jézus nevével, mert Jézus előképe volt. Jézus egyedül vezeti be népét a földi vándorlás hosszú útja után az igazi ígéretföldjére, a mennyországba, ahova Ádám nem tudta bevezetni ivadékát a bűn miatt, melyet elkövetett.

3. Dicsőséges Jézus neve a *tisztelet* miatt, mely körülveszi. Elterjedt ez a név az egész világon. Minden templom, minden feszület hirdeti. Nincs keresztény ház, melyben feszület vagy Jézus képe ne volna. Az utakon, a hegyek magaslatain, a meredek ösvényeken, a völgyek mélyén találkozunk vele. Tőle várja mindenki üdvösségét, mert ő minden titoknak, minden rejtélynek és problémának megoldója. Isten az ő neve, amint Izaiás hirdeti (Iz. 9, 6.) és Úrnak nevezzük Őt, s ez a szó csak Istent illette meg az ószövetségben. Család, társadalom, kultúra, minden hirdeti Jézus nevének dicsőségét; még a hitetlenek is kényszerülnek meghajolni előtte, mert ami szép, nemes és erkölcsös dolog csak van a társadalomban, a világon, mind Jézus nevéhez fűződik a századok folyamán. Nincs dicsőségesebb név az övénél, sem Nagy Sándoré, sem Napóleoné, sem bárkié. Mert ezeknek neve elmúlik halálukkal, Jézus neve pedig örökké megmarad.

II. Hatalmas ez a név

1. Ebben a névben kezdték meg az apostolok *csodatételeiknek* hosszú sorozatát és folytatják a szentek századokon át a világ végezetéig: „Az én nevemben ördögöket űznek ki, új nyelveken szólnak, kígyókat vesznek fel, és ha valami halálosat isznak, nem árt nekik, a betegekre kezeiket teszik és meggyógyulnak.” (Mk. 16, 17—18.) „Ezüstöm és aranyom nincs, mondotta Szent Péter a sánta embernek, de amim van, néked adom: a Názáreti Jézus Krisztus nevében kelj fel és járj.” (Csel. 3, 6.) Nemcsak a testi, hanem még inkább a lelki csodák be-

láthatatlan hosszú sorozata követi ennek a névnek hirdetését a világon. Honnét a világ nagyszerű átalakulása, kérdi Szent Bernát, ha nem ennek a névnek erejében? Ma is hatalmas még ez a név, csak a hit nem erős bennünk, hogy ennek a névnek erejében megújítsuk a világot!

2. Jézus nevére *minden térd meghajlik*: ég, föld és alvilág. (V. ö. Fil. 2, 10.) Királyi név ez, azért „vallja minden nyelv az Atyaisten dicsőségére, hogy Jézus Krisztus az Úr”. (Fil. 2, 11.)

Meghódol az ég Szent Bernardin nagyszerű látomásában szemléli, amint az égben Szent Pál apostol Jézus szent nevét kiejti. Jézusom, szerelmem! — kiált föl a nemzetek nagy apostola, s abban a pillanatban az egész ég leborul és imádja ez a szent nevet. — Meghódol a föld. Diadalmaskodik a kereszt a városok és az országok fölött, fejedelmek és császárok, nemzetek és birodalmak meghajolnak Jézus neve előtt és diadalm menetben kísérik a százazrek a kenyér színe alatt rejtőző Krisztus Királyt, akinek szent a neve. Mennyi fény, mennyi világosság, mennyi erő, mennyi öröm és vigasz áradt ki már és árad ki ma is ebből a névből az egész világra s mindenegyes lélekbel! A megújulás, a lelki élet és szentség, az erő és a hősiesség csodái kísérik ennek a névnek kiejtését, tiszteletét, ahol csak felhangzik az egész földkerekségen. — De meghódol előtte az alvilág is. Az ördögök félnek és remegnek hallatára. „Jézus Krisztus nevében parancsolom, menj ki belőle” — szól Szent Pál apostol az ördöghöz, aki egy leányt megszállott. „És kiméne azon órában.” (Csel. 16, 18.) De nemcsak a parancsnak engedelmeskednek az ördögök, hanem akaratuk ellenére hirdetni kényszerülnek e név dicsőségét és hatalmát. „Tudom, ki vagy, az Istennek szentje!” — szólalt meg az ördög a megszállott ember szájából (Mk. 1, 24.) és hirdette annak hatalmát, aki előtte állott, hogy uralmának véget vessen.

3. *Szorogatásban*, kísértésben, szenvedésben Jézus neve az olaj, a gyógyszer és orvosság, az erő

és vigasztalás. Oly hatalmas ez a név, hogy amit csak az ő erejében kérünk, az meghallgatásra talál az Atyánál: „Amit csak kérni fogtok az Atyától az én nevében, megadja nektek.” (Ján. 16, 23.) Bízunk e név erejében és kérjünk sokat, nagyot Istentől, hogy örömünk teljes legyen, amint Jézus maga mondja. (V. ö. Ján. 16, 24.) Bizalmunk nagyságától függ, hogy e név ereje kifejtse hatását és minket is erősekké, nagyokká, szentekké és boldogokká tegyen! Talán még semmit sem kértünk eddig Jézus nevében. Kérjünk, hogy adassék nekünk!

4. Mily erősekké, bátrakká tette ez a név a keresztény *hősöket* és harcosokat! Jézus nevével ajkán vetette magát a hős Zrínyi a törökökre. Ezzel a névvel ajkukon mentek a vértanúságba Mexikó és Spanyolország modern vértanúi. Éljen Jézus! Éljen Krisztus Király! Ez a szó adott nekik erőt a mártírhalálra, ez vezette őket multhatatlan dicsőségre az égbe. Áldott legyen Jézus hatalmas szent neve, mely e csodákat műveli a világon! Hajoljon meg előtte minden nép és minden ember, uralkodjék fölöttünk és vezessen minket földi és örök boldogságra!

III. Üdvösséges ez a név

1. Amikor a hetvenkét tanítvány visszatért apostoli útjáról, melyre őket Jézus küldötte, örömmel hozták hírrül mesterüknek: „Uram, még az ördögök is engedelmeskednek nekünk a te nevedben!” (Lk. 10, 17.) Jézus azonban magasabb örömmre irányította szívüket és azt válaszolta: „Ne annak örüljete, hogy a lelkek engedelmeskednek tinektek, hanem örüljete, hogy neveitek be vannak írva a mennyekben.” (Lk. 10, 20.) Ezt az örömet, ezt a boldogságot Jézus neve adja nekünk. Ő a *mennyeország kapuja*, mint őt a letenye nevezi, mert „nincsen üdvösség senki másban” és „más név nem adatott az embereknek az ég alatt, amelyben üdvözlünk kellene”, mint Jézus neve. (Csel. 4, 12.) Sem Kant,

sem Marx, sem Hitler, sem más név nem üdvözít minket még földi viszonylatban sem, hanem Jézus neve egyedül. Az igazi földi boldogság és béke is csak az ő nevéhez fűződik, mert ő az út, az igazság és az élet, és országa az igazságosság, a szeretet és a béke birodalma. Csak őbenne és őáltala lehet boldog az egyén, a család és az egész társadalom.

2. Jézus nevében rejlik minden *érdemünk*. Az ő nevében kell befogadnunk embertársainkat, a szegényeket, betegeket, kisdedeket. Mert „aki befogad egy ilyen kisdedet az én nevemben, — mondja — engem fogad be”. (Mt. 18, 5.) Jézus nevében fogadjátok el, ti szülők, a gyermeket, melyet Isten nektek ad. Az ő nevében gondozzátok, szeressétek, neveljétek. Őt lássátok benne, aki maga is gyermek lett, hogy veletek megszerettesse a gyermeket, és megbecsüljétek.

3. Az Egyház is minden imádságát, áldását, könyörgését Jézus nevében mondja, osztja, mert csak így kedves Isten előtt. A szentségeket és szentelményeket az ő nevében szolgáltatja ki, az ő nevében kereszttel és temet, az ő nevének áldásával kísér végig egész életünkön át, az ő nevében nyitja meg nekünk a mennyország kapuját.

4. De Jézus neve csak akkor üdvösséges igazán, ha nemcsak ajkunkon, hanem szívünkben hordozzuk, és tetteink, cselekedeteink, egész életünk által híven *megvalljuk*. „Nem mindaz, aki mondja nekem: Uram, Uram! megyen be mennyek országába; hanem aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyek országába.” (Mt. 7, 21.) Azért bármit is cselekszünk, szóval vagy tettel, mindent tegyünk az Úr Jézus Krisztus nevében, és adjunk hálát Istennek őáltala. (V. ö. Kol. 3, 17.) De ne hiába, még kevésbbé káromolva említsük Jézus legszentebb nevét, hanem áhítattal és tisztelettel. Szent Pál 219-szer említi leveleiben Jézus nevét és vértanúhalála előtt a hagyomány szerint háromszor kiáltotta: Jézus, Jézus, Jézus! Az Egyház is teljes búcsút engedélyez annak, aki

halálos ágyán megcsókolja a feszületet és szívbeli bánattal Jézus szent nevét segítségül hívja.

Hívjuk segítségül már életünkben ezt a dicsőséges, hatalmas és üdvöt hozó nevet! Használjuk áhítattal a szép keresztény katolikus köszöntést: Dicsértessék a Jézus Krisztus! És éppoly áhítattal és szeretettel válaszoljunk: Mindörökké. Amen! Ezt a köszöntést egy jézustársasági atya honosította meg. 50 napi búcsút fűz hozzá az Anyaszentegyház.

Egy férfinak nyelvét ki kellett vágni, mert rákos volt. Mielőtt az orvos a döntő metszést elvégezte volna, mely a szegény embert e földi életben mindenkorra megfosztotta beszélőképességétől, azt mondta neki: Kedves jó barátom, mondjon még utoljára valami nagyon kedves szót! — A férfi röviden gondolkodik, majd megszólal: Dicsértessék a Jézus Krisztus!

Mily fenséges, mily szép ez a szó! Mily vigaszteljes, és boldogságos dolog Jézus nevével ajkunkon meghalni! De mily vigaszteljes és boldogságos dolog szüntelen Jézus nevével ajkunkon élni is! Azért örömben és bánatban, életben és halálban hirdessük egyaránt az egész világnak: Dicsértessék a Jézus Krisztus mindörökké! Amen.

Vízkereszt utáni első vasárnapra

A 12 éves Jézus

Jézus az imádság nagy tanítómestere

(Oregcsertő, 1917.)

Az egész mai evangélium Jézus Szívét mint az Isten iránti szeretet lángoló tűzhelyét állítja elénk. Mit hangoztatnak a 12 éves isteni Gyermekek kicsiny léptei, melyekkel a jeruzsálemi templomba, édes mennyei Atyja elé siet, mit hirdet néma visszamaradása Atyja házában, mit hirdet imádsága, mit föllépése az írástudók közt, mit felelete, melyet szomorkodó szüleinek adott: „Nem tudátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk. 2, 49.), mi mást hirdet mindez, mint égő szeretetét mennyei Atyja iránt? A mai vasárnapi evangélium fölé méltán a Zsoltáros e szavait írhatnók: „Emészt a buzgóság házadért.” (68. zsolt. 10.) — Ezt a buzgóságot, ezt a szeretetet Isten iránt, Isten háza és mindaz iránt, ami Istenhez tartozik, adja meg nekünk az Úr Jézus könyörületes Szíve ama fájdalom miatt, melyet szentséges Édesanyja, a Boldogságos Szűz és nevelő-atyja, Szent József, visszamaradásakor szívükben érezték! Jézus Szíve, a szeretet lángoló tűzhelye, irgalmazz nekünk! Szűz Mária, szép szeretet anyja, Szent József, a szentséges Szív hűséges barátja, könyörögjetek érettünk!

I. „És szülői évenként Jeruzsálembe mennek vala

a húsvét ünnepére”, mondja az evangélium. Mikor azután 12 esztendőös lett, fölmenének ők is Jeruzsálembe az ünnepi szokás szerint. (Lk. 2, 41—42.) Nyissuk föl a törvénykönyvet, melyet Mózes írt és olvassuk, amit a templom látogatásáról mond: „Háromszor jelenjék meg esztendőnkint minden férfiú az Úr, a te Istened előtt.” (Ex. 23, 17.) Hol van itt szó az asszonyokról? És mégis azt mondja az evangélium, hogy szülői, tehát Édesanyja is, esztendőnkint Jeruzsálembe jártak. Szűz Mária nem köteles elzarándokolni a jeruzsálemi templomba, neki azt a törvény nem írja elő. Bűn nélkül maradhatott volna odahaza. De nem marad. Három napi utat vállal magára elég fáradságos és terhes utat a hegyeken át. Az évek hosszú során, melyekben ezt az utat megtette, bizonyára, s talán nem egyszer kedvezőtlen, rossz időjárás volt. Fújt a szél, szakadt az eső vagy égetett a nap heve: mindegy, ő elmegy, mert szívének szeretete Istenhez vonzza őt.

De hiszen Isten mindenütt jelen van, mondják az emberek, és nem lehet otthon is imádkozni? Nem tudod, Mária, hogy otthon nálad van, házában él Jézus, az Isten Fia? Nem mondta neked az angyal: Az Úr van teveled? És mégis Jeruzsálembe még a templomba?! — Ó, te keresztény hívő, kinek már fáradságos dolog rövidke félórát elgyalogolni Isten házába, szégyenkezzél, pirulj, de tanulj is lelked anyjától, a Boldogságos Szűztől, mily buzgósággal kell áhítoznod Isten háza után, mily hévvel kell mondanod Dávid királlyal: „Mily kellemesek a te hajlékaid, seregeknek Ura! Sóvárogva vágyakozik lelkem az Úr udvarába.” (83. zsolt.) „Isten, én Istenem, virradatkor tehozzád ébredek, Reád szomjazik a lelkem, utánad oly nagyon sóvárog a testem.” (62. zsolt.) Szűz Mária nem volt köteles a jeruzsálemi templomba elmenni, de te köteles vagy halálos bűn terhe alatt vásár- és ünnepnap a templomban megjeleni, hacsak fontos ok nem tart vissza. Szűz Mária háromnapos nehéz utat vállalt magára; a te utad legföljebb egyórányi, még annyi sem, és habozol

kötelességedet teljesíteni. Szűz Máriánál ott volt saját házában az Isten Jézus személyében; a te házában is jelen van ugyan Isten, mert ő mindenütt jelen van, de Jézus nincs a te házában, nincs nálad, csak a szentmise alatt, az Oltáriszentségben találod őt, csak ott társaloghatsz vele színről-színre.

S mit mond Jézus példája? Ő is felment szüleivel 12 éves korában. Ő talán köteles volt? Hiszen ő maga a törvényhozó, ő maga az Isten, ő maga a Messiás, aki végett rendelte el Mózes az összes törvényeket. Rá mutattak az áldozatok és szertartások előképei, ő nem volt alávetve a törvénynek, mint azt maga mondta, mikor Szent Péterhez így szólt: „Mit gondolsz, Simon, a föld királyai kiktől vesznek vámot vagy adót: fiaiktól-e vagy idegenektől?” Szent Péter azt válaszolta: „Az idegenektől.” Jézus pedig azt mondta: „Tehát fiaik mentesek.” (Mt. 17, 24—25.) Én Istennek egyszülött Fia vagyok, akarta mondani, engem a törvény nem kötelezhet, sőt ellenkezőleg, én miattam adta Isten a törvényt. De Jézus mégis felmegy szüleivel Jeruzsálembe. Ugyan miért? Bizonyára azért, hogy azokat, akik még nem tudták, hogy ő Istennek Fia, meg ne botránkoztassa. Bizonyára azért, hogy valamennyiünknek példát adjon, hogy még akkor is engedelmeskednünk kell a parancsnak, ha szigorúan kötelezve nem is vagyunk, nehogy esetleg mások rajtunk megbotránkozzanak és Isten parancsait a mi rossz példánk miatt megvessék. Ugyan mit gondol az a gyermek, aki látja, hogy atyja-anyja sohasem jár templomba? Mit gondol az az asszony, akinek férje úgy kerüli az Isten házát, mint az ördög a szenteltvizet? Mit gondol az a szomszéd, aki soha szomszédját nem látja gyónni, áldozni, vagy mit gondol az a polgár, aki látja, hogy a község előjárói Isten parancsait megvetik, nem tisztelik Istent, a vallás kötelességeit nem tartják meg? Mindezek megbotránkoznak viselkedésükön, s talán sokan azt mondják: ő sem tartja be, hát én miért tartsam meg

azokat? — Ezért adott nekünk oly hathatós példát az Isten Fia maga.

De mi vonzotta őt még az Isten házába? Nem volt-e vele az Isten minden pillanatban? Nem mondta-e ő maga apostolainak: Nem hiszitek-e, hogy én az Atyában, és az Atya énbennem vagyok? (V. ö. Ján. 14, 10.) Az Atya és én legbensőbb egyesülésben vagyunk; mert ahol ő van, én is ott vagyok, és ahol én vagyok, ott ő is jelen van. A Szentháromság személyei elválaszthatatlanok egymástól, Jézus Szíve Istennek szent temploma, és Jézus mégis felment Jeruzsálembe. Ezt azért tette, mert a társalgás mennyei Atyjával otthon csak örömet és szent édeséget nyújtott neki — hiszen mi lehetett rá nézve édesebb, mint Atyja isteni áldozatának szemlélésébe elmerülni! De így hiányzott valami, ami a szeretetnek próbaköve itt a földön: az áldozat. Azért, hogy áldozat árán kimutassa szeretetét mennyei Atyja iránt, hogy a benső egyesülést vele áldozat árán megszerezze, azért zarándokolt el Jeruzsálembe, azért fáradozott, izzadt és túrt. Ó Szent Szív, valóban igaz, hogy a buzgóság Isten házáért felemészt téged! Add, hogy a mi buzgóságunk is Isten házáért a tiedhez hasonló legyen! Add, hogy veled együtt mondhassuk: „Szomjazza lelkem az erős, élő Istent: mikor jutok oda, hogy Isten színe előtt megjelenjem?” (41. zsolt. 3.)

II. Nézzük most az Üdvözítőt, hogyan imádkozik a templomban. Később azt írja róla Szent Máté, hogy „felméne a hegyre egyedül imádkozni; beállván pedig az est, egyedül vala ottan”. (Mt. 14, 23.) Imádsága egész életén át mélységes áhítatú és hosszú volt. Keressük őt reggel, hol találjuk? Szent Márk azt mondja: „Korán hajnalban fölkelvén, egy puszta helyre méne, és ott imádkozék.” (Mt. 1, 35.) Menjünk el hozzá este, hol találjuk? Szent Lukács megmondja: „Kiméne a hegyre imádkozni, és az egész éjszakát Isten imáadásában tölté vala.” (Lk. 6, 12.) De talán nappal megszakította a társalgást mennyei Atyjával? Látogassuk meg őt az apostolok-

kal, amint dél táján ételt hoznak neki és megkínálják. Szent János feljegyezte Jézus szavait: „Az én eledelem az, hogy annak akarátát cselekedjem, ki engem küldött.” (Ján. 4, 34.) Még munkái közben is, még testi szükségletei közepette is csak mennyei Atyjára gondol; mert „aki engem küldött, velem vagyok” (Ján. 8, 29.), mondja. — És mily áhítatos volt mindig imádsága! Haláltusájában térdre borul, majd arcra esik; így imádja Isten fölségét. Ilyen az imádsága most is, mikor mint 12 éves gyermek megjelenik mennyei Atyja színe előtt.

Mily áhítat sugárzik ki arcából, hogy térdel ott mozdulatlanul, elragadtatva Isten szépségétől, és mily hosszú az imádsága! Szülei eltávoztak, de ő visszajön a templomba és egyedül folytatja imádságát. Nem látjátok, hogy olvasta le később Szent Pál az isteni Gyermek arcáról azt, amit levelében a keresztény hívőknek előírt: „Szüntelenül imádkozzatok”? (I Tessz. 5, 17.) Nem látjátok, mikép mutatta meg az Udvözítő már gyermekkorában, amire később a népet oly nyomatékkel oktatta, „hogy mindenkor imádkozni kell és abba bele nem fáradni”? (Lk. 18, 1.)

Milyen a mi imádságunk, összehasonlítva ennek az isteni Gyermeknek az imádságával? Istennel foglalkozunk-e szívünkben, ha ajkunk imát rebeg, vagy talán a hét világot bekalandozza képzeletünk? Benső áhítatunk mutatkozik-e egész megjelenésünkön, ha Istenhez szólunk? Milyen a magatartásunk a templomban? Nem beszélünk-e, nem nevetgélünk-e, nem zavarjuk-e mások ájtatosságát? Szemünk állandóan isteni példaképünkön függjön, és szívünk esdve kérje: „Uram, taníts bennünket imádkozni!” (Lk. 11, 1.)

Imádságunknak nemcsak áhítatosnak, hanem kitartónak, állhatatosnak is kell lennie. Tulajdonképp mindig imádkoznunk kell, amint az apostol mondja: „Szüntelenül imádkozzatok.” Ezzel nem azt akarja mondani, hogy egyebet se tegyünk, mint csak imádkozzunk, hanem azt, hogy az imádságnak

kell kísérnie mindenegybes cselekedetünket, folyton Isten jelenlétében kell járnunk. Mert hiszen Isten mindenütt jelen van; „őbenne élünk, mozgunk és vagyunk.” (Csel. 17, 28.) Méltányos dolog tehát, hogy sokszor, hogy szüntelen rá gondoljunk, mert ő is mindig ránk gondol és minden pillanatban elhalmoz jótéteményeivel. Méltányos dolog, hogy minden gondolatunk, szavunk és cselekedetünk a jelenlévő végtelen fölségű Istenhez méltó legyen, amint az Úr Jézus mondja: „Én mindenkor azt cselekszem, ami előtte kedves.” (Ján. 8, 29.) Ezt csak akkor tehetjük, ha az ő szent képe szüntelenül szemünk előtt lebeg. Akkor nem nyílik meg majd ajkunk szent nevének káromlására, akkor majd szégyeljük, hogy az ő jelenlétében piszkos és rágalmozó beszédet mondjunk, akkor szentségének lehelete áthatja majd egész életünket.

Bár igaz, hogy mindig imádkoznunk kell, azért mégis az imádságnak is megvan a maga különös ideje. Reggel, délben, este, így tanítja az ősrégi keresztény szokás. Kezdet, közép és vég különösen Istennek legyen szentelve, mert ezek képviselik az egész napot. „Este, reggel, délben sóhajtok” — mondja a Zsoltáros. (54. zsolt. 18.) Így tett Krisztus is, amint láttuk, sőt egész élete ezt az imádságos jelleget viseli magán. Mikor e világba belép, imádsággal kezdi földi pályáját. Akaratának első felbuzdulása a nagy felajánló imádság: „Ime, eljövök, hogy megcselekedjem, ó Isten, a te akaratodat.” (Zsid. 10, 7.) Alighogy 40 napja a földön van, máris siet — nem a maga lábán ugyan, mert járni még nem tud — hanem szűzi Édesanyjának karján — a templomba, hogy felajánlását nyilvánosan is megújítsa. De még ez sem elég buzgalmának; azért, mielőtt elérte a törvényes kort, szüleivel együtt, de most már saját lábán és fáradságával siet újból édes mennyei Atyja elé. Ime, így szentelte meg Jézus életének reggelét.

A reggeli ima oly fontos az egész napra! Minden nap kis tükre az ember egész életének. A gyer-

mekkornak és ifjúságnak megfelel a reggel. Gondolj Teremtődre ifjúságod napjain, int a Bölcs, mielőtt elkövetkeznek a nyomorúságos napok és eljönnek az esztendő, melyekről azt mondd: „Nincsenek kedvem szerint!” (Préd. 12, 1.) Ha akarsz, hogy aggkorod boldog és áldásteljes legyen, akkor ifjúságodban emlékezzél meg Teremtőről. „Fiam, ifjúkorodtól kezdve fogadd el az intést, akkor vénségedig eléred a bölcseséget.” (Sir. f. 6, 18.) Ugyanazt lehet mondani mindennap reggeléről. A hajnali órában keresd fel Istent és ajánld neki az új napot, elmélkedjél parancsairól korán reggel, akkor az est beköszöntével nem fogod mondani: Nincs kedvem szerint ez a nap. „Kik virradatkor keresnek, — mondja az isteni Bölcsesség — meg is találják.” (Péld. 8, 17.) „Aki — pedig — engem megtalál, életet talál, és üdvöt merít az Úrtól.” (Péld. 8, 35.)

Nem volt cselekedet, melyet Jézus életében imádsággal meg ne szentelt volna. Ha gyógyított, előbb szemeit az égre emelte mennyei Atyjához; ha kenyeret osztott a népnek, előbb hálát adott Istennek; tanítása közben is mindig Istenre gondolt. Így szentelte meg Isten Fia életének delelőjét. De istenemberi életének alkonya sem állhatott másnak, mint az imának jegyében. Imádság közt küzd végig haláltusáját az Olajfák-hegyén, imádság zárja le haldokló ajkát a kereszten: „Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet!” (Lk. 23, 46.) Így egész élete élő kifejezése volt annak a nyilatkozatnak, melyet szülei előtt tett, mikor mondotta: „Nem tudtátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem?” (Lk. 2, 49.)

Emeljük mi is necsak reggel, hanem délben és este is lelkünket Istenhez; gondoljunk arra, ha ételt veszünk magunkhoz, hogy még fontosabb és szükségesebb a lélek eledele, mely az Isten ígéje, mert „nemcsak kenyérrel él az ember, hanem minden igével, mely az Isten szájából származik”. (Mt. 4, 4.) Mondjuk este lefekvéskor: Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet! Ha így napot nap után reggeli, déli, esteli imádsággal megszentelünk,

akkor egész életünk hajnala, delelője, estéje meg lesz szentelve; szent lesz életünk, szent lesz kimúlásunk. Mindenki életünkről, arcunkról leolvashatja majd e szavakat: Nem tudjátok-e, hogy az én Atyám dolgaiban kell lennem? De halálunk óráján is ugyanavval a Krisztussal mondhatjuk majd: Atyám, a te kezeidbe ajánlom lelkemet! — Erre tanít bennünket a 12 éves Jézus imádsága a jeruzsálemi templomban. Amen.

Hetvened vasárnapra

Lelki készüllet — lelki buzgóság

(Üregcsertő, 1917.)

Ibolyaszínbe öltözött ismét az Egyház. Ezentúl húsvétig nem veti le magáról többé vasárnapjain a bűnbánat ruháját, nem hangzik fel többé ajkáról az öröndetes alleluja, a magábatérés komoly hangjai szólnak meg imáiban. Hetvened vasárnappal megkezdődik a távolabbi előkészület húsvét ünnepére. Kilenc héttel előbb kezdi meg az Egyház híveit előkészíteni a kereszteny világ legnagyobb ünnepére, hogy ezzel megmutassa, mily tiszta lélekkel, mily szent áhítattal kell megülnünk a feltámadás szent napját. Nem tudja méltóképp megülni e napot, aki hosszú bűnbánattal, magábatéréssel és vezekléssel szívét meg nem tisztította; nem képes a nap ragyogó fényét befogadni a tisztátalan edény; nem képes a húsvét kegyelmeiben részesülni, kinek lelke e kegyelmek befogadására nincs kellőképp felkészülve. Hajdan a buzgó hívek már hetvened vasárnappal kezdték meg a böjtöt. Mi legalább a bűntől tartóztassuk meg lelkünket e szent időben, ha már testünket nem tudjuk megtartóztatni a húseledeltől. Hiszen a testi böjtnek is csak az a célja, hogy lelkünket megtisztítsa, amint azt az Egyház az egész böjti időn át hangoztatja: „Add, mindenható Isten, hogy a te családod, mely testét sanyargatva, az eledelektől tartózkodik, az igazságot követve, a bűntől is tartózkodjék.” (A böjt 2. vas. ut. hétfőn.) A Szent

Szűz hathatós közbenjárása esdje ki számunkra, hogy ennek a könyörgésnek mélységes értelmét megértsük; mert mit használ az ételtől megtartóztatni gyomrunkat, ha lelkünkben a vétet tápláljuk.

A húsvéti előkészület jelképe előkészületünknek saját húsvétunk, saját feltámadásunk napjára. Ez az előkészület egész életünkön át folyik. A feltámadás csíráját magunkban hordozzuk a megszentelő malaszttal, ha szent életet élünk. A szent élet az előkészület arra a nagy húsvétra, melyen mindnyájan, kik a sírokban vagyunk, meghalljuk az Isten Fia szavát és felemelkedünk koporsónkból, hogy vele örökké éljünk. (Ján. 5, 28. k.) Erre az előkészületre, mely abban áll, hogy „jót cselekedjünk”, erre a szent életre tanít meg bennünket az Egyház minden évben az előkészülettel a húsvéti ünnepekre.

Azért állítja elénk a mai napon a nagy 4000 esztendő előkészületet, mellyel az őszövétség igazai lelküket és a világot megszentelték, hogy az első legnagyobb húsvéti ünnepet méltóképp megülhessék, melyen maga az Isten Fia támadt fel sírjából és „fölmenvén a magasságba fogva vitte a fogságot”. (Ef. 4, 8.) A mai zsoltosmában, melyet a papok végeznek, a világ teremtését állítja szemünk elé az Egyház, hogy lássuk, mit akart velünk az Isten, mikor az eget és a földet a mi számunkra teremtette és átadott nekünk mindent, ami él és mozog a földön; hogy lássuk, mit akart velünk az Isten, mikor gyermekeivé fogadott a megszentelő malaszt által, hogy a mennyország örököseivé tegyen minket. Mi nem értettük meg Isten tervét. Azért e napokban a bűnbeesés szomorú jelenetét is bemutatja az Egyház, melyre 4000 esztendő fájdalmas megtisztulásnak kellett következnie, míg végre Krisztus sírjából az elveszett és meghalt ártatlanság új életre ébredt. Ott bolyong a paradicsomból kiűzött emberi nem a világ göröngyös utain, száz meg száz tövisre hágott bolygó lába, ezer meg ezer helyen marta meg a kigyó, mert csábító szavának hitt és engedett.

I. A mai evangélium példabeszédben állítja

elénk ezt a hosszú előkészületi időt. Jókor reggel kimegy a családapa, hogy műveseket fogadjon szállójébe. Kimegy 9 óra tájban, kimegy délben, kimegy 3 órakor, kimegy naplemente előtt. Mindig új meg új munkásokat hív meg szállójébe. Mit jelent a példabeszéd? Nem mást, mint azt a négy előkészületi korszakot, mely eltelt Ádámtól Krisztusig. Ádámtól Noéig terjed az első. Már korán reggel, mindjárt a tudás fája alatt, közvetlenül a bűnbeesés után, meghívja Isten összüleinket és velük együtt az egész emberi nemet bűnbánatra, ráutal a jövőre Megváltóra, reményt kelt szívükben, hogy benne bízzanak, tőle várják a váltság díjának lefizetését. „Ellenségeskedést vetek közéd és az asszony közé, ivadékod és ivadéka közé. Az széttiporja fejedet” (I. Móz. 3, 15.), — így szólt a kígyóhoz és még a bűnnek színhelyén meghívta az embert új kegyelmi életre, melyet azonban bűnbánat, fájdalom és vezeklés árán kell majd kiérdemelni. Ádám 900 éves szigorú bűnbánata hangos bőjti prédikáció volt utódai számára. Szetnek, Ádám istenes fiának ivadékát, közöttük a szentéletű Hénokot támasztotta fel Isten és hívta meg, hogy az emberi nemet az ígért Megváltó eljövetelére és a nagy hűsvétra előkészítsék.

De az emberi nem legnagyobb része nem fogadta Isten hívását. Eljött a vízözön és eltörölte a bűnös nemzedéket a föld színéről. Egyúttal azonban új meghívás is volt ez Isten részéről, mellyel Noét nemzedékével együtt szolgálatába vette. Ez a második meghívás: „Kimenvén három (d. e. 9) óra tájban, mondá nekik: Menjete ti is a szállómbe.” (Mt. 20, 3—4.) Noé nemzedéke is elfelejti Isten hívását. Most nem küld új vízözönt rájuk, hanem „átadta őket szívük vágya szerint a tisztátalanságnak”, (Róm. 1, 24.) és a népek sokasága közül kiválaszt egyet magának örökrészül, mely ígéreteinek hordozója és a jövőre Megváltó megjelenésének előkészítője legyen. Ezt akarta Isten, mikor a világ napjának delén Ábrahámot meghívta: „Eredj ki

földedről és atyád házából és nagy nemzetet tesznek.” (I Móz. 12, 1. k.)

Izsákon, Jákobon és Jákob fiain át száll Isten hívása nemzedékről nemzedékre, a pátriárkák házában voltak letéve messiási ígéretei. Eljött az utolsó korszak Krisztus előtt, melynek feladata az volt, hogy Izrael népét és általa a pogányokat is közvetlenül előkészítse a Megváltó eljövételére. Ezt a korszakot Mózes vezeti be, az első nagy próféta, aki Krisztusra utal, Isten megbízásából törvényeket és szertartásokat ír elő a népnek, hogy azt egyenesen a Messiáshoz vezesse, mert „a törvény nekik nevelőjük volt Krisztusra”. (V. ö. Gal. 3, 24.) „Jer, hadd küldelek el fáraóhoz, hogy kivezess népemet Egyiptomból” (II Móz. 3, 10.) — szólott Isten Mózeshez, és a felszabadulás Egyiptomból a húsvéti feltámadás előképe lett. Egymásután hívja meg Isten a prófétákat, hogy mindig közelebbről és közelebből előkészítsék népét a nagy húsvéti ünnepre. „Eredj, s mutasd meg magadat Ákábnak” (III Kir. 18, 1.) — szól Isten Illés prófétához. „Menj, mondd e népnek” (Iz. 6, 9.), e szavakkal küldi Izaiást. „Ime, én szájadba adom igéimet, — mondja Jeremiásnak — nemzetek és országok fölé állítlak, hogy gyomlálj és rombolj, építs és ültess.” (Jer. 1, 9—10.)

A próféták hosszú sora magához Krisztushoz elvezet, és az utolsó meghívást a világ vége előtt maga Krisztus és apostolai intézik a világhoz, hogy a feltámadás kegyelmeinek részeseivé tegyék. Ez az utolsó meghívás, melyről az evangélium mondja: Napnyugtakor „kimenvén találta más veszteglőket és mondá nekik: Mit álltok itt egész nap hivalkodva? Menjetek ti is szállómbe.” (Mt. 20, 6. k.) „Sokféle módon szólván hajdan Isten az atyákhoz a próféták által, legutóbb Fia által szólott hozzánk.” (Zsid. 1, 1. k.)

II. Így hívta meg Isten és készítette elő a világot egyszülött Fiának húsvéti ünnepére, melyen újra áldásos mosolya szállott le a harag fiaira, és az átok helyébe a kegyelem lépett. Ezt a meghívást

a Megváltó húsvéti kegyelmeinek befogadására folytatja a Szentlélek mindenegybes hívő lelkében, hogy őt a dicső feltámadásra előkészítse. Azért s világtörténet jelképe minden ember életének. Gyermekkorunkban, kora hajnali órában először hallottuk Isten hívó szavát: a keresztség kegyelmének legfiatalabb bimbója volt ez az első gondolat Istenre, mely oly édesen hatotta át lelkünket, mintha csak Isten szájából hallottuk volna: Gyermekem, add nekem szívedet. Boldog, százszor boldog, aki már gyermekkorában követte Isten hívását és hű maradt élete alkonyáig. Az ifjú Berchmans Szent Jánosról oly szépen mondja az Egyház, hogy ártatlanságával és hűségével Isten szolgálatában megszentelte életének virágát. Ilyen volt Szent Alajos, ilyen volt Szent Ágnes, ilyen Kis Szent Teréz, akik a bűnnek lehetését sohasem érezték.

Mások nem követik Isten hívását vagy hűtlenek lesznek a megpróbáltatás idején, elvesztik ártatlanságukat, esetleg hitüket is. Ezekhez intézi Isten második meghívását az ifjúkor reggelén, ha csendes órában a szenvedély heve ellankadt, és a lelki ismeret szava érthetőbben szólal meg szívükben: „Gondolj Teremtődre ifjúságod napjain, mielőtt elkövetkeznek a nyomorúságos napok.” (Préd. 12, 1.) Egy prédikáció, misszió, egy igazi jóbarát, jó könyv, csapás vagy haláleset felkelti az ifjú szívében a régi ártatlanság szent emlékét, és lelkében felkiált: „Fölkelek és Atyámhoz megyek!” (Lk. 15, 18.) Boldog az ifjú, ha legalább ekkor követi Isten hívó szavát. Még az egész élet áll előtte, még nagyot művelhet Isten dicsőségére és lelkének üdvére. Xavéri Szent Ferenc hosszú éveken át a világ hiúságainak áldozott; de hallotta Isten szavát, mely megrendítően visszhangoztatta szívében újból meg újból: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, lelkének pedig kárát vallja? (Mt. 16, 26.) Lelkének nagyratörő kívánságait más célra irányította és India s Japán apostola lett, százezreket térített és keresztelt meg, és lépteinek száma, me-

lyeket éhség és fáradság közt tett a lelkek megmen-
tésére, oly nagy, hogy azokkal háromszor is meg-
kerülhette volna a világot. Ő csak 9 óra tájban ment
ugyan Isten szállójába dolgozni, de dolgozott nap-
estig és dolgozott jobban, mint sok más, aki már
hajnalhasadtával indult a munkára.

Vannak azonban sokan, akik ekkor sem hall-
gatnak a kegyelem szavára; ifjúságuk hajnali óráit,
férfikoruk munkás déli óráit a világnak és az ördög-
nek szentelik. Ezeknek szól Isten hívása az élet alko-
nyán, bár nem szűnt meg egész életükön át kegyel-
mével hívni a bűnösöket. „Egész nap kiterjesztettem
kezemet — mondja Izaiás prófétánál — a hitetlen és
ellenszegülő nép felé.” (Iz. 65, 2; Róm. 10, 21.) Van-
nak, akik a férfikor derekán térnek meg és Isten
szolgálatára adják magukat. Szent Ignác 30 éves
korában adta át magát Teremtőjének, Szent Teréz
nagy életszentsége 40 éves korától kezdődött. De
főleg az élet estéjén, mikor már lefelé hanyatlik az
élet szekerének tengelye, akkor hív az Isten, hogy
legalább az aggkort szenteld neki, ha már életedben
a kegyelem kincseit kicsapongó, bűnös étellel elpa-
zaroltad. Lehűlt az ifjúság szenvedélye, eltűntek a
férfikor földi reményei s kilátásai, a vagyon és
dicsőség vágya hiúságnak bizonyult, közeleg az
élet vége. Akkor szól a lélek az Úrhoz: „Maradj
velem, mert esteledik és már lemenőben a nap.”
(V. ö. Lk. 24, 29.) Még nincs későn, bár igaz a bölcs-
nek szava: „Az ifjú a maga életútját akkor sem
hagyja, mikor megvénül.” (Péld. 22, 6.) Épp azért
van sok olyan, aki a megtérést még aggkorában is
kitolja, ezek a vétekből megőszült, megrögzött bű-
nösök. Ezek számára már csak egy meghívás van
hátra, az élet legutolsó óráján, a halálos ágyon. „Mit
álltok itt egész nap hivatkozva? Menjetek ti is
szőlőmbe.” Ő, ha csak meghallgatná ezt az utolsó
hívást, még most sincs későn, „íme, most van az
üdvösség napja!” (II Kor. 6, 2.) De ne tévedjünk,
nemcsak az aggastyánt, az ifjút is utolérheti a halál
és talán manapság hamarabb, mint máskor!

Egy ifjú bűnös élet után halálos ágyán feküdt. Közeleg a pap az Oltáriszentséggel, hogy gyónását meghallgassa és utoljára még az élet kenyerével megerősítse. De az ifjú vigyorogva néz rá s mondja: Az én életelvem enni, inni, élvezni! — s ezzel megfordul és meghal. Ó, mily borzasztó halál ez az Oltáriszentségben jelenlévő Megváltó előtt, aki eljött, hogy utoljára hívja a bűnöst, de ő nem akart! Egy pillanat, és már mint örök Bíró áll előtte. „Hittalak és vonakodtatok, én is nevetek majd veszteteken.” (Péld. 1, 24. k.)

III. Hogy ily szomorú véget ne érijünk, hanem halálunk után a boldog feltámadás húsvétjén örök életre felébredjünk, arra szolgál a mostani előkészület a húsvéti ünnepekre. Ez erősítsen bennünket a szent és istenes életben. Munkálkodnunk kell Isten szőlőjében, hogy az örök jutalmat, a munkabért elnyerjük. Hisz ez az emberek célja a földön; erre és semmi egyébre sincs teremtve. Istent kell megismernünk, Istent kell szeretnünk, őt dicséernünk és az ő parancsait megtartanunk. „Ha be akarsz menni az életre, tartsd meg a parancsokat.” (Mt. 19, 17.) Mindenről halljuk az embereket beszélni: megvitatják a nap eseményeit, a háború fordulatait, a község és az állam ügyeit, csak a legfontosabb ügyről, a lélek ügyéről, Isten szolgálatáról mintha teljesen megfeledkeznének, erről alig esik szó köztük valamikor is. Pedig ez a legfontosabb és egyedül szükséges ügy; azért szólít fel bennünket Isten: „Menjetek ti is az én szőlőmbe.”

És hogyan mennénk, ha arra nézünk, mit tesznek a világ fiai. Megmutatja Szent Pál, mikor a mai leckében szemünk elé állítja a versenyfutókat. A versenyfutás hajdanta Görögországban a legnépszerűbb harci játékok közé tartozott, melyeket a görögök isteneik tiszteletére rendeztek. Aki ily versenyjátékban győzött, annak homlokára koszorút fűztek s az az egész országban a legnagyobb tiszteletnek örvendett. Ott látjuk őket küzdeni a pályán: mily erőfeszítéssel futnak a cél felé, de csak egy

nyeri el a koszorút, csak aki végig kitartott és szabályszerűen végigküzdött. Az élet koszorúját, a boldog halhatatlanság babérját sem nyeri el mindenki, csak az, aki végigküzdötte Isten harcait sáttánnal, a világgal és saját szenvedélyeivel; csak az, aki Isten szőlőjében serényen munkálkodott, az nyeri el az örök élet jutalmát.

Ádám és Éva is dolgoztak a paradicsomban, de nem tartottak ki; azért elveszítették a halhatatlanság koszorúját maguk és ivadéuk számára. Izrael fiai mindnyájan átmentek a Vörös-tengeren, mindnyájukat vezette a felhő és a tűzoszlop a sivatagban, mindnyájan ugyanazt a mennyei eledelt ették és ugyanabból a csodálatos forrásból ittak a pusztában; de nem mind tartottak ki Isten mellett a harcban; azért elhullottak a pusztában, és csak József és Káleb jutottak el az ígéretföldjére. „Mert sokan vannak a hivatalosak, kevesen pedig a választottak.” (Mt. 20, 16.) Azért mondja Szent Pál: „Megganyargatom testemet és szolgaságba vetem, nehogy míg másokat tanítok, magam elvetésreméltó legyek.” (I Kor. 9, 27.) Serényen kell dolgoznunk Isten szőlőjében, erőnk megfeszítésével kell futnunk Isten utain, hogy az üdvösség koszorúját elnyerjük. „Aki állhatatos marad mindvégig, az üdvözl.” (Mt. 10, 22.) „A mennyek országa erőszakot szenved és az erőszakosok ragadják el azt.” (Mt. 11, 12.) „Légy hű mindhalálig és neked adom az élet koronáját.” (Jel. 2, 10.)

Ki ne dolgoznék tehát serényen, ki ne futna erejének megfeszítésével, ki ne harcolna állhatatosan! Ott a földi versenypályán csak egy nyeri el a koszorút, itt mindenkinek jut, aki csak akar. Mégha későn is, mégha az utolsó órában léptél is a harctérre, ha megálltad helyedet, tied az örök élet koszorúja. Csak el ne mulaszd a kegyelem óráját, most, ma kezd el a munkát Isten szőlőjében. Ó ifjú, be szép, ha életed virágát szenteled Istennek! Ó férfiú, add életednek legerősebb erejét, add férfi korodnak éveit Istennek, ha már ifjúságodat a bűnre áldoztad! Te

tehetsz legtöbbet családotban, a községben; szenteld erődöt Isten szolgálatának! Ó aggastyán, terád nézve pedig már itt az idő, hogy komolyan Istenre gondolj, tedd jóvá, amit életed éveinek hosszú során mulasztottál! „Későn szerettelek téged, örök Szépség, — sóhajtott fel Szent Ágoston — későn szerettelek téged!” Te is mondhatod, talán még nagyobb igazsággal, hogy későn ismerted meg az Istent és későn kezdted őt szeretni!

Mennyit fáradnak a világ fiai földi előnyökért! Egy görög ifjú egész életerejét kockára tette, hogy csak megnyerje a dícskoszorút. Ifjú vérének egész hevével futotta be a versenypályát; el is érte mint első a célt, már intett feléje a koszorú, már kinyújtotta kezét, hogy megragadja, de holtan rogyott össze, megölte az emberfölötti erőfeszítés. Hervatag koszorúért ennyit tesz az ember, és mi mit teszünk a hervadhatatlan örök koszorúért? Mit tesznek a katonák, mit a kereskedők? Sem hegy, sem folyó, sem tenger nem szab határt bátorságuknak, hogy földi előnyöket érjenek el, földi dicsőséget, mulandó kincseket szerezzenek. És mi kevésbbé óhajtoznánk az örök élet után?! Mit tettél eddig az örök életért, mit fogsz ezentúl annak elnyerésére tenni?!

Nem bizonytalanra futunk, nem a levegőt verdessük, nem dolgozunk hiába. (Iz. 65, 23.) A jutalom, a győzelem el nem marad; Isten kegyelme megvan, csak tőlünk függ, hogy azt felhasználjuk. Biztos a mi célunk. „Megyek helyet készíteni számotokra” (Ján. 14, 2.) — mondja az Üdvözítő. „Ismét eljövök és magamhoz veszek titeket.” (U. o. 3.) Akkor megjutalmazza a jó és hűséges szolgát, mindegyiket szolgálata szerint: „Jól van, derék és hű szolgám; mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád; menj be urad örömébe!” (Mt. 25, 21.) Ez lesz aztán a nagyszerű feltámadási nap, ez lesz a magasztos húsvéti ünnep, mikor átszellemült testtel állunk a Megváltó előtt és halljuk szájából a szavakat: „Jöjjetek Atyám áldottai, vegyétek birtokotokba a világ kezdetétől nektek készített orszá-

got!" (U. o. 25, 34.) Mi is megéljük majd ezt a húsvéti ünnepet, ha egész életünk előkészület volt arra. Ezt pedig úgy biztosítjuk, hogy már ennek az évnek húsvétjára, a feltámadt Krisztus kegyelmeinek befogadására a mai naptól kezdve lelkesen és híven felkészítjük szívünket. Amen.

Ötvened vasárnapra

A szeretet himnusza

(1 Kor. 13, 1—13.)

(Nagybecskerek, 1922 február 26.)

Nincs a szeretetnek magasztosabb dicséneke nemcsak a szent könyvekben, hanem a világirodalom remekeiben sem, mint Szent Pál szeretethimnusza, melyet a mai vasárnapra rendelt szentleckében olvasunk. Petrarca, Ovidius, Petőfi, Lamartine nem zengettek fenségesebben, meghatóbban a világi szerelemről, mint a népek apostola az égi szeretetről, az isteni karitásról.

Szent Pál a mai leckében voltakép a keresztyén erkölcsi élet gyújtópontjába állít minket, feltárja előttünk — nem a hitigazságokat, hanem az életet tekintve — a keresztyénység legbensőbb mivoltát, melyet Szent János, a szeretet apostola, ezekbe a szavakba foglal össze: „Szeretet az Isten. Gyermekeim, szeressétek egymást, és ha azt megteszitek, elég.”

I. Azért oly *fenséges és nagy dolog a szeretet*, mert *1. nélküle minden egyéb*, még az is, ami külső megnyilatkozásaiban a legmagasztosabb, a legszen-
tebb, ami az emberek, még a jó emberek csodálatát is magára vonja, ami nagy és rendkívüli dolognak látszik is, *semmis* és pusztá szemfényvesztés, csillogó szappanbuborék, mely az igazság napjának fényénél szétpattan és elenyészik, zengő érc, mely bensejében üres, pengő cimbalom, melyben nincs

élet, sem tartalom. „Szóljak bár az emberek és angyalok nyelvén, mondja a népek apostola, ha szeretetem nincs“, ékesszólásom nem fog maradandó, a lelkek mélyére törő, őket egész bensejükben átjáró és átalakító hatást elérni: csak zengő érc vagyok és pengő cimbalom.

Csodálatos a *szentek egyetlenegy szava*. Oly egyszerűen szólottak és mégis nagy bűnösöket, népeket és országokat térítettek meg. Nagy szónokok szóltak, de süket fülekre találtak. Hatásra nézve nem a Bossuet-k, a Bourdaloue-k, a Lacordaire-k a legnagyobb szónokok, hanem a Ferreri Szent Vincék, a Pádúi Szent Antalok, az ars-i plébánosok. Szent Ignác és első társai eleinte még olaszul sem igen tudtak és szónoklatukkal mégis Olaszország legelőkelőbb városait bűnbánatra indították. Egy híres apologéta a 17. században mondotta a tévhitűekről: „Ha azt akarják, hogy érvekkel legyőzzem őket, hozzám hozzák; de ha azt akarják, hogy megtérjenek, vigyék a genfi püspökhöz.“ Ezt teszi az élet-szentség és a szentség lelke és éltetője: a szeretet.

És ha nem a hatást nézzük, melyet a nagy szónokok másokra kifejtettek, hanem a *személyes hasznót*, mellyel szónoklásuk saját lelkükre nézve járt, akkor ismét csak azt mondhatjuk: apostoli szeretet nélkül mindenki csak zengő érc és pengő cimbalom. Nem arról kell majd számotadniok, mily szép beszédekét mondtak, hanem hogy tanításuk szerint éltek-e, s ennek a szent életnek összfoglalata ismét csak a szeretet.

Szent Pál szeretethimnusza ítéletet mond a mai *intellektualizmusról is*. „Ismerjem bár az összes titkokat és minden tudományt: ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok.“ (1 Kor. 13, 2.) A mai nevelés csak arra irányul, hogy az ember tudjon. Nem a jellemet, nem a szívet, nem a szeretetet művelik ki sokszor a gyermekben, hanem csak intellektuális képességeit. Iskolák vezetői, szülők és nevelők vésétek lelketekbe, emlékezetetekbe: ami értékes, az a szeretet! Szeretet nélkül hideg és rideg minden tudo-

mány és nem szolgálja az emberiség javát. A világháború alatt egy egész kultúra és civilizáció az emberölés szolgálatába állott. Pusztá tudás által nem lesz jobb az ember. Szeretet nélkül rablóvá lesz a mérnök, gyilkossá a fizikus, csalóvá a kereskedő, zsarnokká az ügyvéd és jogász, népcsábítóvá a tudós, szemfényvesztővé a pap. Jól mondja a mélységes lelkületű Kempis Tamás: Jobb dolog érezni a töredelmet, mint annak fogalmi meghatározását tudni. Minden hitoktatásnak is arra kell irányulnia, hogy a gyermek inkább érezze szívében a töredelmet és szeretetet, mintsem hogy annak meghatározását tudja. De azért tudnia is kell, mert kellő tudás nélkül maga a szeretet is vak lesz és eltéved.

„Legyen bár oly teljes hitem, hogy a hegyeket áthelyezzem; ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok.” (1 Kor. 13, 2.) Ennél világosabban sehol sincs kifejtve a katolikus Egyház tanítása, hogy *a hit egyedül nem elegendő* az üdvösségre. Mit válaszolsz erre te Luther és Kálvin követője? Nem hallod-e: Legyen bár *oly teljes* hitem, hogy még a hegyeket is áthelyezzem, ha szeretetem nincs, semmi sem vagyok? De még feltűnőbb az, ami következik: „Osszam el bár egész vagyonomat a szegények táplálására és adjam bár át testemet úgy, hogy elégjek: ha szeretetem nincsen, semmit sem használ nekem!” (1 Kor. 13, 3.) Lehet-e irgalmasnak lenni szeretet nélkül, testét feláldozni szeretet nélkül? Belevegyszerülhet az irgalmasság, az önsanyargatás és vezeklés cselekedeteibe is az *önszeretet*, a hiú dicsvágy, és elronthatja azoknak minden érdemét. Nem tetsző Istennek és vajmi kevés érdemmel jár a jótékony-ságnak az a modern módja, amikor élvezetért nyújtjuk a segílyt a szegénynek, amikor megkívánjuk, hogy nevünket nagy betűvel és első helyen írják ki az adakozók lajstromába. Vajmi kevés érdemmel jár, ha érdekből áldozatokat hozunk, vagy pusztá szabadkőműves-ízű humanizmusból teszünk jót felebarátunkkal. Istenért, az ő szeretetéért kell

jót cselekednünk embertársunkkal, ez teszi szentté, érdemszerzővé Isten előtt cselekedeteinket. Ha a *bűn állapotában* vagyunk és nem ég már lelkünkben az isteni szeretet lángja, elveszett és értéktelen a mennyország számára minden jócselekedetünk. Mily szánandók azok az emberek, akik éveken át súlyos bűnben élnek! Fáradnak, dolgoznak, talán imádkoznak is, jót tesznek, de minden elveszett a mennyország számára, mert nincs meg bennük a megszentelő kegyelem, kihalt belőlük a szeretet. „Ha szeretetem nincsen, semmit sem használ nekem.” Szeretet nélkül minden dolog értékét veszti, olyan, mint a gyönyörű, festett ablak, mikor nem hatol át rajta a napsugár: elveszti minden színét, díszét, sötét s inkább rútnak, mint szépnek nevezhető. Csak a napsugárban, a szeretetben, s csak általa szép és értékes minden, ami értékes és szép: „Ha szeretetem nincsen, semmi sem vagyok.”

2. Azért oly fenséges és nagy dolog a szeretet, mert ha minden egyéb elmúlik is, a *szeretet megmarad örökké*. Nem földi dolgokról szólunk itt, melyek úgyis a mulandóság jegyét viselik magukon: vagyonról, élvezetről, hírnévről, hatalomról. Még a legfontosabb lelki dolgok is, melyek azonban földi vándorlásunk életkörülményeihez vannak kapcsolva, eltűnnek a földi étellel: jövődőlés, nyelvek adománya, szent tudomány, még maga a hit és remény is elenyésznek, de megmarad a szeretet. A prófétálások véget érnek, a nyelvek megszűnnek, a tudomány elenyészik, de a szeretet soha meg nem szűnik. (V. ö. 1 Kor. 13, 8.)

Földi életünk, még lelkünk élete is a földön olyan, mint a *gyermek élete*. Szépen mondja Szent Pál: „Midőn gyermek voltam, úgy beszéltem, mint gyermek, úgy gondolkoztam, mint gyermek.” (1 Kor. 13, 11.) Itt a földi életben hinnünk kell, mint a gyermek is hisz szüleinek, nevelőinek, mert nem látta még a világot, nincs tapasztalata. Kezeinél fogva vezeti az édesanya gyermekét, minket is az Anya-

szentegyház a földi életben Isten rendelkezéséből a hit által vezet mintegy kéznél fogva. Hinnünk kell, mert látásunk még nem elég erős arra, hogy Istent szemléljük. Kell csoda, kell jövődőlés, hogy hinni tudjunk. De ha majd eljön az élet tökéletessége, ha elértük a férfikort Krisztusban, akkor megszűnnek már a csodák és jövődölések, megszűnik maga a hit is, mert színről-színre fogjuk látni az Istent. Amint ő lát minket, úgy látjuk majd mi is őt. Akkor már nem lesz szükséges az Anyaszentegyház tanítása és vezetése, nem lesz már szükséges a csoda és jövődőlés, mert az igazság a maga valóságában tárul majd fel szemünk előtt, mint fényes nap áll majd lelkünk kék égboltozatán és elmerülünk szemlélésébe. Akkor a hit sem kell már, mert látni fogunk; nem kell a remény sem, mert birtokolni fogjuk Istent. Csak egy dolog nem múlik el soha, és ez a szeretet. „Most még megmaradnak a hit, remény és szeretet; de e három közül legnagyobb a szeretet.” (1 Kor. 13, 13.)

II. Ez a szeretet pedig, mely örökké megmarad, nem érzékiség, nem szenvedély, nem pusztá érzelem, nem gyengeség, hanem *isteni erény* és erő. Azért sorolja fel az Apostol az igazi szeretet jellemzőit, hogy megkülönböztessük a szeretet torzképétől, az önzéstől és önmagát kereső szenvedélytől, melyet az emberek szeretetnek neveznek. A felebaráti, nem elsősorban az isteni szeretet vonásait rajzolja meg előttünk Szent Pál: Vajjon miért? Mert a kettő egy és Szent János írja: „Ha valaki azt mondja: Szeretem az Istent, és felebarátját gyűlöli, az hazug. Mert aki nem szereti testvérét, akit lát, Istent, akit nem lát, hogyan szeretheti?” (I Jn. 4, 20.) A felebaráti szeretet az isteni szeretet próbaköve.

A szeretet tűrő, önzetlen és egyszerű.

1. *Tűrő* a szeretet. Inkább elviseli a rosszat, mintsem, hogy rosszat műveljen mással. Nagyobb a vértanú, mint a kereszteslovag. A legnagyobb erő a világon a türelem. Könnyebb dolog porba sujtani az

ellenséget, mint megkegyelmezni neki. A szeretet, hacsak mások érdeke, a köz java, a kötelesség, Isten és a nagyobb jó mást nem parancsolnak, inkább szenved és tűr. Ez a legnagyobb erő a földön, mely országokat és birodalmakat, szíveket és lelkeket hódít meg Istennek: „A szeretet türelmes.” (I Kor. 13, 4.)

2. *Önzetlen:* ment az irigységtől és nagyra-vágyástól, nem keresi saját előnyét még a szeretetben sem. Nem tátongó lyuk ez a szív, mely sóvárogva issza mások szeretetét, hanem üde forrás, mely saját bőségéből táplálja azokat, akik jönnek, hogy igyanak és megteljenek vizével. „A szeretet nem féltékeny, nem nagyravágyó, nem keresi a magáét.” (I Kor. 13, 4—5.)

3. *Egyszerű:* nem tételez fel rosszat, inkább hiszi el a jót, nem gyanakszik s még annak megjavulásában is remél, akiről mások már lemondtak.

Valamikor egy festő két gyermek képét festette; gyönyörűen sikerült a kép. „Hogy tudott ily rút gyermekekről ily szép képet festeni?” — kérdezte valaki. A művész azt válaszolta: „Csak a szép vonásokat örökítettem meg a vásznon, a rútakat elhagytam.” Így tesz a szeretet.

Hacsak nem kényszerül meggyőződni a rosszról, inkább a jót hiszi el. Nem zárja ki az okosságot és óvatosságot, nem bízik vakon, de ok nélkül senkiről rosszat nem tételez fel, sem igazságtalanul meg nem ítél senkit. Szülők, gyermekek, jegyesek és hitvesek, testvérek, rokonok és jóbarátok, szomszédok és ismerősök, nevelők és népemberek, politikusok és diplomaták, nemzetek és uralkodók, véssétek szíveitekbe: „A szeretet türelmes, nyájas; nem cselekszik rosszat, nem fuvalkodik fel, nem gerjed haragra, nem gondol rosszat, nem örvend a gonoszságnak, de együtt örvend az igazsággal.” (I Kor. 13, 4—6.)

Állítsunk szívünkben emléket ennek a szeretetnek Jézus Szíve képében, mert ő az igazságosság és szeretet tárháza, a szeretet lángoló tűzhelye. Ez a Szív „mindent eltűr, mindent elhisz, mindent remél,

mindent elvisel" (I Kor. 13, 7.), mert jósággal és szeretettel teljes ez a Szív. Tanuljunk tőle, mert szelíd és alázatos, hogy megtaláljuk lelkünk nyugalmát és békéjét. Arról ismerjük fel az emberek, hogy az ő tanítványai vagyunk, hogy szeretettel vagyunk egymás iránt. (V. ö. Jn. 13, 35.) Mert szóljunk bár az emberek vagy az angyalok nyelvén, ha szeretetünk nincsen, olyanok vagyunk, mint a zengő érc, vagy a pengő cimbalom. És legyünk bár minden tudomány birtokában és osszuk el mindenünket, amink csak van: ha szeretetünk nincsen, semmik sem vagyunk. A szeretet soha meg nem szűnik, mert minden nagy dolgok közt legnagyobb a szeretet. Amen.

Nagypéntekre

A kereszt Isten nagyságának emlékoszlója

(Nagybecskerek, 1921 március 25.)

Tirolban, valahol a hegyek között, egy útszéli feszület alatt ezt a felírást olvastam:

A természet szép temploma
A nagy Istennek lábnyma;
De még nagyobbnak látod őt,
Ha megállsz a kereszt előtt.

Igen, a kereszt Isten nagyságának emlékoszlója. A kereszt, a szégyennek, a gyalázatnak, az erkölcsi és társadalmi becsületvesztésnek, a megsemmisülésnek, a testi kínoknak és a halálnak ez a jelképe és megtestesítője, Isten nagyságának emlékoszlója. — Igen, Isten leginkább a kereszten mutatta meg nagyságát.

Mit nevezünk nagynak? — Azt, ami csodálatunkat vonja magára, ami ámulattal tölt el minket; ami fölülmúlja minden várakozásunkat és képzeletünket; ami meghaladja mindazt, amit tenni képesek vagyunk, amit látni vagy hallani szoktunk, amit értelmünkkel felfoghatunk.

*

Mikor mutatta meg Isten az ő nagyságát?

Amikor megteremtette a nagy mindenséget és az űr sötétiségébe belekiáltotta mindenható szavát és mondotta: Legyen világosság! — Amikor szólt és szavának parancsára megcsillagosodtak az egek, ami-

kor parancsolt és az égbolton legott termettek a nap és a hold, és a virágok illatozni kezdettek a réteken és a hegyek felemelkedtek a mélységből és a sasok körülkeringték ormaikat, a források megnyíltak és a vizek csobogni kezdtek és a tenger elterült a mélységek felett — nagy volt akkor Isten, és teremő erejében megnyilvánuló hatalmának nagysága meghalad minden képzeletet. Nagy az Isten teremő erejében!

És amikor szava villámcsapásként az égből a pokol fenekére taszította a pártútó angyalokat, amikor a bűnös emberiséget vízőzönnel törölte el a föld színéről, a vétkes Szodomát és Gomorrát kénes esővel pusztította el, és Kórét társaival együtt a föld tüzes gyomrába temette; amikor egyetlenegy éjszakán Egyiptom elsőszülötteit a halál torkába taszította és megsemmisítette az asszírok százezernyi hadát; amikor villámlás és mennydörgés közt hirdette ki törvényét Sinai hegyéről — nagy volt akkor Isten, félelem és rettegés tölti be lelkünket, mert: nagy az Isten igazságosságában!

És amikor könyörületében az égből leszállt a földre és emberi gyöngeségünket magára öltötte, ő, akit az egek befogadni nem képesek, kis gyermekké lett, amikor irgalmas szívével bejárta az országot és lábai érintésével csodák sarjadtak ki a földből, és keze, mint a virágokat szórta a jótéteményeket a földi nyomor és szenvedés tövisei közé, amikor a vakok szeme megnyílt, a süketek fülében megszólalt az emberi hang, a bénák járni kezdtek és a halottak felemelkedtek sírjukból — nagy volt akkor Isten, nagy volt irgalmasságában, csodálatos könyörületében, felfoghatatlan szeretetében. Nagy az Isten irgalma megváltó szeretetében!

*

De mikor legnagyobb az Isten?

Akkor, amikor mindenható keze oda van szögezve a keresztre, amikor igazságosságának lába nem tudja utolérni a bűnöst, mert a vasszőg odaková-

csolja a kereszt tövéhez, amikor jóságos Szívét át-fúrja a lándzsa, amikor szeretetét megvetik és gúnyt űznek irgalmából. A megköötözött mindenhatóság, — a lefegyverzett igazságosság, a félreismert és megvetett szeretet mutatja Isten nagyságát legcsodálatosabban. Mert hatalma a gyengeség által győzött a kereszten a leghatalmasabb ellenségek fölött, igazságossága ott jutott legtökéletesebben érvényre a könyörület által, szeretete ott ülte diadalát a félreismerésben és megvettetésben.

I. A kereszten győzött az erő a gyengeség által a leghatalmasabb ellenségek fölött. — Kik ezek az ellenségek?

A leghatalmasabb ellenségek: a halál, Lucifer és a bűn. Azzal mutatta meg Isten leginkább hatalmát a kereszten, hogy ezeket a leghatalmasabb ellenségeket látszólagos gyengesége által győzte le. A halált azáltal, hogy elszenvedte a halált, és sírja az örök élet bölcsője lett. A bűnt azáltal, hogy magára vette a bűnt, és értünk bűnössé lett. Lucifert és a poklot azáltal, hogy kiszolgáltatta magát dühüknek, mely hóhéraikban dühöngött, és halála által halálos csapást mért a pokol fejedelmének fejére. Mily csodálatos az erőnek ez a győzelme a gyengeség által! Oly csodálatos, amilyen nagy az ellenségnek ereje.

1. Mily erős a halál? — Oly erős, amilyen erős a természet vas kényszere, amilyen erős Isten igazságosságának büntető törvénye, amilyen erős Lucifer rablánc, akinek az ember a bűn által átadta és kiszolgáltatta magát. A győzelem nem volt olyan, mint Ádám győzelme a halál fölött. Ádámnak nem kellett ugyan meghalnia, de mégis meghalt, mert vétkezett. Krisztus meghal, de halála által halhatatlan lesz. Ádám meghalhatott, Krisztus már nem halhat meg többé. Halála a halhatatlanság bölcsője lett.

2. Mily erős Lucifer? — Hatalma általános és kiterjed az egész emberiségre. Egészen bilincsbe veri a lelket: a bálványimádásban Istennek, az ősoknak és végcélnak adja ki magát, és térdre kényszeríti

trónja előtt az embert. A pogány erköcstelenség gyalázatos tettei által, az ördögi megszállásokban és emberáldozatokban megláncolja a testet. Itt a kereszten örökre legyőzte őt Krisztus. Még néha felemeli ugyan a fejét, de a kereszt mindig újból győz. Konstantin zászlaja, a félhold leverése oly győzelmet jelentenek, melyeknek csírája a kereszt fájából sarjadt ki. A kereszt ma is győzni fog erejével a hitetlenség fölött, de ehhez a mi közreműködésünk is szükséges. A világ végén pedig ott ragyog majd az égen mint győzelmi jel Lucifer és a pokol hatalma fölött.

3. Mily erős a bűn? — Oly erős, hogy csak általa juthatott az ördög hatalomra az ember fölött. Oly erős, hogy az embert a Megváltó közbelépése nélkül végleg kiszolgáltatva volna a pokolnak és végleg elzárta volna előtte a mennyország kapuját, egy angyal sem volt képes a bűn hatalmával egyedül megküzdeni. Oly erős, hogy az embert végleg hatalmába ejtette, melynek rabláncjaiból saját erejéből sohasem lett volna képes magát kiszabadítani. Oly erős, hogy értelmét elsötétítette, szívét megmérgezte, akaratát megkötötte, a családot megfertőzte, a társadalmat megrontotta. A győzelem pedig oly teljes, hogy megbocsátást, elégtételt, erőt és gyógyulást hozott és már előre bocsánatot nyújtott minden bűn számára a világ végezetéig, hacsak a bűnös bánat- és bizalomtelt szívvel a kereszt irgalmának győzelmébe veti reményét.

II. A kereszten az igazságosság győz a könyörület által, a lefegyverzett igazságosság kielégül az irgalom által.

Ha Isten igazságossága az embert halálra kínozza, a pokolra taszította volna, sohasem kapott volna oly tökéletes elégtételt, mint kapott az irgalom által, mikor megszűlött Fiát kiszolgáltatva a halálnak: „Ut servum redimeres, Filium tradidisti” — hogy kiváltsad a rabszolgát, kiszolgáltattad Fiadat! Isten teljes elégtételt kívánt, de ezt az elégtételt nem

a bűnös nyujtotta, hanem az ártatlan. Így Isten igazságossága az irgalom által elégült ki a legtökéletesebben. Feláldoztatja magát azok által, akik által ki kellett volna engeszteltetnie. A paradicsomi fának átkát elvette Golgota fája. Fáról jött az átok, fáról jött az áldás. Fán függött a kígyó, aki a bűnt a világba hozta; fán vérzett el a Bárány, aki a világ bűnét elvette. A férfi követte el a bűnt, az asszony közreműködött benne: a férfi hozta a megváltást, az asszony közreműködött benne. Éva nyujtja az almát, a bűn zálogát; Mária adja a Bárány testét, a megváltás hordozóját. Éva csábít, Mária könyörög. Éva kérése halált hoz, Mária imádsága életet fakaszt. A paradicsomi fa gyümölcsének csábító édességét ízleli meg a bűnös ember, Golgota fája áldott gyümölcsének vérét szívja magába a megváltott ember. Így facsarta ki e gyümölcs édes nedvét az igazságosság és az irgalom. Isten igazságossága győz a kereszten az irgalom és könyörület által.

III. A kereszten diadalát üli a megvetett szeretet.

1. Diadalát üli megfeszítői fölött. Legnagyobb diadala a szeretetnek, hogy szeret. Legnagyobb diadalkiáltása: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!” Diadala a szeretetnek, hogy megfeszítőit megtéríti. Rövidesen három, majd ötezret vezet el a kereszthez, és a gyűlölet hódol a megvetett szeretetnek.

2. Diadalát üli lelki megfeszítői, a bűnösök fölött. A bűn vitte őt a keresztre, a bűn feszítette őt meg a kereszten. A bűnös által megvetett Szeretet győz a bűnös fölött. Még átkozódott a lator, és már kiáltja: „Uram, emlékezzél meg rólam, ha országodba jössz!” És ő a mennyországot ajándékozza neki. A lator megtérése az egész világ kiengesztelésének és megtérésének képe. Ez a megvetett Szeretet diadala lelki megfeszítői fölött.

3. Van a szeretetnek még egy megfeszítője: isteni megfeszítője. Nem káromlás ez, hanem igazság. A mennyei Atya a megfeszítő, aki Fiában csak

a bűnöst ismeri és a külső szerint nem látja már benne gyermekét: „Istenem, Istenem, miért hagytál el engem!” — De győz a szeretet — ha lehet emberileg mondani — még isteni megfeszítője fölött is. Az elhagyatottság nem ingatja meg hűségét, nem ingatja meg áldozatosságát, nem ingatja meg gyermeki bizalmát, engedelmességét. Édesanyjának ajánlja ellenségei nemzedékét — annak, akit e földön leggyengédebben szeretett.

A „Sitio“, a „Szomjúhozom“ ennek az áldozatosságnak és engedelmességnek kifejezője, hogy beteljesedjék az Írás és meglegyen az Atya akarata. A „Consummatum est“, a „Beteljesedett“ kifejezője a halálig tartó hűségnek; a „Pater, in manus tuas“, az „Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet!“ kifejezője a gyermeki bizalomnak és szerető odaadásnak. A szeretet diadalában búcsúzik Isten a világtól. Csodálatos szeretete az Atyának és csodálatos szeretete az embereknek! „Engedelmes lőn mindhalálig; mégpedig a kereszthalálig. Azért is magasztalta fel őt az Isten és oly nevet adott neki, mely minden név fölött áll!”

Mily nagy Isten a kereszten! Amnesztiát és bűnbocsánatot ad; méltóságokat, országokat és koronákat oszt.

Légy te is nagy! Nem akkor vagy nagy, ha kemény és kérlelhetetlen vagy testvéreid iránt; nem akkor vagy nagy, ha büszke lázadással felemelkedel Istened ellen. Légy nagy és bocsáss meg te is! Légy nagy és térj meg te is!

A nap elsötétedik és búsul, a sziklák megrepednek és sírva zokognak, csak a bűnös nem szomorodik és szíve nem lágyul meg. Nem elég nagy az a hatalom, mely halált és poklot legyőzött, hogy legyőzze a te kevélységedet? Nem elég erős az a szeretet, mely hóhérai fölött diadalmaskodott, hogy megtörje és megolvassza a jeget a te szíved körül? Nincs hited? Nézd, a sírok megnyílnak, a nép mellét veri, a százados hitvalló lesz! Nincs szereteted?

Nézd, Szíve meghasadt és nyitva áll, mutatja, hogy jobban szeretett még, mint azt halála megmutathatta volna.

Nagy ő a kereszten: a természet és az emberek elismerik és tanúságot tesznek mellette. De akkor lesz a legnagyobb, ha te is elismered őt és hozzá megtérsz és szívedet szeretetben átadod neki. Ekkor győzelme teljes lesz és diadala legnagyobb. Amen.

Húsvétvasárnapra I.

A hit, remény és szeretet ünnepe

(Nagybecskerek, 1921 március 27.)

Húsvét a hit, remény és szeretet ünnepe. Csak aki hisz, remél és szeret, ülhet igazán húsvéti ünnepet.

I. *Húsvét a hit ünnepe.* Mi felfoghatatlanabb a pusztán emberi értelemre nézve, mint a titok, melyet a húsvéti ünnep hirdet: a feltámadás! Mikor Szent Pál Festus, a római helytartó előtt állt és a halottak feltámadásáról beszélt, a helytartó közbekiáltott: „Esztelen vagy, Pál; a sok tudomány esztelenségbe visz téged.” (Csel. 26, 24.) Athénben, a világi bölcsesség szülővárosában mindaddig figyelemmel hallgatták a művelt athéniek a nemzetek apostolát, mígnem a halottak feltámadásáról szólt. Ekkor azonban fejüket csóválva gúnyolódtak vagy finom udvariassággal tovább mentek e szavakkal: „Erről majd még egyszer meghallgatunk téged.” (Csel. 17, 32.)

Igy vélekedik, így szól a mai hitetlen világ is. És mégis: nincs, ami a hitet jobban megerősítene, mint a mai ünnep. Nem a költői képzelet szülöttje, nem legenda, nem mítosz, amit a mai nap hirdet, hanem józan igazság, történeti tény és valóság: a názáreti Jézus halottaiból feltámadt. Hiába erőlködik és dühöng az ellenfél: a hitetlenség hullámai felemelkednek, körültajtékozzák a sziklát és nekiesnek; de a szikla áll, a történeti tény nem inog meg s e tényt nem tudják a valóságok sorából kiküszöbölni mind

a naturalisták és materialisták, ateisták és kommunisták: a názáreti Jézus halottaiból feltámadt.

Mint a hullámok a kőszirten, úgy törnek meg ezen a tényen az összes megfajtási kísérletek és magyarázatok: a természetes magyarázási kísérlet, a családi teória, a szemfényvesztés és mítosz találmánya, a meghamisítás és betoldás hipotézise. Az egyik hullám a másikat kergeti, de valamennyi megtörik a feltámadás történeti igazságán. Ha Krisztus feltámadása nem igaz, megdől minden történeti bizonyosság. „Ezt a Jézust az Isten feltámasztotta, aminek mi mindannyian tanúi vagyunk” — hangzik diadalmasan s mintegy refrénszerűen az apostolok szava. (Csel. 2, 32; 3, 15; 5, 32.) Vele ettünk és ittunk, minekutána halottaiból feltámadott, őt láttuk, őt tapintottuk meg, vele jártunk, vele beszéltünk. Nem részegségben és álmoképekben, hanem józan állapotban és világos nappal szemléltük őt és velünk együtt a nép százai. (V. ö. Csel. 10, 41; I Ján. 1, 1; Csel. 2, 15; 26, 26; I Kor. 15, 6.)

Szilárdan áll a hit sziklája a hullámok közt. De húsvétot csak az ünnepelhet, aki hisz. Értelmetlen ez az ünnep annak számára, akit a hitetlenség sötétsége borít el. Húsvét a hit ünnepe.

II. *De húsvét a remény ünnepe is.* Ott áll ő dicsőségesen, és ragyogó jobbját az ég felé emeli, egy más világra mutat. Ott van az igazi élet, az az élet, melyet ő egyszerűen és megszorítás nélkül életnek nevez. Ott, nem ezen a földön van a lélek hazája; ez a földi élet csak átmenet, előkészület és próba. Ő átment előttünk, hogy mi is kövessük. Ő előre ment, mi is követni fogjuk őt. Feltámadása a remény bizonyosságát önti lelkünkbe, mert „a hit a remélt dolgok valósága.” (Zsid. 11, 1.)

Nem ünnepelhetnek ma azok, akik csak a földi élet számára építenek és dolgoznak. Nem ünnepelhet húsvéti ünnepet, aki, Bebel káromló szava szerint, az angyaloknak és verebeknek engedi át a mennyországot. Nem ünnepelhet ma, aki a földbe temet-

kezik s akinek számára a mennyország csak az, amit megenni és meginni tudunk. Vedd és edd meg a te mennyországodat, ha így gondolkodol, de húsvétot ne ünnepelj; mert ez az ünnep a remény, de a hitből fakadó biztos remény ünnepe!

„Ha Krisztus nem támadt fel, hiábavaló a ti hitetek. Ámde Krisztus feltámadt” — mondja az Apostol s mi is feltámadunk, ez a biztos remény él szívünkben. (I Kor. 15, 17—20; v. ö. Jób 19, 27.) Amilyen biztos, hogy Krisztus feltámadt, oly hamis a ti világnézetetek, kik csak ennek a földnek éltek. Reményünk biztosít minket, hogy amilyennek ma látjuk őt húsvét ünnepén, olyanok leszünk egykor mi is. Az ő dicsősége körülragyog majd minket is és mintegy magába elmerít: az ő dicsősége lesz a mi dicsőségünk is. Előttünk áll a példakép, a fej már megdicsőült, hogy lássák a tagok is, milyen lesz egykoron az ő dicsőségük. Reményünk biztos, nem vak bizodalomnak adjuk át magunkat; mi tudjuk, kiből bízunk, és reményünkben nem csalatkozunk.

III. *Húsvét a szeretet ünnepe.* A szépség szeretetre ösztönöz. Szeretetre az iránt, aki most oly dicsőségesen áll előttünk. Most már nem töviskoszorú, hanem a dicsőség koronája övezi homlokát. Mint ég és föld dicső királya áll előttünk, átfúrt kezei s lábai ragyognak, szent oldalsebe mennyei fényben tündököl: ezek a győzedelmes király érdemjelei, melyeket az egész örökkévalóságon át megőriz.

A hála szeretetre ösztönöz. Oly bőségesen megérdemelte ezt a dicsőséget mindazért, amit értünkben tett és szenvedett! Szenvedéssel szerezte meg a dicsőséget, kereszttel a győzelem koronáját, kereszttel és szenvedéssel, melyeket értünk viselt. Testének ragyogását vér árán szerezte meg, vér árán, melyet értünk ontott.

A szeretet erőt ad, hogy vele együtt járjuk az élet keresztútját Getszemáni-éjtszakákon át, ítélőszékek előtt haladva el, Golgota útjain, szenvedése-

ken és halálküzdelmeken át fel a megdicsőülésig. Ő járt előttünk és mi követjük.

Húsvét a hit, remény és szeretet s ezáltal a lelki feltámadás, az öröm és diadal ünnepe. Csak annak lehet igazi húsvéti öröme, aki a bűn sírjából lelkileg feltámadt. Csak akit a gyóntatószék rejtekében új életre támasztottak fel, hordja kezében a testi feltámadás zálogát is. Mert ennek a feltámadásnak záloga s biztosítéka a hit bizonyossága mellett annak a kenyérnek vétele, melyről a feltámadt Üdvözítő mondotta: „Aki e kenyérből eszik, örökké él.” (Ján. 6, 52.) De ezt a kenyeret csak az élő lélek eheti, nem a halott. Azért kell előbb a bűn sírjából feltámadnunk, hogy az élők kenyerét ehessük.

Kettős zálogot adott kezünkbe a feltámadt Üdvözítő: a hitet és az Oltáriszentséget. A hit a feltámadás általános biztosítéka az ő szava szerint: „Aki én bennem hisz, élni fog.” (Ján. 11, 25.) Az Oltáriszentség vétele pedig *rám* nézve a zálog, hogy az a test, melyet most magamon hordok, fel fog támadni. Ezt a zálogot csak az tartja kezében, aki húsvéti kötelességének eleget tett s az élet kenyerét magához vette. Azért áldozunk épp húsvétkor, mert a szentáldozás a feltámadás és az örök élet biztosítéka. Húsvéti örömet is csak az élvezhet igazán, aki a feltámadás és az élet csíráját ültette bele lelkébe és testébe. Csak ez mondhatja biztonsággal: „Feltámadt Krisztus e napon, alleluja! Hogy az ember vigadozzon, alleluja!” Mert akinél „az örök élet igéi” vannak (Ján. 6, 69.), mondotta: „Aki eszi az én testemet, és issza az én véremet, annak örök élete vagyon, és én feltámasztom őt az utolsó napon.” (Ján. 6, 55.) Amen.

Húsvétvasárnapra II.

Három sír

(Nagybecskerek, 1922 április 16.)

Három sírt ismerek: a közönségeset, a szentek sírját és a feltámadás sírját.

Közönségesnek nevezem az elsőt akkor is, ha az emberek ajkán semmikép sem szerepel mint közönséges. Ha mégoly díszes és a művészet remekalkotása is, ha mégoly gazdag és előkelő, ha a koporsó aranyból van s drágakövek és gyöngyök díszítik is szegélyét, még ha fejedelmet vagy királyt zár is magába, aki messzi országokra terjesztette ki hódító karját: akkor is csak közönséges sír. Mert erre a sírra rá van írva a szó: *Circumdederunt me dolores mortis et pericula inferni invenerunt me.* „Körülvettek engem a halál gyötrelmei, reám találtak az alvilág veszedelmei.” (114. zsolt.) Az üdvözülés bizonytalansága és a tisztulás szenvedései minden bizakodó remény mellett is félelemre és bánatra hangolják lelkünket, és szívünk mélységes megindultságával imádkozzuk e sírnál: *Requiem aeternam dona eis Domine et lux perpetua luceat eis.* „Adj, Uram, nekik örök nyugalmat és az örök világosság fényeskedjék nekik.”

A második sír a szentek sírja. Itt a győzelem biztossága mosolyog felénk, és a sír fölé van írva a szó: *Non moriar sed vivam!* „Nem halok meg, hanem élek!” (117. zsolt.) Mily felemelő, magasztos érzés fog el, ha Rómában Szent Péter, vagy az angyali fejedelmi sarj, Gonzága Szent Alajos, vagy

Asszisziben a nagy szegény, Szent Ferenc, vagy Goában India apostola, Xavéri Szent Ferenc sirja előtt állunk meg! Ezeknek üdvössége miatt már nem aggódunk, győzedelmesen ragyog le ránk az égből múlhatatlan dicsőségük; de testüket még a sírbolt takarja és még várják a dicsőség és öröm teljesését.

A harmadik sír a feltámadás sirja. Ilyen sír csak egy embernek jutott saját erejéből és még egynek a kegyelem által: Krisztusnak és szentséges Anyjának. Ez a sír a teljes győzelmet hirdeti, ebben a sírban nincs már része a halálnak és rothadásnak, e sír fölé a diadalmas győzelmi szó van írva: *Resurrexi, alleluja!* Feltámadtam, alleluja!

I. Ez előtt a sír előtt állunk a mai napon. *Csodálatos ez a sír* az ellentét miatt, melyet magába zár. Csodálatos, amit a pap a mai ünnepi prefációban énekel: „Halállal győzte le a halált, és feltámadása által visszaadta az életet.” Csodálatos dolog Isten műveiben, hogy a természetnek látszólagos megsemmisülése annak legnagyobb tökéletesedését hozza magával. Minden halál egyúttal az élet kapuja, minden sírból magasabbrendű élet születik, csak az örök élet nem ismer többé halált. Krisztus halála isteni halál volt, azért az élet is, mely belőle kisarjadt, isteni élet kellett hogy legyen.

Az isteni világrend látszólagos ellentéteken halad. Ami a természetes értelem előtt első tekintetre esztelenségnek tűnik fel, abban ugyanaz az értelem — a hit által megvilágosítva — a legmélyebb bölcseséget fedezi fel. Az érzéki ember, aki tekintetét a földre szegzi, nem érti meg; a hívő ember a homályon át is látja a bölcseséget és szépséget, míg végre lehull szeméről a fátyol és a maga leplezetlen fényében látja az igazságot.

Mi látszik hiheteltenebbnek, mint hogy Isten meghalt, az ember feltámadt, a halál halállal győzetett le! — Isten meghalt! Mi látszik ennél felfoghatatlanabbnak? És mégis halálában bizonyult Isten

a legnagyobbnak. — Az ember feltámadt! Mi látszik ennél hihetlenebbnek? És mégis úgy érezzük szívünkben, hogy ezt várja, erre törekszik a természet legbensőbb gyökerében, ez után vágyik az ember létének minden szála — a múlhatatlan, az örök élet, a feltámadás után. Hagyjuk azért gúnyolódni, hagyjuk mosolyogni azokat, akik meghalni akarnak, és a sírban örökre el akarnak porladni, akiknek elég egy arasznyi lét e földi élet mocsarai közt; hagyjuk ezeket az egynapi élet nyomorult pillangóit, — mi élni akarunk, mi hiszünk a feltámadásban, mi hiszünk az örök életben! *Credo vitam aeternam*, hiszem az örök életet.

„Halálával legyőzte a halált!” Az örök Igazság mondotta: „Aki meg akarja menteni életét, el fogja azt veszteni; aki pedig elveszti életét énérétem, megfogja azt találni.” (Mt. 16, 25.) És feltámadásával bizonyosságot tett róla, hogy szavai igazak. Megtalálja az életet! Milyen életet? Ha Isten halála felfoghatatlan előttünk, fel tudjuk-e akkor fogni az ő életét? Halljuk az Apostol szavát: „Szem nem látta, fül nem hallotta, és ember szívébe föl nem hatolt, amit Isten készített azoknak, akik őt szeretik.” (I Kor. 2, 9.) Mit készített Isten az ő egyszülött Fiának? Nézd dicsőséges testét! Hogy ragyog a feltámadás dicső fényében! Ez a fény megvakítja a katonákat, akik sírjánál őrt állanak: „Félelmükben megremegének és olyanok lettek, mint a halottak.” (Mt. 28, 4.) Átszellemült ez a test, az anyag nem képez már számára akadályt, korlátot; áthatol a sziklán, áthatol a zárt ajtókon. Könnyű és gyors, mint a szellem, fáradhatatlan övéinek keresésében, nincs sem időhöz, sem távolsághoz kötve. Halhatatlan és nem szenvedhet többé. Egy tekintet a Golgotára mutatja, mikép múlik el oly hamar a szenvedés, s hogy nem a kereszttől az élet végállomása, hanem a feltámadás és a dicsőséges örök élet. Az én testem is fel fog támadni, az én testemet is ezek a tulajdonságok fogják egykor ékesíteni, ha itt a földön lelkemet ékesíti a kegyelmi

élet ragyogó fénye, a buzgóság gyorsasága, az anyagfölélttség és erkölcsi halhatatlanság: „Aki én-
bennem hisz, mégha meg is halt, élni fog; és mindaz,
aki él és én bennem hisz, nem hal meg soha mind-
örökké.” (Ján. 11, 25—26.)

II. De sohasem adhat nekünk erőt, támaszt,
vigaszt az életben és a lelki harcban az a tudat, hogy
Betlehem, Golgota, a feltámadás sírja csak szép
szimbolumok, csak valami költemény, ha mégoly
magasztos is ez a költemény; mert akkor végtére
mégis csak a halál és a sír győz az élet fölött, és az
embernek el kell múlnia. Vigasz és erő csak akkor
árad lelkemre, ha tudom, hogy *a feltámadás sírja*
történeti tény, igazság és realitások közt a leg-
igazibb realitás. Azért vette körül Krisztus feltáma-
dásának tényét *a legbiztosabb* bizonyítékokkal, és
semmiféle kísérlet sem volt képes ennek a ténynek
bizonyosságát megdönteni.

Surrexit Dominus vere, Krisztus valóban fel-
támadt! Ezt hirdeti a történet. Rendszer rendszert
kerget, mint a tengeren hullám hullámot hajt, s egyik
a másikat tolja tovább, de egyik sem fejt meg a fel-
támadás tényét, csak ha elfogadjuk a történet igazsá-
gát. Természetesen akarták megmagyarázni Krisztus
feltámadását, azt mondták, nem halt meg. Ezt még a
zsidók sem merték állítani, mert látták, hogy meg-
halt. Átfúrt szívvel ember élni nem képes. Krisztus
halálát egy egész világ igazolta, hogy feltámadását
is igazolhassa. A római katonák, kiket a gyűlölet
állított a kereszt és a sír elé, önkénytelenül is Krisz-
tus halálának s feltámadásának tanúi lettek.

Csalásról regél a hitetlenség! A sír elé állított
őrség cáfolja meg a hitetlenség e vakmerőségét.
A tanítványok egyszerűsége, egyenes jelleme és
félelme a csalás kísérletének még gondolatát is ki-
zárja. Valóságban azok csaltak, akik a csalás mesé-
jét kigondolták és pénzt adtak a katonáknak, hogy
az ellopás meséjét a nép között terjesszék.

Mítosz és legenda! Így szólal fel ismét a hitet-

lenség szava. De erre még Krisztus ellenségei sem gondoltak. Világos nappal történtek meg a dolgok, napi eseményről, nem 50 év múlva keletkezett legendáról szólnak az evangéliumok. Hallucináció, látomás?! A katonák és a kételkedő, félénk tanítványok vajmi kevésbé voltak hajlamosak hallucinációkra s látomásokra. Tamást csak ujjának Krisztus oldalába való bocsátása győzte meg a feltámadás igazságáról. Otszáz ember, akinek jelenlétéről ír Szent Pál Krisztus egyik megjelenésénél, nem igen hallucinál egyszerre, különösen akkor nem, ha kételkedők is vannak közöttük. Látni, hallani talán még lehet tévedésből, de együtt járni, étkezni, valakit megérinteni nem lehet a nélkül, hogy jelenlétének igazságáról meg ne győződnenk. Ilyen megoldásra még a zsidók sem gondoltak, nem is említettek hasonlót, hanem csak arra hivatkoztak, hogy tanítványai ellopták a Mester testét.

Ha még hozzávesszük a nagy lelki megújulást, melyet Krisztus feltámadásának tana létrehozott a világban, a hősiességnek csodáit, melyeket követői műveltek, mikor érte a halálba mentek, azt az erkölcsi szentséget és nagyságot, melyet bennük szemlélünk, akkor ez a tény még erősebben és minden kételyt kizáró módon meggyőz minket arról, hogy Krisztus feltámadásának igaznak kell lennie, mert a tévedésből és hazugságból sohasem származott még a világ erkölcsi megújódása és szentsége.

III. Krisztus feltámadása épp ezért *szükséges is*. A csodálatos elem, mely egész életét szűzi fogantatásától kezdve nyilvános életében művelt csodáin át végigkísérte haláláig, megpecsételését, koronáját csak feltámadásában kaphatta. Ha Krisztus nem támadt volna fel, csodálatos élete nemcsak a koronát nélkülözte volna, hanem mintegy sötét árnyékot vont volna maga körül, mely életében művelt vagy vele megtörtént legnagyobb csodáit is a kétség homályába burkolta volna.

Krisztusnak fel kellett támadnia azért is, hogy

istenségéről és tanításáról minden kétséget kizáró bizonyosságot tegyen. Krisztus oly felfoghatatlan, az emberi értelemre nézve megközelíthetetlen hittitkokat tanított: a Szentháromság, a Megtestesülés, az istenfiúság, a bűnbocsánat, az Oltáriszentség titkait. Ezek igazságára csak feltámadása a sírból nyomhatta rá a minden kétséget kizáró bizonyosság bélyegét.

Ellenségei és barátai végett fel kellett támadnia. Ellenségei mintegy várták feltámadását. Nem mintha hittek volna benne, hogy feltámad, hanem ellentétes értelemben: fel nem támadásából akarták kovácsolni személye és tanítása ellen a leghatalmasabb érvet. Azért kiáltották felé, mikor még a kereszten függött: „Te, ki lerontod az Isten templomát és harmadnapra fölépítéd azt, szabadítsd meg magadat! Ha Isten Fia vagy, szállj le a keresztről!” (Mt. 27, 40.) „Azt mondotta, így szóltak a zsidók Pilátushoz: három nap mulva feltámadok. Parancsold meg tehát, hogy őrizték a sírt harmadnapig, nehogy odamenvén tanítványai, ellopják őt, és azt mondják a népnek: feltámadott halottaiból.” (Mt. 27, 63—64.) Jézus maga erre a legnagyobb csodájára hivatkozott, tehát nem maradhatott székenben ellenségei előtt.

De barátai miatt is fel kellett támadnia, hogy őket végleg biztosítsa isteni küldetéséről, megvigasztalja, bátorítsa és minden viszontagsággal és szenvedéssel szemben megerősítse. Fel kellett támadnia a mi érdekünkben, hogy biztosítson saját feltámadásunkról a sírból, hogy a föld múlt örömeit bátran megvethessük és a test vétkes kívánságairól lemondjunk. Csak a Krisztus feltámadásába vetett hit ad erőt, hogy az élet küzdelmeit és kísértéseit mindvégig bátor szívvel és örömteli lelkülettel végigküzdjük. Azért kellett Krisztusnak halottaiból feltámadnia.

Krisztus feltámadásának tényét tehát nem lehet a világtörténetből kisemmizni, éppoly kevésbé nem, mint bármely világtörténeti eseményt. Ebben rejlik

ennek a ténynek minden jelentősége ránk nézve: hogy *igaz*. Ezért egész földi életünk természetfölötti szférába, az örökkévalóság perspektívájába van beállítva. Nem élünk csak a föld számára; életünknek magasabb rendeltetése, mélyebb értelme van. Ez a mi vigaszunk szereteteink elköltözésénél, ez a vigaszunk saját halálos ágyunkon. Hogy pedig ebben a vigaszban részünk legyen, életünknek meg kell felelnie az Apostol szavainak: „Ha feltámadtatok Krisztussal, keressétek az odafent valót, ahol az Isten jobbján ülő Krisztus vagyon. Az odafent való dolgokat keressétek, ne a földieket.” (Kol. 3, 1—2.) Nem élhetünk pusztán természetes életet, mely csak alsóbbrendű vágyaink kielégítésében éli ki magát, hanem természetfölötti életet kell élnünk, mely inkább az angyalok, mint az állatok életéhez hasonlít. Földi életünknek előkészületnek kell lennie egy magasabbrendű mennyei életre. A jelen életnek a jövő élet előkészítőjének kell lennie. A szellemet kell magunkban kiművelni, hogy diadalmaskodjék az anyag fölött a lemondás és a szolgálatbavétel által. Le kell mondani a földről ott, ahol az égi dolgok megszerzése a lemondást szükségessé vagy kívánatossá teszi; de nem a lemondás az egyedüli út, hogy az anyag fölött diadalmaskodjunk, hanem a szolgálatbavétel is. Mintegy játszanunk kell a látható világ remek hangszerén, húsvéti himnuszunk kell játszsanunk, a feltámadás és az örök élet himnuszát, a szellem feltámadásának himnuszát a test sírjából és a test feltámadásának himnuszát a rothadás sírjából. „Meghaltatok, és életetek el van rejtve Krisztussal az Istenben. Amikor Krisztus, a ti életetek, megjelenik, akkor majd ti is megjelentek vele együtt a dicsőségben.” (Kol. 3, 3—4.) Amen.

Húsvét hétfőre

Az emmausi tanítványok

(Budapest, 1913 március 24.)

„Nem kellett-e szenvedni a Krisztusnak, és úgy menni be az ő dicsőségébe?” (Lk. 24, 26.)

Föltámadt Udvözítőnknek egyik főtevékenysége odairányult, hogy övéit a szenvedés erős próbája után bizalomra gerjessze és megvigasztalja. Gyönyörű látvány a megdicsőült Udvözítőt szemlélni, amint maga köré gyűjti a nyáját, melyet a vihar szétvert és szétszórt, amint a tanítványok lelkében eloszlatja a félelem és ijedelem sötét felhőit, amint megerősíti őket a hitben és a bizalomban. Mindezekből isteni Szívének nemessége sugárzik ki. Nem elég neki, hogy értünk annyit szenvedett, egész földi életét a mi üdvünkre szentelte, mint jó pásztor mindenfelé körüljárt és kereste juhocskáit. Még a keresztben is csak másokra gondolt, elfelejti szenvedéseit, imádkozik, megbocsát, gondoskodik — nemcsak Szent Jánosról, hanem valamennyiünkről. De nehezebb az örömben, mint a szenvedésben önmagunkról megfeledkeznünk; akit el nem felejtettünk a szenvedésben, azt elfelejtjük sokszor az örömben. Krisztus azonban mintegy elfelejti örömét, megvonja magától Szíve vágyának teljes kielégítését, még 40 napig a földön marad — kiért? Az emberekért, miértünk. Nem úgy vélekedett nemes Szívében, hogy most végre kipihenem magamat fáradalmaim után, eleget tettem, mit törődjem még az emberek-

kel, én már más világba tartozom. Nem, visszatért, hogy örömét megossza övéivel és bennünket is boldogítson.

Szívet boldogító tevékenységét, vigasztaló körútját azonnal megkezdi. Megszabadítja a pokol tornácában vágyva reménykedő lelkeket a várakozástól, Szűz Máriát az epedő vágytól, Magdolnát könnyeitől, a jámbor asszonyokat aggodalmaiktól, Szent Pétert bánatától, az apostolokat a kétségbeeséstől és kislelkedéstől. Elrendeli minden vigasz szentségét, a szentgyónást, rendjeleket osztogat győzelmének emlékeztetőre: Péternek a pápai méltóságot, valamennyinek a Szentlélek legkülönbébb ajándékait adományozza. Egész megjelenése csupa kegyesség és kegyelem. Fáradhatatlan vigasztaló feladatának teljesítésében. Kimeríti magát, ha lehetséges, még megdicsőült testében is, mint egykor földi életében, mikor az evésről megfeledkezett, hogy a szegény szamariai bűnös nőt Istenhez térítse (Ján. 4.), megfeledkezett az alvásról, hogy a gyenge lelkű Nikodémust oktassa (Ján. 3.), megfeledkezett a pihenésről, hogy a beteget meggyógyítsa (Mk. 1.) és a kisdedeket magához fogadja. (Mt. 19.) Ugyanaz marad ő most is, a mi drága Üdvözítőnk, nem mint az emberek, akik magasra emelkedve, megvetik előbbi barátait. Ő ennek épp az ellenkezőjét teszi: most még kegyesebb, még nagylelkűbb, mint előbb volt, ha nála a jóság fokozatairól egyáltalán szó lehet. Most rendelkezésére áll megdicsőült testének minden csodás ereje; szellemi könnyedsége pillanat alatt elviszi, ahová akarja, azért majd itt terem, majd ott, hogy mindenhová Szívének vigasztalásait kiáraszsa, mindenütt napsugaras húsvéti reggelt teremtsen.

A mai evangélium két tanítványt mutat be, amint Jézus megvigasztalja őket; mert rajtuk s bennük szemlélhetjük leginkább a kis egyház állapotát, lelkületét a kinszenvedés vihara után; az ő példájukon életbevágó igazságra tanít bennünket az Üdvözítő. A jelenet az életből van véve és mindennap

alkalmazást nyer — nálunk is. Ez az esemény föl-tárja előttünk az okot, miért szenved hajótörést sokaknak hite, bizalma: hiányzik az erkölcsi alap-meggyőződés, hogy a boldog élet bazilikája a kereszttalapján épül föl. Azért tanít bennünket Krisztus erre az igazságra mindjárt a föltámadás után, mert ha mindig húsvétvasárnap volna, nem volna nehéz hinni és bízni és szeretni. De a nagypéntek is megköveteli a maga jogait az életben. Azért szükséges nekünk a kereszttaloktatása a föltámadás napján. Tegnap *hitünk* alapigazságát állította eléünk az evangélium, melyen egész vallásunk, világnézetünk nyugszik: Krisztus föltámadt. (I Kor. 15, 20.) Ma *erkölcsi éle-tünk* alapigazságát hirdeti, melyre az egész kereszttény életszentség támaszkodik: Krisztusnak szenvednie kellett, hogy föltámadjon. (Lk. 24, 26.) Tegnap *hitünk* növekedett a szent ígék hallatára, ma e hitnek élő hitté kell lennie, hogy áthassa egész életünket és főleg a szenvedés óráján vigasztaló, megszentelő hatását kifejtsen lelkünkre.

I. Az esemény ismeretes. Két tanítvány indul el Jeruzsálemből, elhagyja a baráti kört, az apostolok társaságát, hogy egy közelfekvő vidéki tanyán fel-üdüljön és bánatát az utolsó napok szomorú esemé-nyei fölött elfelejtse. Egymás közt megbeszélik a történeteket. Szomorúak. Tekintsünk be szívükbe, elemezzük kissé lelki állapotukat. Szomorúak. Ugyan miért? Szomorúságuk alapjában szent, de nagyrészt tökéletlen, sőt veszélyes. Szent, mert Krisztus szere-téből fakad. Hű ragaszkodással csüngtek az Üdvö-zítőn, tőle reméltek és vártak mindent, hittek benne mint prófétában és Messiásban, a sok jótétemény miatt szerették őt szívük egész hevével. Annál na-gyobb most az ellentét, a visszahatás. Majdnem kétségbeesnek: tehát minden várakozásunk, remé-nyeink csak kártyaházak, szappanbuborékok, lég-várak voltak, „pedig mi reménylők, hogy ő az, ki meg fogja váltani Izraelt”. (Lk. 24, 21.) Ez volt szomo-rúságuk nagy tökéletlensége, mely őket a kétségbe-

esés örvénye felé sodorta. Ez tette lelki állapotukat oly veszélyessé, mert félni lehetett, hogy végkép elveszítik hitüket. Tökéletlenségüknek kettős volt a gyökere. Gyöngé volt a hitük, kevesebb volt benne a meggyőződés, mint a lelkesedés, azért bizalmuk is gyöngé volt, nem bírták elviselni azt, ami megtörtént: virágvasárnap a népek hozsannája, és nagypénteken a kereszt gyalázata, és mindezek után már harmadnapja, hogy mindezek történtek! (Lk. 24, 21.) De nemcsak hitük volt gyöngé, hanem téves, világias volt fölfogásuk is Krisztusról; ez volt tökéletlenségük másik forrása. Csak dicső prófétát, csodatevőt, hatalmas királyt, nem szenvedő Messiást vártak. A képzeletükben alkotott Krisztus-eszménnyel a lefolyt napok eseményei nem értek össze semmiképen sem.

Tekintsünk bele most sok mai keresztény ember szívébe, tekintsünk bele elsősorban saját szívünkbe! Fontos dolog ez. Sok bűnnek, bajnak oka, hogy kevésbé ismerjük önmagunkat. Fontos a lelkiismeretvizsgálat, fontos a betekintés bensőnkbe. Mindent látunk, tudunk, ismerünk, csak önmagunkat nem. Az ördög jobban ismer bennünket, mint mi, és fölhasználja tudatlanságunkat, hogy leggyöngébb oldalunkon támadjon és tönkre tegyen. Az orosz-japán háborúban a japánok a legrészletesebben ismerték ellenfelük gyöngéit, s azt nagyszerűen kihasználták.

1. Sok keresztényben gyöngé a hit. Szép a Krisztussal és Egyházzal való együttérzés. Sokan teljesen együtt élnek Krisztussal és Egyházával. Azért fáj nekik az Egyháznak minden bántódása, Krisztusnak minden sérelme. Maga az Egyház is így tesz nagypénteken, mikor isteni jegyesének szenvedéseit lelke előtt fölvonultatja és a legnagyobb részvétellel szánakozik a rajta elkövetett sérelmeken. Ha valahol a szentséget meggyalázták, engesztelő ájtatosságokat rendel el. De épp ez a nemes és szent érzés soknál oka, kiindulópontja

bizonyos bizalmatlanságnak, kishitúségnek, sőt kétegynek. A liberális lapok húsvéti cikkeinek gyalázó szavai, a hitetlenek sikerei, a gonoszok jóléte megzavarja lelkük békességét. Félnék, ingadoznak: talán még sincs nálunk az igazság. Vagy legalább az erélyes munkában alábbhagynak, elcsüggednek. Ezek az apostolokhoz hasonlítanak Péter hajócskájában, kiket kishitűeknek nevezett az Udvözítő, vagy épp a két emmauszi tanítványhoz, akik bánkodva mondogatják: „Mi pedig reménylők, hogy ő az, ki megváltja Izraelt. Azonfelül ma már harmadnapja, hogy ezek történtek.”

2. Vannak keresztények, akik jó és istenes gyermekeket akarnának nevelni; minden fáradozásuk erre irányul. Szent törekvés ez, és szent a szomorúság, ha törekvésüknek ellenkezőjét tapasztalják. De megtéveszti őket hitük gyöngesége és néha káromolják Istent, hogy rosszak gyermekeik, mikor imádkozni kellene, hogy Isten őket megtérítse. Hány évig imádkozott, vezekelt és könnyezett Szent Monika fiának, Ágostonnak megtéréséért! — Vannak lelkek, akik a szentség útján nagy léptekkel óhajtanak előrehaladni, de nehézségek gördülnek útjukba. Ekkor elvesztik bátorságukat, bizalmukban megrendülnek, kitartásuk elvész. Azt reméltem, hogy hamar szent leszek, mondják, és íme, most már annyi ideje, hogy hiába fáradozom! Az emmauszi két tanítvány panasza ez új kiadásban.

3. Vannak mások, kiknek fölfogása az Egyháztól és Krisztus művéről nem természetfölötti, hanem világias és érzéki. Az fáj nekik, hogy az Egyház nem tündöklék mindenütt földi fényben és nagyságban, hogy ellenségeit nem sujthatja le hatalmas kézzel, hogy nem bővelkedik mindenütt anyagi eszközökben, nem vezet a világi ügyekben: „pedig mi reménylők, hogy ő az, ki megváltja Izraelt”. Ezek Mártaéhoz hasonlóak és Krisztusnak mintegy csak testét akarják ápolni. Ezeknek is azt mondja Krisztus: Egy a szükséges! Nem kell, hogy Egyházam földi dicsőségben ragyogjon és anyagi javakban

bővelkedjék, az én országom nem innét való. Ha innét való volna országom, katonáim harcolnának értem, de az én országom nem e világból való. A lelkeket akarom, nem a világ tapsait; a szívek vonzalmán nyugszik országlásom ereje, nem a kard élén; a mennyországot akarom meghódítani harcosaimmal, nem földi birodalmat alapítani.

II. Ebben az értelemben adja meg Krisztus a két tanítványnak, nekünk is és az egész világnak ezt a nagy oktatást: Ó ti oktalanok és balgatagok, nem kellett-e Krisztusnak mindezt szenvednie és így menni be dicsőségébe? Ó ti oktalanok és balgatagok! — kemény szó, de megérdemelték, mert hiányzott bennük a hit fényétől megvilágosodott keresztény értelem, a krisztusi okosság és bölcsesség, a kereszténység alaptanából semmit sem értettek. — Nem értitek a próféták és az Írás szavait? — mondja nekik. — Nem kellett-e Krisztusnak mindezt szenvednie és így menni be dicsőségébe? Ó nagy szó, mely egy egész világfelfogást zár magába; vés-sük azt mélyen szívünkbe! Nem *kellett-e?* mondja, és hangsúlyozza, hogy igenis kellett, mert a világrend így követeli. Valamint a természetet úgy alkotta meg az Isten, hogy az éjt a nappal kövesse, a sötétséget a világosság, a hervadást új kikelet, úgy az ember életét is gyönyörű változatossággal fájdalomból és örömből szötte Isten keze, amint Aranyszájú Szent János mondja: Szenvedés szüli az örömet, fájdalom a boldogságot és a keresztfán teremnek a mennyország gyümölcsei.

Nem engedi Isten, hogy túlságosan szenvedjünk, nehogy erőnk megtörjön és összeroskadjunk; de nem is engedi meg, hogy túlságos sok örömet élvezzünk, nehogy elbázzuk magunkat és a mennyországról megfeledkezzünk. Nem is volna szép, ha csak öröm volna a világon: hol maradna az érdem, hol az áldozat, hol a szeretet, mely a nehézségeken győzedelmeskedik? Az éjnek is megvan a maga szépsége. És ki tudná elviselni, ha keble mindig az örömtől dagadna? Tudok nélkülözni és tudok bő-

velkedni, mondja Szent Pál, és szavai legjobban juttatják kifejezésre azt az összhangot, mely az öröm és szenvedés változatain át kell hogy a keresztény ember lelki életében uralkodjék. Ádám bűne óta ez így Isten rendelése. És ha szabad mondani, nagyobb az Isten, nagyobb az ember az új világrendben, mint volt a régiben. Maga az Isten álavetette magát e nagy törvénynek; ez a világrend hozta magával, hogy Isten emberré lett és szolgai alakot öltött magára, a dicsőséget az alázatossággal, a gazdagságot a szegénységgel fölcserélte. Krisztus egész élete az öröm és szenvedés változataiból szövődik össze: Betlehem gyalázatát az angyalok dicsőítő éneke követi, a királyok hódolatát az egyiptomi futás; Názáret csendes családi örömébe mint keserű csepp vegyül a jelenet a jeruzsálemi templomban; a keresztelés megalázó pillanataira a menyeyei szózat hangzik fel, a kísértést az angyalok szolgálata, a hozsannát a kereszt váltja föl. Végre szolgai alakját ismét a dicsőség fényességével cseréli föl; mert engedelmes lett mindhalálig, mégpedig a kereszthalálig, azért Isten is fölmagasztalta őt és oly nevet adott neki, mely minden név fölött áll. (V. ö. Fil. 2, 8. 9.)

1. És kezdé Jézus megmagyarázni a tanítványoknak a Szentírás szavait. Itt adja meg a feleletet azoknak, akik az Egyház e tana miatt aggódnak. Így kell annak lennie, érteti meg velük, hogy az Egyház is szenvedjen, amint Krisztus szenvedett. Mert Krisztus folytatja földi életét az Egyházban; Egyházában még nem a megdicsőült, hanem a szenvedő Krisztus él tovább. Fölvirrad majd az Egyházra is húsvét hajnala. Itt a földön teljes húsvéti ünnepet nem ülhet, azért Krisztus földi országának *küzdő* Egyház a neve. Néha szorongatottabb, néha kedvezőbb a sorsa, de soha küzdelem és üldöztetés nélkül nem lesz e világon. De szilárd az alap. Krisztus föltámadt, ez történeti tény. Mi láttuk őt, kiáltják ki a világba az apostolok a mai szentleckében. Ez az

egyedüli vigasz, mely aggodalmainkat szétszórja; ez az egyedüli válasz, mely kételyeinket megfejt.

Könnyebb nekünk már hinni most, minekutána annyi küzdelemben és a mainál nagyobbban győzelmeskedett az Egyház. A vértanúk kora, az eretnekek érája, az egyházszakadás százada Péter sziklának megdönthetelensége mellett emelnek szót. A pokol kapui nem vesznek erőt rajta, mondta Krisztus, és szavai igazságának bizonyítékául halottaiból föltámadt. Hol vannak az Egyház üldözői a századokon át? Minden hatalom a kezükben volt, s eltűntek, mintha sohasem léteztek volna, és az Egyház áll. Nestorius, Arius — a félvilág ariánus lett, sóhajtottak fel a katolikusok, és ma ki tud még valamit az ariánusokról?! És a tudomány? Egyik rendszer kergeti a másikat, egyik a másikat megdönti, s az Egyház igazsága örökké áll.

Meg kell javítanunk fölfogásunkat, meg kell győződünk, hogy küzdelem az Egyház élete e földön. Kezünket azonban nem szabad ölünkbe tennünk, nem szabad mondanunk: Hagyjuk csak küzdeni az Egyházat, ellenségei nem vesznek erőt rajta, a megdönthetelenség ígéretét vette Isten szájából! Nem így, hanem önmagunkat kell vádolnunk, ha az Egyház még nem hódította meg oly mértékben a világot, amilyenben azt óhajtjuk. Talán rég keresztény volna már a világ, ha a keresztények keresztényebbek lennének. Dolgoznunk és küzdenünk kell; mert igaz ugyan, hogy a végleges győzelmet, a tökéletes békét itt a földön nem szerezhetjük meg, de azért nagyrészt tőlünk függ, hogy mily fokban diadalmaskodik az Egyház ellenségei fölött. Kérdezzük csak meg őszintén magunktól, megteszük-e e tekintetben kötelességünket?

2. Megadja Krisztus Urunk egyszersmind a feleletet azoknak is, akik mintegy futtában és minden nehézség nélkül akarnának megszabadulni szenvedélyeiktől és a tökéletesség magaslatára följutni. A szentség és a teljes megtérés Istenhez a legdicsőségesebb győzelem a régi Ádám és annak romlott

természete fölött. Ez csak kitartó és hosszú küzdelem árán lehetséges; „a mennyek országa erőszakot szenved, és az erőszakosok ragadják el azt”. (Máté 11, 12.) Tartsuk mindig szem előtt, hogy a földön maga az életszentség is inkább bátor küzdelem gyengeségeink ellen, mint befejezett, tökéletes erény. Küzdjünk jobban, használjuk erélyesebben az eszközöket, menjünk gyakran áldozni, sanyargassuk testünket, kerüljük az alkalmakat. Ha mindezt megtettük és kitartottunk, akkor panaszkodjunk, előbb ne!

3. Megadja a feleletet azoknak is, akiknek fel fogása érzéki és már itt a földön szeretnék élvezni a boldogságot. Ez az élet előkészület az örökkévalóságra, a boldogság hazája a síron túl van. — Dehát a mi vallásunk mindig csak a túlvilágra utal, mondják sokan. Ugyan, kedves barátom, mit zúgolódol Egyházad tanítása ellen? Ha egyszer úgy van, hogy teljes boldogság itt a földön el nem érhető, ha ez a tényállás és igazság, miért akarod akkor, hogy mást tanítson az Egyház és hazudjon neked? Nem utalhat másra, hogy a boldogság után epedő vágyat szívedben csillapítsa, mint arra az életre, melyben az igazi boldogságot megtalálod. Azt akarod, hogy megtévesszen, szemedet elvakítsa, hogy tündérországot varázsoltjon eléd, és álmodból felébredve megtévesztett, megcsalt embert láss magadban? A túlvilágra utal, igen, de ez a túlvilág való, éppoly való, mint a világ, melyet szemeid látnak és kezeid tapintanak. Gyöngé a hited, levegőben függő, képzeleti dolognak tartod azt, ami érzékeidet meghaladja. A szellemi világ nem látható, de való. Krisztus föltámadt, ő már megdicsőült. A fejet körülveszi már a dicsőkoszorú, a tagok is sorra kerülnek majd. Megkezdődött már a *mi* megdicsőülésünk, mert egy testnek tagjai vagyunk, melynek fején már ott ragyog a dicsőség koronája. Nézzünk csak fel, tekintsünk a fejre, és hitünk megerősödik, növekedik bizalmunk. De lehetetlen, hogy a tagok más módon dicsőüljenek meg, mint a fej. Minél hason-

lőbbak leszünk hozzá itt a földön a szenvedésben, annál hasonlóbbak leszünk hozzá az égi dicsőségben is. (Cf. S. Thomas a Villanova serm. in Pascha. — S. Bern. Sermo VII. in ps. Qui habitat initio.)

Mégha e földi életre tekintünk is, az Egyház tanában leljük meg az egyedüli vigaszt, az ő keblében nyugszunk a legbiztosabban, ott érezzük magunkat a legjobban. Valóságban nem is túlvilági az a cél, melyre az Egyház utal, már most is elérhetjük, csak nem tökéletesen. Isten szeretetében és szolgálataiban áll az, nem földi javak hajhászásában; boldogságra és megelégedésre vezet lelkünket, békét ad, melyet a világ adni nem képes, mert a földi javak igazi boldogságot nem adnak. Ezt a boldogságot, ha nem is tökéletes még, már most is elérheted. Előíze és záloga ez annak a boldogságnak, melyről az Apostol mondja: „Szem nem látta, fül nem hallotta és az ember szívébe föl nem hatolt az, amiket Isten készített azoknak, akik őt szeretik.” (I Kor. 2, 9.)

És még e világ javaiban is leginkább az Egyház részesíti az embereket, az ő szent tanítása teremti mindenütt földi jólétet, ahol csak követik azt. Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és a többi hozzáadatik nektek. (V. ö. Máté 6, 33.) Sokaknak, ha elpártolnak is az Egyház túlvilági tanától, amint azt nevezik, mégsem lesz jobb sorsuk. Nem ad többet a síron inneni világnézet sem, nem változtat a világ bajain. Mit használ neki hirdetni, hogy e földön kell keresni boldogságunkat, mikor nem lehet. Ha enyhíteni akarja az élet szenvedéseit, akkor azt az Egyház is megteszi, mégpedig jobban és önzetlenebbül. Ki segített többet az élet bajain, az Egyház vagy a hitetlenség? A hitetlenség csak egyes emberek önkényét szabadította föl, akik az Isten törvényétől és a lelkiismerettől való emancipációjukat csak arra használják, hogy egyénileg érvényesülhessenek és elnyomják a többit. Engedjenek szabadkezet az Egyháznak, és boldog lesz a világ, amilyen boldog csak lehet a földön.

A hitetlenség itt sem ad semmit, a túlvilágon sem ad semmit. Csak fejlődést hirdet, egy jobb korszaknak eljövételét a távol jövőben. De vajjon mi haszna van belőle a kórházban sínylődő szegény betegnek, hogy fejlődik a világ? A hitetlenség nem nyújt vigaszt az élet bajaiban, csak a kereszténység alapigazsága képes azt megadni: szenvedni kell és így menni be az örök boldogság és dicsőség hazájába.

Örülni a szenvedésnek, az a legjobb gyógyszer a világ bajai ellen. Azért voltak a szentek a legboldogabb emberek. De hogy lehet örülni a szenvedésnek? Nem sok-e már, ha azokat türelemmel viseljük? „Szenvedni vagy meghalni”, mondta Szent Teréz és arra tekintett, akihez hasonló akart lenni, a megfeszített Krisztusra. Ez volt életének egyedüli öröme: szenvedni Krisztussal, szenvedni Krisztusért. De ha erre a magaslatra nem tudsz fölemelkedni, íme halljad legalább és véd szívedbe az Apostol szavát: Össze sem lehet hasonlítani a jelen élet szenvedéseit a jövőbeli élet dicsőségével. (V. ö. Róm. 8, 18.)

Imádság és szentáldozás által teszel szert e lelki hangulatra; a tetterős szeretet, a tűrő, a szenvedő szeretet a szentáldozás gyümölcse. Nem égett-e szívünk, mikor vele beszéltünk, mondták a tanítványok, és a kenyérszegénynél ismerték fel őt, aki addig el volt rejtve szemeik előtt. Ha az igazi Krisztust, a megfeszített, de megdicsőült Krisztust meg akarjuk ismerni, ha tanítását, a halál és az élet, a szenvedés és a boldogság tanát meg akarjuk érteni, akkor imádságban és a szentáldozásban közeledjünk hozzá. A szentáldozás az örök boldogság csíráját ülteti lelkünkbe; nemcsak elménket világosítja fel, hanem zálogot is ad kezünkbe, hogy rajtunk is beteljesüljön egykor, amit Krisztus mondott: „Nem kellett-e szenvedni a Krisztusnak és úgy menni be az ő dicsőségébe?” Amen.

Fehérvasárnapra

(Budapest, 1931 április 12. — Rádióbeszéd.)

I. „*Boldogok, akik nem láttak és hittek.*” (Ján. 20, 29.) Ez a szó a boldogságnak lett forrása az egész emberiség számára. Ez a patak megáradt és tengerré nőtt hosszúságban, szélességben és mélységben.

1. *Tengerré nőtt hosszúságban* a századokon át a világ végéig. — Szent Péter nem látta a római Szent Péter-bazilika fenséges kupoláját, mely az ő nevét hirdeti majd a nemzeteknek és századoknak; ő csak az arénát és a keresztet látta, melyen el kellett véreznie Krisztusért. De hitt, és a hit boldoggá tette őt minden küzdelmében és szenvedésében. — Szent Pál nem látta az ostiai bazilikát, mely nevét viseli, nem hallotta Aranyshájú Szent János dicsőítő beszédeit, melyeket róla mondott; ő csak a tenger mélyét látta, melybe a hajótörés sodorta apostoli útján, csak a kietlen szigetet szemlélte, melyre az ár kivetette, csak a vesszőket és köveket érezte, melyeket Krisztusért elszenvedett, csak a virrasztást, az éhséget és szomjúságot, a hideget és mezítelenséget, a veszélyeket és hányatásokat tapasztalta saját testén — de hitt, és ez a hit boldoggá tette őt annyira, hogy felkiáltott: „Telve vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett.” (II Kor. 7, 4.) — Az apostolok mind csak a börtönöket és bilincseket látták, melyekbe őket az igazság hirdetése miatt vetették, nem szemlélték a túlvilági dicsőséget, mely rájuk várt; de hittek, és a hit boldoggá tette őket

s „örvendezve távoztak a tanácsból, mivel méltóknak találtattak, hogy Jézus nevéért gyalázatot szenvedjenek”. (Csel. 5, 41.) — A vértanúk a Colosseumban csak a vadállatok bűzös lehelletét érezték és fogaik harapását, karmaik élet, csak a kínzóeszközök gyötrelmeit szenvedték és a máglyák tűzét, mely testüket égette; de hittek és boldogok voltak, mert, amint Szent Pál mondja, hitükkel „országokat győztek le, igazságosságot cselekedtek, ígéreteket nyertek el, diadalmaskodtak a harcban”. (Zsid. 11, 33. k.) — A remeték csak a sivatagot, az égbe nyúló oszlopot, melyen magánosan álltak, a barlang sötét-ségét szemlélték, melyben laktak; de hittek és boldogok voltak, mert „a hit a remélt dolgok valósága, a nem szemlélték bizonyossága, meggyőződés a nem szemléltekről”. (Zsid. 11, 1.) — Oroszország és Mexikó mártírjai csak az Ördögsziget borzalmait, Szibéria jégmezőit és bűzös bányáit, a kínzók terrorját látták, de hittek, és a hit boldoggá tette őket, úgyhogy egy mexikói vértanú édesanyja megállott gyermeke holtteste előtt és felkiáltott: „Gyermeke, esdd ki számunkra, hogy követhessünk téged, mert mi hisszük, hogy te már az égben vagy!” — „Boldogok, akik nem láttak és hittek” — ez a szó a boldogság tengerévé lett hosszúságban a századokon át.

2. De a boldogság tengerévé lett szélességben is, mert elárasztotta az öröm és vigasztalás vizeivel az emberiség minden rétegét és az életet minden viszonylatában. Ez öntött vigasztalást a rabszolgák szívébe, ez emeli reményben ég felé a betegek lelkét, ez ad erőt a nyomortanyák lakóinak, ez tartja fenn az édesanyát, a hitvest, a gyermeket, mikor ott áll szeretteinek halottas ágyánál, saját fél lelkének sírja előtt. Minden életküzdelem, minden fájdalom, minden szenvedés, minden emésztő vágy enyhítő orvossága a hit, mely ebbe a szóba öltözik: „Boldogok, akik nem láttak és hittek.” Ez emeli fel a lekonyult koronás főket megadó bizalomban és remélteti velük az égi koronát, mikor lehullott róluk

a földi korona. Ez irányítja magasabb eszmények felé a kegyvesztett és népszerűtlenné vált nagyok, diktátorok és miniszterek tekintetét és feledtetit velük a földi érvényesülés és népszerűség futó boldogságát. Ez hoz békét és nyugalmat a csalódott lelkekbe és a családi keresztől meggyötört szívekbe.

3. Ez a szó a *boldogság tengerévé lett mélységben* is, mert betölti az emberi lélek legmélyebb rejtekeit és belehatol az emberi szív legelrejtettebb üregeibe. Ez tölti be az istenszomjúságában epedő lélek legbelsőbb mélységeit, amikor látni akar, de nem lát, és látnivágyásában hallja a szót: Boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek.

Azért mondja joggal Chateaubriand: „Boldog, háromszor, négyszer boldog, aki Istenben hisz! Mert az ilyen nem mosolyoghat a nélkül, hogy arra ne gondolna, hogy örökké mosolyogni fog. És nem sírhat a nélkül, hogy arra ne gondolna, hogy eljön egyszer az idő, amikor nem lesz könny többé. De boldogtalan az, aki nem hisz! Mert az ilyen nem sírhat úgy, hogy arra gondoljon, hogy holnap öröm váltja fel szomorúságát. És az ilyen nem mosolyoghat úgy, hogy örök mosolygásra számíthasson.” „Az istentagadással a világegyetem elvesztette számomra kedvességét”, vallja be az egykor ateista John Romanes. „Az élet minden boldog örömét elvesztettem, amióta elhagytam a hit hűséges ösvényét”, zokog fel a szerencsétlen Lenau. „Ahol én nem vagyok, ott a boldogság”, panaszkodik a krisztustagadó Strauss Dávid. Egy híres szabadgondolkodó végső szava pár órával halála előtt: „Minden, minden csak csalódás volt.” Ez a hitetlenség utolsó szava és ütőkártyája. Isten és hit nélkül a tavaszi díszben pompázó, fényben ragyogó rét és erdő csak fátyol, mely sírt és rothadást takar.

II. De fordítva, amíg rámosolyog az élet öröme, a hitetlenség erre az evangéliumi szóra azt mondja, hogy a sötétség hirdetője és a tudás halála. „Boldog, aki nem lát és hisz” — ez szerinte annyi, mint az ember szemét bekötni és megfosztani őt a vilá-

gos látástól. Hinni annyi, mint a biztos tudás híjával lenni. Túlvilágra utalás és a reális gondolkodás kapcsolása az emberi életből. — Így volna akkor, ha a hit nem volna oly igaz és nem állana oly észszerű és biztos alapon, amint a valóságban áll. A hit tárgyát ugyan homály fűdi, mert az értelmet meghaladó magasztos dolgokat tár elénk; de a hit alapja a világosság déli fényében ragyog minden elfogulatlan és zavartalanul gondolkodó ember előtt. Olyan a hit, mint az égbe nyúló alpesi orom, mely elvész a felhőkben, de ott áll szilárdan, mint maga a föld, melyből kinőtt hatalmas alapjával, és ha el is takarja csúcsát a felhő és láthatatlanná teszi szemünk előtt, alapját szemlélve tudjuk mégis, hogy van és létezik.

Hitünk alapja Krisztus feltámadása. A feltámadt Krisztus mondta a kételkedő Tamásnak: „Tedd ide ujjadat és nézd kezeimet; és nyujtsd ki kezedet és tedd az én oldalamba.” (Ján. 20, 27.) Kell-e ennél kézzelfoghatóbb tanúbizonyság? Jól mondja a szent egyházatya, hogy Tamás kételkedése a mi hitünk erőssége. „Esztelen vagy, Pál, a sok tudomány esztelenségbe visz téged” (Csel. 26, 24.), mondta Fesz-tus a népek apostolának, mikor a feltámadásról beszélt neki. „Nem vagyok én esztelen, kegyelmes Fesz-tus, — válaszolt a népek apostola — hanem az igazságnak és a józanságnak az igéit beszélem.” (Csel. 26, 25.) És a jelenlévő Agrippa királyhoz fordulva hozzáteszi: „Úgy vélem, hogy ezek között semmi sem ismeretlen előtte, minthogy ezekből nem is történt semmi sem valami zugban.” (Csel. 26, 26.) A népek apostola mint közismert tényre hivatkozik, mikor Krisztus életéről, csodáiról és feltámadásáról beszél. Hiába száll síkra a feltámadás történeti tényével szemben a szabadgondolkodás és talmudisták sokváltozatos hada. Épp sokváltozatossága mutatja, hogy egyik sem bírja az igazságot. Mint hajdan Kadmos hősei, egyik a másikat végzi ki. Fel-szólal Reimarus és csalásnak minősíti az egész evangéliumot, de máris sarkában van Paulus és

lehetetlennek mondja merész feltevését és természetesen akar magyarázni mindent. De oly nevetéségesen naívnak mutatkozik magyarázatában, hogy 7 év múlva Strauss Dávid a tudomány ítélőszéke előtt teljesen lehetetlenné teszi. Ebbe a kategóriába tartozik a tudománytalan Renan is, akit még ma is a félműveltek hatalmas serege evangéliumként olvas. De maga Strauss sem kerüli ki végzetét, az ő mítosz-elmélete is éppoly halott a tudomány előtt, mint Paulus természetes magyarázata. Róla és követőiről áll Harnack szava: „Egész kritikus felszerelésük ma joggal minősíthető értéktelennek.” De maga Harnack sem járt jobban kritikájával. Kénytelen volt elismerni, hogy az evangéliumok keletkezési ideje az első század dereka. Mint szikla a tengerár közepette, úgy áll Krisztus feltámadásának történeti ténye az ellene törő racionalizmus hullámszerűleg változó és egymást megsemmisítő érveivel szemben. Maga az angol tudós is, aki azért fogott hozzá az evangéliumnak tanulmányozásához, hogy Krisztus feltámadásának történeti tényét megcáfolja, azzal fejezte be kutatását, hogy megtért a katolikus Egyházba.

Krisztus feltámadásának alapján biztos a mi egész hitünk. Ha Krisztus feltámadt, akkor minden szava isteni igazság. Nincs igazatok tehát nektek, kik mondjátok, hogy hinni annyi, mint a sötétben botorkálni. Nincs igazatok, akik lesajnáljátok azokat, kik a túlvilági élet reményében bízva megvetik a föld bűnös örömeit. Nincs igazatok, kik csak a jelennek éltek és a jövőre nem gondoltok. Nincs igazatok, kik az emberben csak az állatot látjátok és a szellemet hiú agyérémnek nevezitek. Hanem Krisztus feltámadásának történeti tényére támaszkodva nekünk van igazunk, kik hirdetjük, hogy boldogok, akik nem látnak és mégis hisznek.

III. Hogyan lehetséges ily biztos és egyúttal ily boldogító tényekkel, igazságokkal szemben, aminő a hit, kételyekbe és kétségbe temetkezni el?

1. A hitkételnek és hitetlenségnek *nem a tu-*

dás és az értelem a forrása — ez az első szavunk. Ezzel szokott a hitetlenség és kételkedés együgyűen kérkedni és dicsekedni. Sőt ellenkezőleg, a hitetlenség az észnek béklyóba kötése, földhöz láncolása, jogtalan és illetéktelen korlátozása a látható és érzékelhető világra. Hogy is ellenkezne a hit az értelemmel, mikor a párizsi akadémiának 74 tagja közül 46, a legtudósabb, a legzseniálisabb fejek közül, nemcsak vallotta, hanem védte is a hit szükséges voltát, sőt sokszor kijelentette, hogy a tudás korlátozott volna maga a hit szükségességére utalja az emberi elmét. S egy sem merte a szabadgondolkodó félművelteknek szólását megismételni, hogy a hit ellenkezik a tudással. Hogyan is ellenkezhetnék, mikor századokon át annyi művelt elme, annyi exakt tudós, annyi lángész vetette alá magát a hit dicsőséges igájának, mely felmagasztalja azokat, akik alázattal alávetik magukat neki: a Volták, a Cauchy, az Ampére-ok, a Pasteur-ök, a Newton-ok, a Ferri-nik, a Mayer Róbertek. Lehetséges-e, hogy a tévedést ezek a lángelmék már rég fel ne fedezték volna? Lehetséges-e, hogy a hit az Oltáriszentségben százezreket vonzzon világraszóló kongresszusokra, a hit a feltámadásban százezreket ösztönözzön a leghősiesebb erényekre, ha ez a hit nem volna igazság, hanem útálatos tévedés és hazugság? S mindezt hosszú századokon át? Hogyan lehetne ellentét hit és tudás közt, mikor még manap is a legnagyobb zsenik megtalálják az utat az Egyházba és nem vesztítenek semmit zsenialitásukból, sőt fennköltebb színekben ragyogtatják azt: a Jörgensenek, a Papinik, a Sigrid Undsetek? Ez a hit vonta el a párizsi színpadról Lavallière Évát, aki előtt fejedelmek hódoltak, és szegénygondozó, betegeket ápoló, imádságba eltemetkező vezeklővé tette őt világi köntösben. Ó, mily nagyszerű a hit ereje! Ez az erő nem lehet hazugság, ez csak igazság lehet és élet.

2. Nem az értelem a hitkétegy szülőanyja, hanem az önzés és az *érdek*. De mikép lehet az ember érdekében, hogy ne higgyen? Függ valami a hittől,

ami megrontja a földi gondolkodású ember terveit és utait. A hit erkölcsöt is hirdet. Az erkölcs pedig keresztezi a földi gondolkodású ember erkölcstelen utait. *Contrarius est operibus nostris*, ellenkezik a mi cselekedeteinkkel! Ha csak oly hitről és Istenről volna szó, aki az égben trónol, de nem uralkodik a földön, aki csak az angyaloknak parancsol, de nem törődik az emberrel, aki nem követel tisztaságot és igazságosságot, bőjtöt és önmegtagadást, alázatot és engedelmes megadást, békétűrést és kereszthordozást, aki nem tiltja a paráznaságot és házasságtörést, az elválást és újranősülést, az egykét és modern házaseletet, az igazságtalan vagyonszerzést és nyereség-tantiémeket és más egyéb kedves élvezeteket és földi előnyöket: akkor szép és igaz és okos is volna a hit és nem kételkednék benne, de nem is törődnék vele senki. De mivel mindezt követeli vagy tiltja a hit, és ellenkezik a romlott ember bűnös vágyaival és kárhozattal fenyeget, azért nem kell, ha másképpen nem, legalább a kétely és a tagadás fegyverével ki kell végezni ezt a hitet és ezt az Istent; meghaladott álláspont, középkori sötétség, népbutítás, papok találmánya az egész, nincs Isten, nincs túlvilági élet, csak az igaz, amit látunk, amit tapintunk, amit megeszünk és megiszunk!

De nincs józan és okos ember, aki ne látná, hogy zavaros és bűzös ez a forrás, melyből a kétely és a tagadás fakad, és nem az igazság vize folyik belőle. Jól mondta a konvertita Ruville, hogy „gyóntatószék nélkül nincs igazi tudomány”. Azt akarta mondani, hogy elfogulatlanság és őszinte egyeneslelkűség nélkül azokban a tudáságakban, melyekbe beleszól az emberi szív és akarat is, nem lehet megtalálni az igazságot. Viszont a szenvedélyt, mely az elfogultság és ferdelátás szülőanyja, legjobban gyógyítja a gyóntatószék, s azért mondja, hogy gyóntatószék nélkül nincs igazi tudomány. A szenvedély, a gőg, a büszkeség annvira elragadhatja az embert, hogy Feuerbachhal és Nietzschével felkiált: Emberi méltóságunk nem tűri meg az isteni mindentudás-

nak tanúskodását, de még irgalmának leereszkedését sem — azért nincs is Isten! Ime, a kétség és a tagadás igazi forrása.

3. Másik forrása a kételynek a földiekbe való temetkezés. A vakond nem látja az eget. Aki csak a földnek él, elveszíti éleslátását az égiekre nézve. *Animalis homo non capit ea, quae sunt spiritus!* Az érzékies, állatias gondolkodású ember nem fogja fel a szellemi dolgokat; tompa elméjű és vak lesz. Ezzel függ össze a kétely további forrása is, a közömbösség a szellemi, a túlvilági, a természetfölötti dolgok iránt. Rendes körülmények közt csak akkor látja be az ember az érzékfölötti igazság jogosultságát és szükséges voltát, ha odafigyel és hatni engedi lelkére a felsőbb motívumokat. Minden kétely és tagadás bölcsője a pilátusi: *Quid est veritas?* — a blázírt, nyegle nemtörődömség és hidegség a természetfölötti dolgokkal szemben. Egy hithirdető a művelt Japánban azt írja az ottani ifjúságról, hogy sokat nem az érvek ereje, hanem a közömbösség a vallásos dolgokkal szemben tartja vissza az igazságtól. A közömbösségnek egyik faja a vallásnak *nem-gyakorlása*. Ez is forrása a kételynek. Mert a gyakorlati elhidegülés a vallástól elhinti a hitbeli közömbösség és kétely magvait is az emberi szívben. Nem is akarjuk külön hangsúlyozni, hogy mennyit jelent a nevelés, a környezet, a befogadott előítéletek és tudatlanság az erős hit és a hitkétey terén.

4. De vajjon ilyenek-e az összes kétkedők és gyengehitűek, amint őket most jellemeztük? Ilyen volt-e maga Tamás apostol, akiről a mai evangélium szól? Ilyenek voltak-e azok a nők, akiknek buzgóságát, szeretetét maguk az evangéliumok is dicsérik? Ilyenek voltak-e a tanítványok majd mind, amíg csak kézzelfoghatóan meg nem győződtek Krisztus feltámadásáról? — Sok ember vigasztalására mondom: Nem! Van a gyengehitűségnek egy faja, mely nem fakad rossz akaratból, hanem *erőt-lenség*ből és kislelkűségből. Bárcsak tudnék úgy hinni, amint szeretnék, kiált fel nem egy lélek!

Bárcsak élne bennem az erős hit és emelne fel minden földi viszontagság fölé! Bárcsak érezném, hogy van lélek és túlvilág! Ezekhez lehajol Isten irgalmas szeretete és felemeli őket, ha hűségesen keresik őt, amint lehajolt Tamáshoz is, Magdolnához, a szent nőkhöz, a tanítványokhoz. Megfeddi őket gyengehitűségük miatt: „Ő, ti balgatagok és kése-delmes szívűek, mindazok elhívésére, amit a prófé-ták írtak” (Lk. 24.), de fel is emeli és izzóvá teszi lelküket hitben és szeretetben: „Nemde, szívünk gerjedez vala bennünk, amint szólott az úton és megfejtette nekünk az írásokat!” Gyönyörű látvány szemlélni az Urat, amint gyűjti össze feltámadása után mint jó pásztor a vihartól elszórt nyáját és erő-síti őket a hitben. A jóakarató tévedőket Isten nem hagyja el.

5. Van azután kétely, amely nem is gyengeség, hanem próba és kísértés. Ezen a próbán még az Egyház legnagyobb szentjei és lángelméi is átéstek. Tudjuk, hogy Liziói Szent Teréz legnagyobb fájdalma az a hitbeli kísértés volt, mely nem rossz akarat, nem is gyenge akarat, hanem csak lelki homály, és nem ellenkezik a hit elevenségével és erejével. Ez a legnagyobb kín arra nézve, aki egész szívével hisz.

De épp ebben rejlik a hitnek egész érdeme. A hit ugyan észszerű, és észszerű volta világos, mint a déli nap, de azért nem kényszeríti meghódolásra az értelmet: a hit *szabad* meghódolás az igazság előtt.

Ott áll Szent Ágoston a tengerparton, értelme a Szentháromság titkát kutatja. Gyermek jelenik meg előtte, aki a tenger vizét kis lyukba szeretné önteni. Mit csinálsz, te gyermek, kérdi Szent Ágoston; azt hiszed, hogy a tenger vizét kimeritheted s ebbe a kis lyukba öntheted? — És te, Ágoston, úgy véled, válaszolja a gyermek, hogy a Szentháromság titkát gyenge értelemmeddel felfoghatod? — Boldogok, akik nem láttak és hittek! Az ember szélesíti értelme kis lyukát, fúrja, fúrja, hogy jobban beleférjen az

Isten, s ez helyes. De felfogni Isten titkait, azokat kimeríteni, ahhoz az emberi értelem túl kicsiny. De aki gyermek módjára befogadja hitben az Istent, azt a hit nemcsak vigasztalja a földi életben s átemeli az élet bajain, szenvedéseiben, hanem oda túl boldoggá is teszi; ez a hit érdeme s jutalma. Ott majd megszűnik a homály, és a hit látásba megy át. „Most tükör által homályban látunk; akkor pedig majd színről-színre.” (I Kor. 13, 12.) „Mert látni fogjuk őt, amint van.” (I Ján. 3, 2.) De erre a látásra csak a hit homálya vezérel fel. Azért boldogok, akik nem láttak és mégis hittek. Amen.

Húsvét utáni ötödik vasárnapra

Az imádság ereje

(Öregcsertő, 1917.)

A mai vasárnap az utolsó vasárnap Jézus mennybemenetelének ünnepe előtt. Ez a vasárnap vezeti be a keresztyáronapokat, melyek áldozócsütörtököt, Jézus mennybemenetelének ünnepét megelőzik. A keresztyáronapok az imádság és a könyörgés napjai; ezeken a napokon fölszólít bennünket az Egyház, hogy különös buzgósággal adjuk át magunkat az imádság gyakorlatainak.

Miért előzik meg a keresztyáronapok épp Jézus mennybemenetelének ünnepét? — Jézus különösen négy okból szállott föl az égbe. Az első ok az volt, hogy ott az ő igazi hazája. Jézus nem volt e földről való, az ő országa sem volt e világból való, csak azért szállott le az égből, hogy a világot a bűn átkától megszabadítsa és Istenhez fölemelje. Befejezte küldetését, azért most visszatér hazájába és magával viszi zsákmányát, a megváltott lelkeket. „Kijöttem az Atyától és a világra jöttem; ismét elhagyom e világot, és az Atyához megyek.” (Ján. 16, 28.) „Aki leszállott, ő az, aki felment, feljebb minden égnél, hogy betöltsön mindent.” (Ef. 4, 10.) Mennybemenetelének második oka az, hogy nekünk lakást készítsen az égben. „Atyám házában sok lakóhely vagyon. Megyek helyet készíteni számotokra. És ha már elmentem és helyet készítettem nektek, ismét eljövök, és magamhoz veszek titeket.” (Ján. 14, 2—3.) Mily megható kegyessége

ez Jézus Szívének! Mennybemenetelének harmadik okát e szavakkal tárta föl tanítványai előtt: „Jobb nektek, hogy én elmenjek; mert ha el nem megyek, a Vigasztaló nem jövend tihozzátok; ha pedig elmegyek, el fogom őt küldeni hozzátok.” (Ján. 16, 7.) Azért szállott föl Jézus a mennyekbe, hogy elküldje nekünk a Szentlelket. — Végre még egy negyedik oka is van mennybemenetelének: elmegy Atyjához, hogy érettünk könnyörögjön. Ő a mi közvetítőnk. Az ő Szívében vannak elhelyezve kéréseink, fohászaink; az ő Szívének oltárán mutatja be ezeket mennyei Atyjának. Azért előzik meg a keresztyáronapok mennybemenetelének ünnepét. Hozzá megyünk valamennyien, még mielőtt elhagy bennünket. Kéréseinket, kívánságainkat, fohászkodásainkat Szívébe tesszük, hogy azokat fölvigye édes mennyei Atyjának királyi széke elé, hogy meghallgattatásra találjunk. A mai vasárnap szent evangéliuma vezeti be a keresztyáronapokat. Azért nevezzük e vasárnapot Rogate-vasárnapnak, könnyörgő-vasárnapnak.

I. Jézus maga biztosít bennünket, hogy imádságunk meghallgattatásra fog találni: „Bizony, bizony mondom nektek, amit csak kérni fogtok az Atyától az én nevemben, megadja nektek.” (Ján. 16, 23.) Hit és bizalom első kelléke az imádságnak. Ha ez megvan, biztosra vehetjük, hogy vagy így, vagy amúgy, de meghallgat az Isten. Nem érdemeinktől függ imádságunk meghallgattatása, hanem bizalmunktól. Senki se gondolja, hogy ő bűnös, és azért Isten őt nem hallgatja meg. Ha őszintén megbánja bűnét, meghallgatja őt az Isten; mert nem saját érdemeiben bízva, hanem Jézus nevében könnyörög. Csak a megátalkodott bűnösökre nézve igaz, „hogy Isten a bűnösöket meg nem hallgatja”. (Ján. 9, 31.) Ők nem is kérhetnek Jézus nevében, mert szívük távol áll Jézustól.

Ne gondoljuk, hogy talán már sokat kértünk és Isten kifáradt bennünket meghallgatni. Azért mondja Jézus: „Kérjétek és adni fognak nektek,

keressetek és találtok, zörgessetek és megnyitnak nektek." (Mt. 7, 7.) És ismételve hozzáteszi: „mert mindaz, aki kér, kap, és aki keres, talál, és a zörgetőnek kinyitnak". (Mt. 7, 8.) Ne véljük, hogy talán csak kis dolgot szabad kérnünk; bizalmunknak, hitünknek a legmagasabb célokat tűzi ki, mikor mondja: „Ha hitetek leend és e hegynek mondjátok: Kelj föl és merülj a tengerbe, megleszen." Mert „mindazt, amit imádsággal, hittel kértek, megnyeritek". (Mt. 21, 21—22.) Csodatevő Szent Gergely megtette, hogy imádságával egy hegyet tova mozdított, mely őt a templom fölépítésében megakadályozta. Imádságával mocsarat kiszáritott, mely egyenetlenkedésre adott okot a keresztények közt. Szent Ignác meghallotta, hogy szerzetestársa karját a csontig összezúzta, imádságra adta magát, az éj jórészét átvirrasztotta és Istenhez könyörgött; reggel a betegnek karja teljesen ép volt. Ha van bizodalmunk és szükséges, még csodát is kérhetünk Istentől. De annál inkább van jogunk bizalommal kérni mindazt, amit Isten nyilvánvaló csoda nélkül is megadhat. Halljátok csak, hogyan szólítja fel Jézus apostolait a mai evangéliumban a bizalomteljes kérésre: „Eddig semmit sem kértetek az én nevemben. Kérjétek és megnyeritek, hogy örömetek teljes legyen." (Ján. 16, 24.) Mily nemes szívre vall édes Udvözítőnkél e pár szó, mily gyönyörű fényben mutatja be a mennyei Atyát ez a megokolás: hogy örömetek teljes legyen! Nincs nemesebb vonása az emberi szívnek, mint az, hogy másnak örömet szerezni óhajt. Istenben sincs más tulajdonság, mely annyira megnyerné szívünket, mint az, hogy bennünket boldogítani akar, hogy életét odaadta, csakhogy mi boldogok legyünk. Örömet akar nekünk szerezni Jézus, örömet a mennyei Atya azáltal, hogy kéréseinket meghallgatja: „Kérjétek, hogy örömetek teljes legyen."

Nagyobb Isten hajlandósága kegyelmet osztogatni, mint a mi hajlandóságunk azokat befogadni. Ha meghalt érettünk a nélkül, hogy kértük volna,

hogy is ne árasztaná ki ránk halálával szerzett kegyelmeit, ha őt kérjük? Udvozítónk föltárta Szívét Szent Margitnak és azt mondta: „Isteni szívem annyira szereti az embereket, hogy szeretetének lángjait már nem képes magába zárni, hanem ki kell azokat árasztania az emberek szívébe és ki kell nyilatkoztatnia magát, hogy a benne rejlő kegyelmi kincsekkel meggazdagodjanak és a kárhozat örvényéből megmeneküljenek.” Ne csodálkozzunk tehát, ha oly behatóan szívünkre köti, hogy az ő nevében kérjük a mennyei Atyát. „Akármit kértek az Atyától az én nevemben, megteszem azt.” (Ján. 14, 13.) De azon se csodálkozzunk, hogy a mennyei Atya is kész bennünket meghallgatni, ha Jézus nevében imádkozunk. Ő igazán Atyánk: „Fölmegyek az én Atyámhoz és a ti Atyátokhoz, — szolt Jézus Mária Magdolnához — az én Istenemhez és a ti Istenetekhez.” (Ján. 20, 17.) Azért hasonlítja őt össze földi atyánkkal és mondja: Ha atyától kenyeret kersz, vajjon követ ad-e neked? És hozzáteszi: „Ha ti, rossz léteketre tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább fog adni a ti mennyei Atyátok jó lelket azoknak, kik tőle kérik.” (Lk. 11, 13.) Hogy mennyire szeret bennünket a mennyei Atya, és hogy mily hajlandó kéréseinket teljesíteni, azt a mai evangélium szavai fejezik ki: „Nem mondom nektek, hogy én fogom kérni az Atyát értetek; mert maga az Atya szeret titeket.” (Ján. 16, 26—27.) Mi magunk lettünk Isten gyermekeivé Krisztus által és azért személyesen járulhatunk Isten színe elé, mert ő szeret minket, és Jézus nevében bizalommal mondhatjuk: „Miatyánk, ki vagy a mennyekben.” (Mt. 6, 9.) Akarod tudni, hogy mennyire Atyád neked az Isten? Halljad szavait: Ha az anya egyetlen gyermekéről megfedkeznek is, én mégsem fedkezem meg rólad, mert kezembe irtam nevedet. (V. ö. Iz. 49, 15—16.)

II. Hogyan van mégis, hogy oly sokan panaszkodnak, hogy imádságuk nem talál meghallgatásra? Ennek csak mi lehetünk az okai. Mert na-

gyobb készséget kéréseink teljesítésére, mint Istenben van, el sem gondolhatunk. Ha Isten imádságunkra látszólag nem hallgat, az csak azon múlik, hogy vagy nem jót kérünk, vagy nem jól kérünk. Isten meg fog hallgatni, de vár, míg hibánkat felismertük s azt megjavítottuk. Ha gyermeked töltött fegyvert kér tőled, vajjon oda fogod-e adni neki? Meglágyul-e szíved, ha még annyira sír is, meg rimánkodik, ha lábával tapossa is a földet haragjában, ha haját tépdesi és kezeit tördeli? Nem fogod teljesíteni kérését, mert élete kedves előtted, és tudod, hogy a fegyver nem gyermek kezébe való. Így tesz Isten veled is. Ő boldogságodat, örök életedet kívánja. Kívánhat-e jobbat, akarhat-e üdvösségesebbet részedre? De te sokszor azt kéred, ami nem szolgál lelked üdvére. Gyakran magad sem tudod, hogy árt, amit kérsz. Ő, milyen vakok vagyunk, ha saját boldogságunkról van szó! Ha némelek imádságra adják magukat, egyébre sem gondolnak, csak hogy nagy földi javakat kérjenek Istentől. Szemük előtt más sem lebeg, mint csak egészség, jólét, gazdagság, megélhetés. Mondd meg nekem, mi jobb üdvösségedre, ha egészséges vagy, vagy ha betegség köt le ágyadhoz? Nem válaszolsz, mert nem tudod, de nem is tudhatod. Csak Isten tudja és ő mindent úgy rendez el, hogy üdvösségedre szolgáljon, hacsak gondviselésében bízol és nem ártod magadat az ő dolgaiba.

Szent Lidvinára súlyos betegséget küldött Isten még fiatal lány korában. Hosszú éveken át gyötörte a szenvedés. Betegségének első évében nagy ellen-szenvvel és zúgolódással viselte bajait, míg egy pap föl nem világosította a szenvedés értékéről. Ettől a pillanattól kezdve Lidvina egészen átadta magát Istennek és a türelem példaképe lett. A betegség volt szentségének forrása. Ki tudja, ha egészséges maradt volna, nem csábították volna-e el a világi gyönyörök. Ki tudja, nem azért küldte-e rá Isten a betegséget, mert előre látta, hogy egészséges állapotban elvesztette volna lelkét. „Jobb neked

az életre bemenned bénán vagy sántán, mint két kézzel vagy két lábbal az örök tűzre vettetni." (Mt. 18, 8.) Vagy ki tudja, hogy legalább oly nagy szent lett volna-e belőle, ha a szenvedés tüze meg nem próbálja lelkét. Pedig a nagy hittudós Suarez azt mondta magáról, hogy kész volna odaadni minden tudományát, ha ezáltal csak egy fokkal is magasabbra jutna fel a mennyországban. „Amiket most szenvedünk, nem mérhetők össze a jövődő dicsőséggel, amely meg fog nyilvánulni rajtunk." (Róm. 8, 18.)

Csapás csapás után érte Szent Paulát. Férje, gyermeke meghal. Nehéz volt neki elviselni. Végre a hajó, mely egész vagyonát hordta, elmerül. Erre fölkiált: Látom, Uram, azt akarod, hogy teljesen a tied legyek! — és megadta magát. Isten nem teljesítette szívének óhaját, mert jobban tudta, mi válik javára. Sokkal nagyobb, sokkal becsesebb dolgot adott neki: szentté tette. „Ha Istent valamely kegyelemért kérjük, — mondja Szent Bernát — akkor vagy azt, vagy még sokkal hasznosabbat fog adni."

Mi jobb lelked üdvösségére, a hosszú élet vagy a rövid? Ki tudja megmondani? Isten tudásának kimeríthetetlen mélységében van elrejtve a válasz. Bízd rá magadat, és ha hosszú életet kérsz, ne felejtse el, hogy az örök élet több, mint a hosszú élet. A híres francia író, Lamennais halálos ágyán feküdt. Körülállották barátai, valamennyit bizonyos mennyei érzés töltötte el, mert halála olyan volt, mint egy szentnek a halála. De elmúlt a veszély, Lamennais fölépült és folytatta életpályáját. Megrendítő szomorújátnak lett ő középpontja; elpártolt az Egyháztól és később a megtérés jelei nélkül költözött át a túlvilágba. Ó, mennyivel jobb lett volna rá nézve, ha előbb halt volna meg, mikor még a hit fénye és a szentség sugarai övezték homlokát! Ha ezt a kegyelmet esdette volna ki Istentől, hogy akkor haljon meg, mikor lelke még Isten kegyelmében volt, akkor jól és üdvösségesen imádkozott volna.

Mi tévesztette meg Bölcs Salamon szívét? A

földi dicsőség és gazdagság. Bálványimádó és pogány asszonyok rabja lett. Dávidnak Isten dicsőítésére szolgáltak hatalma, kincsei; Salamonnak vesztére voltak. Neked mi lesz jobb, ha gazdag vagy, vagy ha szegénységben töltöd napjaidat? Bíz Istenre, mert nem tudod. Nem mondom, hogy nem szabad kérned, ami életedre szükséges. Hiszen maga Isten tanított rá, hogy kérjük: „Mindennapi kenyerünket adjad nekünk ma” (Mt. 6, 11.), de ő azt is mondta, hogy csak a szükségeset kérjük és a szükségeset se aggodalommal, hanem megadással, a többi pedig hiábavaló dolognak és szemfényvesztésnek tekintsük. „Ne aggódjatok, mondván: Mit eszünk vagy mit iszunk vagy mivel ruházkodunk? Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és ezek mind hozzáadtnak nektek.” (Mt. 6, 31—33.) Az Egyház pedig int, hogy így imádkozzunk: „Szegénységet és gazdagságot egyaránt tartás távol tőlem, csak azt add meg, ami életem fönntartására szükséges.” (V. ö. Péld. 30, 8.)

III. Azért mondja Jézus a mai evangéliumban apostolainak: „Eddig semmit sem kértetek az én nevemben.” (Ján. 16, 24.) Mindaz, amit eddig kértetek, semmi sem volt: földi dolgokat, csekélységeket, gyermekjátékokat kértetek. Kérjétek nagy dolgokat, hogy örömetek teljes legyen. Krisztus intelme nekünk is szól. Talán mi is eddig féltékenységből, bizalmatlanságból csak kis dolgokat kértünk, vagy talán egészen semmis, anyagi dolgokat, melyeknek Isten előtt nincs értékük. Kérjünk nagy dolgokat Istentől Jézus nevében, hogy a mi örömünk is teljes legyen.

De mit kérjünk? Jézus maga megmondja, mikor a meghallgattatás bizonyosságáról szól: „Ha ti rossz létetekre tudtok jó adományokat adni gyermekeiteknek, mennyivel inkább fog adni a ti mennyei Atyátok jó lelket azoknak, kik tőle kérik.” A jó lelket, a Szentlelket kell elsősorban kérnünk Istentől. Ezt biztosan megkapjuk, ezt Isten föltétlenül megígérte. „Én kérni fogom az Atyát és más Vigasz-

talót ad nektek, hogy veletek legyen mindörökké, az igazság Lelkét." (Ján. 14, 16.) Pünkösd előtt vagyunk; kérjük a tőlünk távozó Udvözítőt, hogy nekünk és az egész világnak elküldje a Szentlelket. Ha valamikor, úgy most igazán rászorulunk a Vigasztalóra, aki elménket megvilágosítja és szívünkben a szeretet tüzét felgyújtja. Milyenek voltak a apostolok, milyen volt a világ a Szentlélek eljövele előtt?! Az apostolok gyávák, tudatlanok, kicsinyhitűek, önzőek voltak, vágyakozásuk csak földi dicsőségre és jólétre irányult, Krisztus országának szellemiségét nem értették meg. A világ pedig a bűn és a tévely sötétségébe volt burkolva, a véték és a boldogtalanság lakóhelye volt. Ekkor elküldte Isten Szentlelkét és ez megújította a föld színét.

Mennyire rászorulunk mi is a Szentlélekre és adományaira. A Lélek gyümölcsei a szeretet, az öröm, a békesség. (Gal. 5, 22.) Több szeretetre van szükség a világban, több örömré, több békességre. Ha az isteni szeretet uralkodik szívünkben, akkor az az öröm hajléka és a békesség otthona lesz. Szeretetre van szükségünk, hogy a megpróbáltatások tüzenél erősebb legyen a szeretet tüze; aki szeret, annak minden könnyű. Örömré van szükségünk, lelki örömré, melyet a Szentlélek csöpögtet szívünkbe, hogy megédesítse a szenvedés poharát, melyet mindegyikünknek ki kell ürítenünk, hogy mi is az apostollal mondhassuk: „Telve vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett.” (II Kor. 7, 4.) Békességre van szükségünk, mennyei békességre. Ezt Istentől kell kérnünk, mert látjuk, hogy a világ nem adhatja meg, nem is akarja megadni. „Békességet hagyok nektek, az én békességemet adom nektek; nem miként a világ adja, adom én nektek.” (Ján. 14, 27.) A Lélek gyümölcsei továbbá a türelem és a jóság, a hűség és a mérséklet. Türelemre van szüksége a népeknek, hogy egymást megértsék, türelemre van szükségünk mindnyájunknak, hogy egymás hibáit elviselhessük. Mennyire nem bírja a világ a türe-

lemnek adományát; a népek harca innét ered. Jó-ságra most különösen szükség van, mikor az irga-lomnak kell majd behegeszteni a sebeket, melye-ket a türelmetlenség ütött. A háború a hűség próba-köve. Itt látjuk majd, ki tartotta meg hűségi eskü-jét királya, hazája, hitvestársa, Istene iránt. Jöjj el, hűség Lelke, Szentlélek! Most és a háború után lesz a legszükségesebb, hogy mindenki meg legyen elé-gedve azzal, amije van, és igényeit mérsékelje. A mérséklet szelleme, mely a megelégedést szüli szí-vünkben, szintén a Szentlélek gyümölcse, melyet most a keresztjáró napokban és a pünkösd előtti kilencedben kell Istentől kérnünk.

A Miatyánk kérései adják elénk mindazt, amit Istentől Jézus nevében kérnünk kell: hogy az ő nevét megszenteljük, hogy országa hozzánk eljöjjön, hogy akaratát mindenben teljesítsük. Imádkoznunk kell mindennapi kenyerünkért és bűneink bocsána-táért; hogy a kísértéseket legyőzzük és a gonosztól megszabaduljunk. De imádkoznunk kell a királya-kért és fejedelmekért is, hogy békés és csendes éle-tet élhessünk, telve jámborsággal s tisztességgel. (V. ö. I Tim. 2, 2.) Mindezt állhatatosan, bizalommal, Szűz Máriával egyesülten — mint az apostolok pün-kösd előtt — és Jézus nevében kell kérnünk. Ha sok a bűnös, mások is szenvednek miattuk; azért két-szeresen szálljon az égbe az igazak imája, hogy ke-gyelmet esdjen ki Istentől a bűnösök részére is. Amen.

A Szentlélek és korunk

(Budapest, 1934 május 8.)

Ez a cím első pillanatra szinte azt a gondolatot váltja ki az emberből, mintha a Szentlélek egészen különös aktualitásáról, időszerűségéről a mi időnkben lenne szó. Ebben így látszólagos ellentmondás rejlik, mert nem lehet leszögezni a Szentlélek aktualitását, időszerűségét egy bizonyos korra, mivel a Szentlélek mindig aktuális, a Szentlélek örök.

I. A Szentlélek a világtörténelemben, az egyháztörténelemben és a lelkek történetében is örök, de mindig aktuális, hisz ő maga az Istennek nagy aktusa, aki mindig jelen van, mindig működik. Mikor a jó Istenről beszélünk, azt szoktuk mondani, hogy ő bölcs, ő jó, ő szép, ő szeret. De mindeme tulajdonságok az ő lényegéhez tartoznak, ezért ő nemcsak bölcs, de maga a bölcsesség; nemcsak jó, de maga a jóság; nemcsak szép, de maga a szépség; az igazság, a szentség, a szeretet. Minden tulajdonsága ő maga. Ugyanez áll a harmadik isteni Személyre, a Szentlélekre is: a Szentlélek nem időszerű, hanem az időszerűség maga, az aktualitás maga.

Tovább fűzve ezt a gondolatot, lássuk, miért mindig aktuális a Szentlélek? És miért tulajdonképpen az időszerűség ő maga?

Nemcsak abból az általános szempontból, hogy ő Isten, és az Isten mindig aktuális, — amint a valóság, a hit is mindig időszerű — hanem mert a Szentlélek képviseli az Istenségben — ha szabad így emberi szóval kifejezni — a mozgást, a cselekvést, az inspirációt. Most nem az Úristen belső életéről

lesz szó, — az még sokkal mélységesebb — hanem a Szentléleknek kifelé való hatásáról az Egyházban, a lelkekben. Mert a Szentlélek az, aki folyton működik, mindig dolgozik, mindig inspirál, aki mindent megmozgat, mindent lendületnek indít, aki mindennek a kezdeményezője, a mozgatója, a bevégzője, inspirátor és cselekvő, minden a mindenben.

A Szentlélek épp ezért mindig aktuális, mert ami a legaktuálisabb a mi korunkban, annak a Szentlélek a mozgatója. A legmodernebb vallási mozgalmak mélyén mindig a Szentlélek van s így volt ez ezer év előtt is. Azért mindig időszerű, mindig aktuális.

Ő volt az, aki először leszállt az apostolokra s a tudatlanokat, félénkeket bölccsékké, nagyokká, bátrakká tette s kihajtotta őket az utolsó vacsora terméből, hogy lángolva hirdessék az evangéliumot. Ez volt akkor aktuális, s ki inspirálta ezt? A Szentlélek.

Ő volt azután, aki mintegy belehatolt a vértanúk lelkébe és a bátorságot beléjük öntötte, hogy abban a borzasztó üldözésben a császárok részéről úgy álljanak, mint a sziklák. Ez volt akkor aktuális, ez volt akkor időszerű és szükséges.

Ő volt azután, aki fölvilágosította az egyház-tanítók és atyák lelkét, amikor eretnekek támadtak az Egyházra. Jöttek a tévtanok és jött Szent Ágoston, Szent Ambrus, Aranyszájú Szent János, akiknek lelkét betöltötte a bölcseségnek, a tudománynak Lelke, mert akkor ez volt aktuális, ez volt időszerű.

Ismét más idők jöttek.

És ő volt az, aki belehatolt Remete Szent Pál és mások lelkébe, kivezette őket a világból a pusztába, a sivatagba, hogy remeték és szerzetesek legyenek. A világ megvetése lett ekkor aktuálissá, a római birodalom erkölcstelensége s világias fölfogása korában.

Ez volt a szerzetes-intézmény kezdete s azóta is mindig ugyanazok az evangéliumi tanácsok, Krisztus tökéletes követése, — de hányféle módo-

zatban jelentkezik?! Ugyanabból a talajból nő ki a szerzetesek beláthatatlan serege, s aki őket életre hívja, az a Szentlélek.

Jön Szent Benedek korszakot alkotó Regulájával, s rendje a barbárokat megkereszteli. Azután jön Cîteauxi Szent Bernát. Majd jönnek a kol-duló szerzetesek, Assisi Szent Ferenc és Szent Domonkos. — Azután a reformáció korában jönnek a klerikális szerzetesek, akik mintegy világi papok: Szent Ignác a Jézustársaságával. — Azután jönnek a mai modern kongregációk, melyek ma aktuálisak, — nem is beszélve azokról a női szerzetekről, amelyek egészen modern életre vannak beállítva. Minde-z a Szentlélek működése. Tehát a Szentlélek mindig korszerű, mindig aktuális.

Elvonult előttünk a szerzetes-intézmény, de ugyanígy nézhetünk más dolgokat is, amik szintén aktuálisak voltak.

Igy a XII. és XIII. században a Szentföld visszavételére a kereszteshadjáratokat ki inspirálta? A Szentlélek. És a mai kornak kereszteshadjárata, az Actio Catholica, ez is a Szentlélek indítása. És a Rerum novarum, a Quadragesimo anno, és a világi apostolság, az Immaculata-tisztelet, — a Mediatrix gratiarum, Krisztus királyságának eszméje — mindezek a Szentlélek művei. Ő folyton dolgozik, tehát mindig aktuális. A Szentlélek mindig időszerű és korszerű. Mindig megtalálja azt, ami a kornak szükség-sége. Alkalmazkodik még a bűnösökhöz is, alkalmazkodik még Isten ellenségeihez is, megadja a remedium-ot, az orvosszert, hogy visszaverhesse az Egyház a támadásokat, sőt meg is térítse őket. De a Szentlélek önmagától is inspirál, nemcsak alkalmazkodik. Újabb és újabb virágzást, gyümölcsözést létesít az Anyaszentegyházban.

II. Miután így általánosságban volt szó eddig a Szentlélek örök aktivitásáról és időszerűségéről, amely éppen azért, mert örök, a mi korunkban is fennáll, és mindent, ami időszerű és modern, az Egyházban azt inspirálja, — most kissé részleteseb-

ben kérdezzük: a mi korunkban mégis miért még aktuálisabb a Szentlélek tisztelete?

És itt oldódik meg az a látszólagos ellentmondás, melyet előadásunk címe magában rejt. Nem azért aktuális ma jobban a Szentlélek tisztelete, mivel maga a Szentlélek ma más, mint régen volt, hanem mert a mi korunk más. És mi az, ami a mi korunkat jellemzi? És mi az, amivel a mi korunk különösen is aktuálissá teszi a Szentlélek tiszteletét?

Hallottuk már, hogy ki a Szentlélek. Csak röviden ismételjük: a Szentlélek az Istenség harmadik személye. Valóságos Isten, egyenlő az Atyával és a Fiúval. De ebből még nem tudunk sokat. Ha azt mondjuk, a harmadik Személy, tudjuk, hogy ez nem jelenti a kisebbséget. Éppoly első méltóságra, nagyságra, bölcseségre, mint az Atya. A származásra nézve harmadik, de ez a származás öröktől fogva van. Nem teremtetett lény a Szentlélek, hanem ugyanaz az Isten, mint az Atya. A Fiú és a Szentlélek öröktől fogva benne voltak, de az Atya a forrása az ő istenségüknek. Az Atya *adja* az ő isteni természetét a Fiúnak öröktől fogva, azért Atya. A Fiú *kapja* ugyanazt az isteni természetet, ami az Atyában van. És amikor az Atya és Fiú egymásra ismernek, hogy ugyanaz az isteni természet van bennük, lehetetlen, hogy végtelen isteni szeretet ne kösse őket össze. És ez a szeretet az Istenben, a Végtelenben nem múló aktus, — mint mibennünk a szeretet gyakran csak múló tény — hanem új Személy az Istenségben: a Szentlélek. *Ő mintegy az Atyának és Fiúnak a gyűrűje, mely őket végtelen isteni szeretetben összeköti.* Ez a gyűrű, amely az Atyát és Fiút összefűzi, olyan gyűrű, aki maga is Személy, aki az Atyának tudásával, bölcsességével és szentségével rendelkezik. A Szentlélek tehát szeretetből származó Személy, ezért a szeretet képviselője a Szentháromságban és kifelé is egyaránt. Istennek kifelé való működése tulajdonképpen mind a három Személlyel közös. Mindíg: Atya, Fiú, Szentlélek az, aki működik. De mivel a Szentlélek a sze-

retetet képviseli, és a szeretet mindennek a mozgatója, ezért különösen szereti az Anyaszentegyház az Istennek kifelé működését — és pedig elsősorban a szeretetbeli kegyelmi működését — a Szentléleknek tulajdonítani, ámbár abban az Atya és Fiú éppen úgy résztvesznek.

Ebből következik magyarázata annak, hogy a Szentlélek a mi korunkban különösen *miért* aktuális?

1. Mi jellemzi a mi korunkat? A szeretetlenség. Az önzés. Ezek a forrásai minden egyébnek. A féktelen szenvedélyek, a gyönyörök keresése mi egyebek, mint az önzésnek fölfakadásai?

Nézzük a szociális területeket gazdasági örületeivel. Hallunk égbekiáltó élelmiszerpusztításokról, csak azért, hogy az árakat fölemeljék s ugyanakkor százezrek éhenhalnak. Hiszen az már közhely, hogy szákszámra dobnak be a tengerbe kávé, teát, gabonával fűtik a mozdonyokat, tizezerszáma pusztítanak el állatokat, a helyett, hogy egymáson segítenének az emberek. Ez az önzés netovábbja. Ez a szeretetlenség netovábbja. Hol van itt, hogy az ember az embert testvérnek lássa?

És a családok szétbomlásának is mi az oka? Ott is ugyanaz: a szeretetlenség és önzés. A mai kor embere a családi életben csak élvezetet keres. Nem kell neki, ami megköti, ami leláncolja szenvedélyeit, és innen van a házasságtörés, a hűtlenség, a család széthullása, az elválások, újranősülések, újraférjhezmenések. Innen van a családok szörnyű rákfenéje: az egyke. Mind-mind csak pogány önzés az egész vonalon.

És ha a közéleti, a politikai életre tekintünk, mit látunk ott is? Önérdekek védelmét s úgynevezett fajvédelmet, ami tulajdonképen nem egyéb, mint állami önzés.

És mi mindezekre az orvosszer? — A szeretet. És a szeretetet a Szentlélek adja. Nagyon is aktuális tehát ma a Szentlélek kultusza.

És mégis, ma minden önzés mellett is mindenki a szociális szeretetet sürgeti. Mi ez a szociális sze-

retet? Ha keresztény szóval fejezzük ki, nem egyéb, mint amiről Krisztus szól búcsúbeszédében: az ő titokzatos teste, az az *egység*, az az *unum*, amelyet annyira ajánlott apostolainak. És nem véletlen, hogy ebben a búcsúbeszédben annyszor tér ki Krisztus a Szentlélekre: elküldöm a Felvilágosítót, az Oktatót, aki nektek mindent megmagyaráz, amit én mondtam. És ugyanebben a búcsúbeszédében annyszor tér ki a szeretetre: új parancsot adok nektek; arról ismernek meg titeket, hogy az én tanítványaim vagytok, ha szeretitek egymást... Legyetek egyek; amint az Atya és én egyek vagyunk, úgy legyetek ti is bennem egyek és egymás között egyek... Én vagyok a szőlőtő, ti vagytok a vesszők. Amint a szőlőtő a vesszőnek életet ad, úgy adok én nektek életet... Ti pedig mint szőlővessző, növekedjeteek énbennem...

Látiuk tehát, hogy az eljövetelekor igenis a Szentlélek az, aki ezt az egységes szeretetet kialakítja. Mert Krisztus misztikus testét a Szentlélek élteti.

Krisztus misztikus teste hasonlít az ember testéhez. Ez távoli hasonlat csak. Amilyen az emberi test, némileg olyan a természetfölötti életben és területen Krisztus titokzatos teste.

Krisztus a fej, mi vagyunk a tagok. De ennek a testnek kell, hogy lelke is legyen, s ez a lélek nem más, mint maga a Szentlélek. Ő fűzi az egyes tagokat egymáshoz és Krisztushoz. — Ha épülethez hasonlítjuk ezt a testet, akkor — ha szabad így mondani — a Szentlélek az, ami összeköti a téglákat, és pedig oly erősen, hogy semmiféle cement, beton nem képes olyan erősen összefűzni a részeket, mint a Szentlélek az embereket. Ő alkotja azt a krisztusi egységet, mely fölbonthatatlan, ha valaki abba belekapcsolódik. A Szentlélek az a gyűrű, amely a lelkeket egymáshoz fűzi és Krisztus misztikus testébe kapcsolja úgy, hogy teljesen eggyé lesznek vele.

De hol állunk még ettől a fölfogástól!

Pedig ez dogma: Krisztus misztikus teste egy titokzatos nagy egység, mely természetfölötti módon valóban összefűzi és egy testté köti össze a tagokat Krisztusban, a Szentlélek által. Ez több mint erkölcsi közösség, más mint egy hadsereg vagy akár az állam is.

A Szentlélek kultusza legyen arra hivatott, hogy Krisztus titokzatos testének gondolatát mindjobban ültesse el az életben. Elsősorban egymás között valósítsák meg, valóságként éljék ezt a boldogító dogmát, akik őt tisztelik. Az első keresztyekekről azt mondták a pogányok: „Nézzétek, hogy szeretik egymást.” Valóban, az őskeresztyének boldogok voltak ebben a szeretetben egymás iránt.

Mily fönséges perspektíva nyílik meg bennünk ezeknél a gondolatoknál!

A szeretet mindig termékeny, ez a szeretet is az. Mert mikor az Isten lenéz a földre és látja, hogy az ő egyszülött Fia misztikus testének tagjai egymás között is egyek és szeretik egymást, akkor mintegy elragadtatásba esik az Isten. Amit ő mondott, azt látja megvalósítva: hogy fia által legyenek egyek őbenne, Krisztussal és egymás között. Amikor ezt látja, a kegyelem bőségét önti ki a lelkekre s értük a világra is, mert mindenben a szeretet a legnagyobb. Több mint bármilyen hosszú imádság vagy önmegtagadás. Hiszen ezeknek is a szeretet ad életet.

A szeretet az, amire Isten néz, és ha ezt látja, akkor mintegy elárasztja a világot kegyelmeivel. Így lesz a szeretet termékennyé, mintegy lelkeket szül a jó Isten számára. Isten a szeretetben lakik, kegyelmeit pedig a Szentlélek által adja, aki a kegyelmi életben mindent létrehoz.

És itt van fönséges szerepe Szűz Máriának is, aki: *Sponsa Verbi*, — az Igének Jegyese a Szentlélek által. *Mediatrix omnium gratiarum*, — minden kegyelmek közvetítője és kiosztója. Ő, aki a Szentlélek által anya, nemcsak azért, mert Krisztust adta a világnak, de mert a lelkek végtelen sokaságát is adja Krisztusnak. Ezért Szűz Mária az összes lelkek

anyja... Sponsa Verbi per Spiritum Sanctum, — az Ige Jegyese a Szentlélek által.

2. Még egy aktualitást emelünk ki az egység és szeretet mellett. Mi kell az emberiségnek még? — Foersternél olvashatni, s feltűnő az az állítása, hogy bár a kereszténység áldásai nagyjából a Nyugatot boldogították, mégis, ha magától a kereszténységtől eltekintünk és csak a természetes adottságait vesszük a nyugati népeknek, úgy bizonyos tekintetben a Nyugat mégis mögötte áll a keleti népeknek. Mi büszkéek vagyunk kultúránkra, hadvezetésünkre, de valóban igazság van abban, hogy a lelki adottságok sokkal mélyebbek a keletiekben, a lelkiségük sokkal kiáradóbb, mint a mi nyugati népeink lelkisége, — értve ezt természeti tulajdonságaikra s nem a vallásra s kereszténységre. Az elmélyedésük sokkal nagyobb, mint a mienk, s némileg kifejezésre is juttatják, hogy mi alacsonyabbak vagyunk, mint ők, ha nekik nincs is akkora civilizációjuk és technikájuk, mint nekünk. Nem akarjuk ezt az állítást kiélezní, de ha végignézzük Budapestnek, vagy Londonnak, vagy New-Yorknak, vagy bármely világvárosnak képét, láthatjuk, mennyire kevés itt a lelkiség, mennyire külsőséges itt minden.

Mi kell tehát a mi korunknak? A nélkül, hogy a kultúrának és technikának igazi értékeit elvetnők, — mert nem akarunk ezekben mintegy visszafejlődni — megismételjük kérdésünket: Mi kell a mi korunknak? Lelkiség! Lelkiség! Elmélyíteni a lelket s elmélyedni a lelkiekbe, — ez a mi korunk sajgó szükséglete!

És ki az, aki mindezeket megcselekszi? A Szentlélek.

És mi a lélek, hogy mindezeket befogadhassa? Szent Pál mondja: „Nem tudjátok-e, hogy a Szentlélek *temploma* vagytok?” — És Krisztus mondása: „Aki engem szeret, azt szeretni fogja az én Atyám, és *hozzá* megyünk és *lakást* veszünk nála.” Mi *élő* templomok vagyunk, mi *élő* *tabernákulum* vagyunk, akikben *I s t e n* lakozik.

Milyen más volna az életünk, a lelki életünk, a külső életünk, ha mindig ez a tudat élne bennünk:

Én egy *élő szentségtartó* vagyok! Pedig az vagyok! Ez nem retorikai fogás, — ez dogma, hogy a megszentelő kegyelemben ez vagyok; s embertársaimban is ezt látom. Ennek az igazságnak fényénél hogy fogok ezután irántuk érezni, velük szemben viselkedni? Milyen következtetéseket vonhatok le mindebből? Mily fölemelő ez az igazság, mely a gyakorlati életbe is belenyúl.

Te tudod, hogy tenmagad Istennek temploma vagy, — milyennek kell tehát lennie életednek? És ha embertársadban is igazán Isten templomát látod, lehetsz-e iránta közömbös, hideg, érzéketlen, szeretetlen, — mégha egy koldussal is állsz szemben? Hogy fogok én embertársaimmal érintkezni, még a legszegényebbel is beszélni? — Testvéreimet és Istent látom meg benne.

Már nem egyszer merült fel a szép gondolat: lelkeket, embereket összegyűjteni, akik mintegy égő mecseknek legyenek a zárt tabernákulum előtt. Hogy mintegy minden órában legyen ott valaki, aki imádja az Oltáriszentséget, — fölváltva, óráról-óra — hogy soha ne legyen az Úr Jézus imádkozó nélkül. Mily gyönyörű ez a gondolat! De *eleven* öröklámpákra van szükségünk arra is, hogy legyenek, akik a *lelkek* tabernákulumai előtt imádkoznak, akik avval az élő tudattal járnak, hogy mi Isten templomai vagyunk, akik kiárasztják magukból ezt az élő hitet a világra.

Lelkiség! — Egység! — Szeretet! — Ez a mi korunk legnagyobb szükséglete.

Ennek a zászlónak jelszava alatt indul ki az életbe a Szentlélek-tisztelők serege. A lelkiségnek, az egységnek, a szeretetnek és a szeretetből fakadó folytonos aktivitásnak, időszerűségnek a zászlaja alatt. És céljuk nem egyéb, mint hogy eljöjjön Krisztus óhaja szerint a szociális szeretetnek, az *unum*-nak, a lelkekben Istent imádó, neki világitó élő örökmecseknek a korszaka. Amen.

Szentháromság-vasárnapra

Az Egyház tanítói tekintélye

(Budapest, 1931 Szentháromságvasárnap. — Rádióbeszéd.)

Nagyszerű jelenség a világtörténelemben egy vallásnak fellépése, mely nem mint puszta eszményi hit, nem egyedül mint szellemi mozgalom, hanem mint szervezett egység és teokratikus világbirodalom áll oda a népek elé s melynek története végighúzódik a századokon át az egész emberiség történetén keresztül. Csodálatos ennek a vallásnak, ennek a teokratikus birodalomnak öntudata. Minden hiú fennhéjázás, minden gőgös arrogancia nélkül, csak igazságának benső tudatában és isteni eredetének s küldetésének meggyőződésétől áthatva fellép, mint az isteni igazság egyedül hivatott letéteményese és hirdetője, mint az egyedül üdvözítő vallás állítja oda magát minden népnek, minden századon keresztül, mint az egész földkerekséget egy nagy vallási egységbe összefonni hivatott isteni szervezet, melynek kötelékébe tartozni minden ember kivétel nélkül kötelező az egész világon. Ez a csodálatos vallás, ez a nagyszerű lelki birodalom a római katolikus hit és Anyaszentegyház. Csodálatos öntudata ebben a szóban nyilvánul meg: *Extra Ecclesiam non est salus*, az Egyházon kívül nincs üdvözülés.

Soha vallás, soha iskola, soha bölcséleti rendszer ezen az egy valláson és Egyházon kívül nem merte fennhangon hirdetni az egész világnak, hogy ő az egyedül igaz vallás, hogy ő egyedül van a teljes

és hamisítatlan igazság birtokában. A régi pogány Róma az összes népek isteneit és a világ minden vallását befogadta, hogy így teremtsen egységet a nemzetek közt; az új Róma nem egyesíti az emberek tévedéseit egy tévelyekből szőtt közös vallásban, hanem egy igazságot, egy hitet, egy dogmát hirdet, mely előtt meg kell hajolnia a világ minden népének. A katolikus vallásnak, az Egyháznak ez a fellépése csak úgy érthető meg, hogy isteni eredetének és küldetésének biztos tudatát hordja magában. És valóban ennek a vallásnak központjában, ennek az Egyháznak születésénél, kiindulásánál a világba csodálatos személy áll, aki még csodálatosabb öntudattal és bizonyossággal, mint az Egyház, melyet alapított, kiveti a világba a nagy szót: Én Isten Fia vagyok! Én vagyok az út, az igazság és az élet! Én vagyok a világ világossága. Én vagyok az örök Kezdet, aki hozzátok szól! Ennek a személynek, Krisztusnak öntudatában, a tőle való származás biztos tudatában rejlik a katolikus Egyház öntudata is.

I. Azért mondhatjuk, hogy a mai evangélium szavaiban gyökerezik a katolikus Egyház tanítótekinvényének minden ereje és biztonsága. „Minden hatalom nekem adatott mennyben és földön, elmenvén tehát tanítsatok minden népet.” (Mt. 28, 18—19.) Aki csak hisz Krisztus istenségében, kell, hogy elismerje, hogy a küldetés, melyet ő adott apostolainak, Egyházának, valóban isteni küldetés, és ezért a tanítótekinvény is, mellyel fellépnek, a legfőbb, mely előtt minden értelemnek és minden akaratnak meg kell hódolnia a földön. De el kell ismernie azt is, hogy Krisztus ezt a tanítótekinvényt nem ruházta rá bárkire, nem ruházta rá minden emberre, hanem egy szervezetet, apostoli kollégiumot, Egyházat létesített, melynek hivatása és kötelessége, de egyszersmind szent és sérthetetlen joga is, és neki egyedül joga hirdetni Krisztus tanát az egész világon. Nem mindenkinek mondotta Krisztus: „Elmenvén, tanítsatok minden népet!” — hanem csak

annak a tizenegynek, akiről az evangélium szól: „A tizenegy tanítvány pedig Galileába méne ama hegyre, hová Jézus rendelte vala őket.” (Mt. 28, 16.) Ezeknek és csak ezeknek mondotta Jézus: Tanítsatok minden népet! — Ezeknek, de együttal utódaiknak is apostoli hivatalukban; mert hisz azt akarta, hogy Egyháza fennálljon a világ végezetéig. Azért mondja nekik: „Ime én veletek vagyok a világ végezetéig.” (Mt. 28, 20.)

Nem akart Krisztus olyan egyházat, melyben mindenki tanít, de senki sem hallgat. Nem akart olyan egyházat, melyben mindenki saját magának tanítója és önmaga olvassa ki autonóm módon a szentiratokból azt, amit jónak lát és neki tetszik. Hiszen akkor az evangéliumok és az apostolok levelei még meg sem voltak írva és egy szóval sem parancsolja meg Krisztus apostolainak, hogy tanításait írásba foglalják, hanem azt mondta nekik: Tanítsatok minden népet! Nem akart Krisztus dogmanélküli kereszténységet, ahol csak vallásos érzelem tenyészik, mint vad folyondár, minden szilárd dogma karója nélkül, mely azt fenntartaná és erősítené; nem egy „Kapellenloser Glaube”, egy templom- és egyháznélküli hit kellett neki, melyben mindenki hisz, és követ, amit rövidlátása, szenvedélye, büszkesége, előítéletei, fegyelmetlensége, szubjektív ízlése sugall neki. Nem olyan kereszténység kellett Krisztusnak, melyben az ember szétárasztja a saját korlátolt felfogása szerinti lényegest az úgynevezett lényegtelenről, melyből eltávolít mindent, ami túlvilági és természetfölötti: csodát, feltámadást, örök életet, gyónást, Oltáriszentséget, kegyelmet, hogy megmaradjon egy tisztán naturalisztikus, filantróp, a pusztá humanizmus alapján álló kereszténység, melyben már csak a mennyei Atya van meg, de megfosztva mindentől, ami a kereszténység sajátos természetfölötti mivoltához tartozik, — a mennyei Atya, de az is csak úgy, hogy akár a panteisták istene is lehetne. Valóban, először kisemmizik a kereszténységből mindazt, ami benne természet-

fölötti: desupranaturalizálják; és ezáltal kiforgatják egész természetéből, mely lényegénél fogva természetfölötti: denaturalizált kereszténység!

Krisztus tanítótekin­téllyel ruházta fel Egyházát. De ahol tanítás van, ott dogmának is kell lennie. Mert a tanítás tárgya az, amit hinni kell: a dogma. Ahol csak érzelem van dogma nélkül, ott legfeljebb buzdítani lehet, de tanítani nem. Nem változó kereszténységet akart Krisztus, az emberek és századok szerint változót, mint a divat és a hullámzó emberi eszmearamlatok, nem dogmaiban alkalmazkodó kereszténységet akart, mely tegnap még a házasság felbonthatatlansága mellett szállt síkra és ma már a korhoz alkalmazkodva felbontja a házasságot. Nem kettős kereszténységet tanított Krisztus uraknak és tömegeknek, mást a férfiaknak és mást a nőknek, mást a felnőtteknek és mást a gyermekeknek, mást a magánélet és mást a közélet számára. Nem úri morált és szolgamorált tanított Krisztus, hanem a dogmák, melyeket az ő tanítótekin­téllyével felruházott Egyháza hirdet, örök érvényűek és változatlanok minden korra és minden emberre nézve; nemcsak a hittani dogmák, hanem az erkölcsi dogmák is, melyek a magánéletet, a családot, a gazdasági és kulturális életet és a nagy nyilvános­ ságot egyaránt kormányozzák.

II. Az Egyház tanítótekin­télyének krisztusi eredetéből következik annak függetlensége is minden földi hatalomtól. „Mondd meg nekünk, micsoda hatalommal cselekszed ezeket?” (Lk. 20, 2.) — kérdezték a zsidók Krisztust. Ugyanazt a kérdést intézik sokan Egyházához is: Micsoda hatalommal cselekszed ezeket? És az Egyház Krisztus szavaival válaszol: „Amint engem küldött az Atya, én is úgy küldelek titeket.” (Ján. 20, 2.) Az Egyház tanító hatalma isteni küldetésén alapszik, azért semmiféle földi hatalomnak alávetve nincs: szuverén lelki hatalom, melyet gyakorlásában semmiféle világi tekintély jogosan nem korlátozhat. Ennek a függetlenségnek védelmében, hogy a Krisztustól rábízott hivatását

betölthesse, vívta az Egyház a legkeményebb harcokat azokkal, akik földi érdekek szolgálatába akarták állítani, világi befolyásoknak, profán hatalmaknak járma alá akarták hajtani, politikának, kormányzati és nemzetiségi kérdéseknek igájába akarták fogni egyedül a lelkiekre irányuló tanítótékin-télyét. Azok az elszakadt ágak pedig, melyek nem védtek meg függetlenségüket a világi hatalmakkal szemben, melyek inkább császároknak és parlamen-teknek hódoltak be, mint Krisztus földi helytartójá-nak, azok az állami és nemzeti egyházak szánalomra-méltó szolgálóegyházakká alacsonyodtak le, ahol az orosz cár, a német császár, az angol parlament dik-táltak, és generálisok szabják meg, hogy mit kell hinnie a népnek, és mit kell prédikálniok a papok-nak.

Mit nem tűrt és mit nem szenvedett a római katolikus Egyház ezekben a harcokban független-ségéért! Mit nem szenvedett Bizanctól Keleten, mit nem tűrt el a százados küzdelmekben a német csá-szárokkal Nyugaton, mit nem szenvedett VIII. Hen-rik és Erzsébet alatt Angliában, mennyire vérzett szabadságáért a hit hirdetésében a távoli missziós országokban: Japánban, az Amazon és La Plata partjain, az északamerikai óriás tavak huronok-lakta vidékein! Mily ádáz harcokat kellett vívnia a gallikanizmussal, a jozefinizmussal, a napóleoni imperializmussal, a Bismarck-féle államomnipoten-ciával! Hány fenyegetés és pressziókísérlet ellenére hirdette ki Róma az infallibilitás, a pápai csalatkoz-hatatlanság dogmáját! Hányszor fenyegette függet-lenségét a századok folyamán a placetum regium, az állami tetszvényjog szellemi rabigája, mely az Egy-ház tanítótékin-télyét függővé akarta tenni az állami akarattól! Még ma is ott motoszkál holmi hóbortos jogászok agyában ennek a szabadságmerényletnek retrográd gondolata. Mennyi sérelem érte a történe-lem folyamán és még ma is világszerte az Egyházat a katolikus alapokból felépített, az Egyháztól magá-tól hajdan alapított főiskolák jogtalan elállamosí-

tásában, ahol tanokat hirdetnek, melyek nyílt ellentétben állanak a kinyilatkoztatott igazsággal, és tanárok prelegálnak, akik nem egyszer esküdt ellenégei az Egyháznak, avagy annak dogmáival egyáltalán nem törődnek! Pedig a kinyilatkoztatott igazság a profán tudományoknak is mindig negatív normája marad. Még a teológiai tanszékek betöltésében is érvényesül olykor az illetéktelen beavatkozás világiak részéről az Egyház szabad és független tanító tekintélyével szemben.

Mennyi sérelem és jogtalanság éri az Egyházat a közép- és népoktatás területén! Vannak államok, ahol vallásoktatás az iskolában egyáltalán nincs. Vannak országok, ahol törvény szerint világiak végzik a vallásoktatást, és pedig nem az Egyház megbízásából és felhatalmazásával, hanem az egyháziaknak, a hit hivatásos hirdetőinek kizárásával; a világiak, akiket egy nem is katolikus világi hatóság bízott meg a hitoktatással minden joghatóság és kánoni misszió nélkül. Vannak vidékek és iskolák, ahol nem katolikus férfi vagy nő, tanítók és tanítónők vezetik be a gyermeket a katolikus hit igazságaiba, ahol elvált és csak polgári kötésben élő, erkölcsi szempontból kétes egyének szólnak a házasság szentségéről, s vannak katolikus jellegű középiskolák, melyekben aposztaták és a katolikus Egyházzal meghasonlott lelkek oktatják a serdülő generációt. Általában sok országban nem fejtheti ki az Egyház azt a szabad tanítóműködést, melynek joga őt hivatásánál és krisztusi küldetésénél fogva megilleti. Még püspökök beszédeit és körleveleit is cenzúráznak vetik alá és előírják az Egyháznak, mily nyelven tanítsa a gyermekeket hittanra — nem is szólva arról a szabadkőműves erőszakról, mellyel középiskolákat vallásos egyesületek, kongregációk létesítésétől eltiltanak, arról a balkáni durvaságról, mellyel bakancsos rendőrök az oltárra lépnek és képeket bemaszatoznak, eltávolítanak, melyek az ő korlátolt eszmevilágukban helyt nem találnak; nem szólva arról a sátáni terrorról, melyben a bolsevista

Öroszországban lehetetlenné tesznek minden vallásos megmozdulást, minden vallásos nevelést és oktatást és gyermekek és felnőttek lelkéből egyaránt tervszerűen kilökik a vallásos érzületet. A katolikus közéleti férfiak feladata és kötelessége minden országban befolyásukkal biztosítani az Egyház tanító hatalmának szabad érvényesülését.

III. Az Egyház tanítótékintélyének isteni eredetéből és Krisztus szavaiból következik, hogy minden ember feltétlen kötelessége az Egyház tanítását meghallgatni, és ha kellőképpen megismerte, el is fogadni. Ha ezek közül a kötelességek közül bármelyik elől kitér, súlyosan vétkezik és Krisztus szava szerint a kárhozat büntetését vonja magára: „Aki nem hiszen, elkárhozik.” (Mk. 16, 16.) Ez az értelme a híres mondásnak: *Extra Ecclesiam non est salus*, az Egyházon kívül nincs üdvözülés. Nem azt jelenti, hogy mindenki kivétel nélkül elkárhozik, aki nem katolikus, ha egyébként jóhiszeműleg téved és lelkiismerete szerint él; de igenis azt jelenti, hogy senki sem üdvözülhet, aki közömbösségből, rosszakaratból, szenvedélyből, büszkeségből, gyávaságból, kényelemből, emberi tekintetből, földi érdekek miatt nem komolyan törekszik megismerni az igazságot, mely a katolikus Egyházban rejlik, vagy a felismert igazságot magától eltaszítja, aki Pilátus blázirtságával és önteltségével mondja: *Quid est veritas?* Mi nekem az igazság?

Ha tehát üdvözülhet is az, aki jóhiszeműleg téved, mégsem egy dolog a tévely és az igazság. Mindenesetre a katolikus ember, aki az igazság birtokában van, sohasem lehet közömbös a tévéllyel és az igazsággal szemben. Krisztus szava: „Aki nem hiszen, elkárhozik” haláldöfése az indifferentizmusnak. Ha minden vallás, vagy akárcsak minden keresztény vallás és egyház egyformán igaz, amint azt az indifferentizmus tanítja, miért küldi akkor Krisztus apostolait az egész világba, hogy tanítsanak minden népet? Nem jogtalanság elvenni tőlük azt, amit éppoly joggal meg is tarthatnak? Nem

igazságtalanság-e más vallást rájuk erőszakolni, ha az ő vallásuk is éppoly jó és igaz? És Krisztus mégis azt mondja: Tanítsatok minden népet, és: aki nem hiszen, elkárhozik. Vagy talán azt akarja Krisztus, hogy apostolai egymás közt ellentétes tanokat hirdessenek? De ő azt mondta: Tanítsátok „őket megtartani mind, amiket parancsoltam nektek”. (Mt. 28, 20.) Krisztus pedig sem nem tanított, sem nem parancsolt ellentmondó dolgokat. Ha minden vallás egyforma, miért követeli akkor Krisztus apostolaitól, hogy ennek az egy vallásnak szolgálatában feláldozzák családjukat, vagyonukat, egészségüket, vérüket és életüket, eldobjanak maguktól mindent, ami csak kedves az életben, kínpadra vonassanak, gúnyt és megvesszőzést, bilincseket és börtönt szenvedjenek, megköveztessenek, szétfűrészeltessenek, kardélre hányattassanak, szerte bujdossanak szorongva, szűkölködve, nyomorogva, sivatagokban bolyongva, hegyek közt és barlangokban és a földnek üregeiben? (Zsid. 11.) Miért alapított akkor Egyházat, hogy az Noé bárkájaként kimentse a világot a hitbéli és erkölcsi tévelyek vízözönéből, Egyházat mindazzal a nagyszerű, világraszóló apparátussal, dogmáinak gigantikus épületével, szentségeivel, nagy történeti hivatásával, mely előtt ámulva állott még egy racionalista Harnack is, az egész világot átszövő hierarchikus szervezetével, kongresszusai-val, jubileumi éveivel, misszióival, a sok millió könyvvel, szószékkel és katedrával, melyek mind azt az egy tant hirdetik? Mire mindez, ha minden vallás egyformán jó és igaz? Nem oktalan és hiú levegőverdesés akkor mindez?

Viszont ha igaz, hogy csak egy üdvözítő hit és csak egy üdvözítő Egyház van, akkor megértjük azt a gigantikus küzdelmet az igazságért, az egy szükségességért, a lélek üdvösségéért. De akkor eszméljete fel ti, akik oly könnyelműen vetitek ki a világba és nyugtatjátok meg lelkiismereteket: Vallás vallás, templom templom, egy Istent imádunk! — eszméljete fel és nézzétek, hogyan küzdöttek

az első századok vértanúi, az Atanázok és Ágostonok, a bebörtönzött és számkivetésbe hurcolt pápák, a világokat bejáró misszionáriusok, Irország és Szibéria foglyai, hogy küzdöttek az egy igaz hitért! Esméljetekek fel ti, kik a diaszpórában más-vallásúak közt éltekek és már-már elmerültökek a kö-zömbösség örvényében! Esméljetekek fel, ti hajado-nok, kik oly könnyen adjátökek oda kezetekek más-vallásúnak, esküdtökek nemkatolikus templomban, odadobjátökek leendő gyermekeitekek halhatatlan lelkét a tévelynek, mikor reverzális nélkül esküdtökek, meg-tagadjátökek saját hitetekek, mikor készek vagytökek rövid földi szerelemért még vallástökek is megvál-toztatni. Esméljetekek fel ti, a konjunktúrának em-berei, kik állás, hírnév, ambíció, fény miatt oly hamar készek vagytökek hitetekek ellen beszélni, sza-vazni, kiknek túlzás és bigottéria minden, ami kö-vetkezetes és hamisítatlan, ösveretű, tüzesvérű és vértanúlelkű katolicizmus, akiknek mindegy, hogy rádiön katolikus vagy más prédikációt hallgattökek-e, esméljetekek fel és halljátökek: Nem minden vallás egyforma, és aki az Egyházat nem hallgatja, az legyen nektekek mint a pogány és a nyilvános bűnös, és aki nem hisz, az elkarhozik. (V. ö. Mt. 18, 17; Mk. 16, 16.)

De hogyan lehet ily tanítás mellett még vallási béke a világon? Nem gyűlöletre, vallásharcra, test-vérháborúra vezetés ez? De ez az ellenvetés minden igazság határozott hangsúlyozása ellen is szólna. Az igazság lényegénél fogva türelmetlen oly értelem-ben, hogy csak egy lehet, és azért nem tñri meg maga mellett a tévelyt. Az igazság türelmetlen, de csak a tévellyel szemben, nem a tévedővel szemben. Azért más a dogmatikus és más a polgári türelmes-ség. Ebben a megkülönböztetésben rejlik legmé-lyebb megalapozásában az elvi kiegyenlítődes az egyedül üdvözítő Egyház dogmája és a vallási béke követelménye közt. Krisztus és az Egyház nem akar másképp hódítani, mint csak meggyőzés és szeretet által. A katolikus ember hitében tántoríthatatlan,

elveiben, dogmaiban meg nem alkuvó, nem keresi a hitigazságok ellaposításával és jogfeladással az egységet másvallású testvéreivel, nem pártolja pénzével, befolyásával, szavazatával, hamis kulánssággal a vele ellenkező vallási felfogást; de e mellett tiszteli embertársának meggyőződését, igazságos másvallású testvérei jogainak megítélésében és szereti őket, mert tudja, hogy sok van közöttük, aki jóhiszemű tévedése mellett talán kedvesebb Isten előtt és azért lélekben közelebb áll hozzá, mint számos oly katolikus, aki csak katolikus módon van megkeresztelve, de sem erkölccsel, sem vallással, sem Istennel nem törődik.

Tudja azt minden katolikus ember, hogy a látható Egyházon kívül van egy láthatatlan Egyház is, melyhez tartoznak mindazok, akiket az isteni szeretet és a megszentelő kegyelem Krisztussal összekapcsol, ha talán hibájukon kívül nem is tartoznak Krisztus földi országához, a katolikus Egyházhoz test szerint. Minden katolikus öntudat mellett is szent béke fog uralkodni a világon, ha meggyőződünk róla valamennyien, mi katolikusok és másvallású testvéreink is, hogy csak egy dolog győz a világon: a szeretet; a szeretet, mely tetté válik az életben. Példánk mutassa meg mindenkinek, hogy nálunk van az igazság! És egy nagy imádság szálljon fel szívénykből naponként az éghez, hogy mielőbb egy pásztor legyen és egy akol. Nem a vallásszabadság és nem a vallási béke az a végső nagy eszmény, melyet elérnünk kell, hanem a vallási egység. Ezt az egységet nem hitközönnyel és kompromisszumokkal fogjuk megteremteni, ez az isteni kegyelem műve, mely a tévelygőket visszavezeti az ősakolba, az Anyaszentegyházba. De a kegyelmet az imádság esdi le az égből, az imádság Isten irgalmas szeretetéhez, hogy itt a földön is az az egység kapcsolja össze a lelkeket, melynek örök mintaképe az a felfoghatatlan Egység a Háromságban, melyet mai ünnepünk állít szemünk elé.

Szálljon fel azért az imádság mindenütt, ahol

csak katolikus szív van az egész világon, ott fenn a Kárpátok magaslatain és lenn a Duna alsó folyásánál, Erdély völgyeiben és a Bánát búzakarászós síkságán, szálljon fel az imádság itt, a csonka haza szívéből: *ut sint unum*, hogy mindnyájan egyek legyenek, amint te, Atyám, és én egyek vagyunk, és így megismerje a világ, hogy te küldöttél engem! (V. ö. Ján. 7, 21—23.) Amen.

Jézus Szíve

(Budapest, 1912 június.)

Ha a teremtés nagyszerű művére tekintünk, az anyagi és a szellemi világra, az élettelen testekre és a szerves lényekre, élükön az értelemmel fölruházott emberrel, ha az óriás hegyeknek hótakart csúcsaira nézünk és az alföld mérhetetlen kiterjedését szemléljük, ha a csillagok fényét és a háborgó tenger hullámaint csodáljuk, értelmünkben két kérdés merül fel: Kitől és miért? A világ eredete és célja minden bölcsélet és vallás alapja.

I. Az első kérdésre szívünk mélyén az ész szava maga adja meg a választ, mely a makkabeusi testvérek anyjának szájában jutott oly megható kifejezésre: „Fiam, tekints az égre, a földre és mindenre, ami bennük van, és értsd meg, hogy mindezt semmiből teremtette az Isten.” (Makk. 7, 28.) — A másik kérdésre a feleletet megírta a szeretet apostola, Szent János, e szavakkal: „Az Isten szeretet.” (I Ján. 4, 8.) Szeretetből, tiszta, önzetlen szeretetből hívta létre a világot a végtelenül boldog Isten, ki önmagában megtalál minden jót és szépet, minden igazságot és boldogságot, ki önmagának teljesen elegendő és senki másra nem szorul. Hiszen egy egész örökkévalóságon át egyedül létezett addig a pillanatig, melyben szavával a semmiből létre szólította a lények megszámlálhatatlan seregét. „Eszem-e én a bikák húsát? Iszom-e én a bakok véré?” — kérdi Isten a Zsoltárosnál. (49. zsolt. 13.) Tiszta szeretetből hívott létre az Isten mindent és az embereknek ajándékozta szeretetből e szavakkal: Ime, nektek

adtam mindent: a fákat és füveket, a vizek halait és a szárazföld állatait, uralkodjatok fölöttük! (V. ö. Gen. 1, 29. 30.) Szeretéből hívta létre őket az Isten és adta oda az embernek, hogy az ember is viszontszeresse az Istent. A szeretet a világ forrása és végső célja, a szeretet az ember eredete és utolsó rendeltetése. Isten szerette az embert öröktől fogva, azért teremtette; de viszont azért is teremtette, hogy az ember őt viszontszeresse.

1. Mennyit tett Isten az emberért, hogy neki szeretetét kimutassa, hogy megnyerje viszontszeretetét! A szeretet egyesülni akar. Isten is egyesülni akar az emberrel. Átadta neki az egész teremtet világot, hogy minden teremtmény lépcső legyen számára Isten megismerésére és szeretetére. Beleteremtette szívébe azt a kiolthatatlan vágyat a boldogság és szeretet után, azt a vágyat, melyet semilyen teremtet lény be nem tölthet, csak ő maga, a végtelen Isten. Minden, amit szemünk lát, fülünk hall és érzékeink tapintanak, véges; minden bennünk, kívülünk és körülöttünk véges; csak egy dolog végtelen: szívünk vágya a jó, a szép, a fennkölt, a magasztos után, a boldogság után. Azért ezt a vágyat csak a végtelen Jóság, minden szépség forrása és kútfeje, csak az örök Szeretet maga töltheti be. Isten az ő szeretetében, mellyel az emberrel egyesülni óhajt, mintegy magához akarta láncolni szívét. „Magadnak teremtetted bennünket, Uram, és nyugtalan a mi szívünk, míg benned meg nem nyugszik”, mondja a hippói nagy püspök, Szent Ágoston, aki a maga korában a modern élet minden küzdelmét átélte és átérezte, és a hitetlenségből a legmagasztosabb életszentségre emelkedett föl. Isten szívünkbe beleoltotta a vágyat, hogy mi is az övéi legyünk, amint ő a miénk akart lenni. Szívünk minden szálacskája, minden porcikánk, egész lényünk minden részecskéje felénk kiáltja: Én az Istené vagyok. Csak szabadakarattunktól függ, hogy mi is egészen az övé legyünk. „Jöjjetek hozzám mindnyájan, kik elfáradtatok és meg vagytok ter-

helve, és én felüdítlek titeket" (Mt. 11, 28.), mert én vagyok a Szeretet, mondja az Úr.

2. De ez még nem volt elég a végtelen Istennek. Nem elégedett meg azzal, hogy természetünket az ő szeretetére teremtette; fölruházta lelkünket a természetfölötti kegyelemmel is. Megfontoltuk-e már valaha, hogy mi is az a kegyelem, a megszentelő malaszt? Az ember lényegénél fogva Istennek szolgálja és az is marad mindörökre; minden teremtmény, még a legfőbb angyal is, a legmagasztosabb kerub és szeráf is, természeténél fogva csak szolgálja a Mindenhatónak. Semilyen értelmes lény önmagában joggal nem bír arra, hogy a végtelent, Istent színről-színre lássa, vagy őt atyjának nevezze. De az Isten bennünket szeretetének megfoghatatlan leereszkedésében arra választott ki öröktől fogva, hogy ne csak szolgálói, hanem gyermekei is legyünk és őt egykoron színről-színre lássuk az örökkévalóságban. Boldogságra vagyunk ugyan teremtve természetünk-nél fogva, de csak természetes, nem természetfölötti boldogságra. Isten kinyilatkoztatása nélkül még azt sem tudnók, hogy őt színről-színre látni egyáltalán lehetséges-e. De ő annyira vágyódik velünk egyesülni, hogy saját isteni természetének részeseivé, mintegy kis istenekké tett minket a megszentelő malaszt által, amennyire az teremtetett lénynél egyáltalán lehetséges. „Lássátok, minő szeretetet tanúsított irántunk az Atya, hogy Isten fiainak neveztetünk és azok is vagyunk." (I Ján. 3, 1.) „Most Isten fiai vagyunk, és még nem tűnt ki, hogy mik leszünk; mert látni fogjuk őt, amint van." (U. o. 2.) Egész új életet, minden érdemünk fölött új természetfölötti életet adott nekünk az Isten a megszentelő malasztban tiszta szeretetből, hogy mi is viszontszeressük őt, mert Isten a szeretet.

3. De még mindig nem elég. Tudjuk, hogy az ember elvesztette Isten kegyelmét, a megszentelő malasztot az ősbűn által, magát erre a nagy ajándékra teljesen érdemtelené tette. De Isten annyira szerette az embert, hogy egyszülött Fiát küldte a

világra, hogy helyreállítsa a megbontott kegyelmi rendet és még bensőbben egyesüljön velünk, mint az a bűn előtt lehetséges volt. Csodálatos szeretet! Isten emberré lesz — ez a legbensőbb egyesülés, melyet csak elképzelni lehet. Az Isten ember, és az ember Isten. Valaki közülünk igazán Isten, és egy a Szentháromság közül igazán ember. Hogy ezt megérthessük, föl kellene fognunk, hogy mi az Isten. Szedjük össze minden tudományunkat, a természetant és a csillagászatot, a növény- és ásványtant, a történelmet és hittudományt, hogy gyöngécske képet alkossunk magunknak arról, hogy mi az Isten!

A fény egy másodperc alatt 300,000 km-nyi utat tesz meg. És mégis vannak csillagok, olyanok, melyeket esténként ragyogni látunk az égboltozaton, melyekről egy év után, — de mi ez? — 30, 40 év után, sőt évszázadok és évezredek után érkezik csak el a fénysugár földünkre. Az a fény, melyet most szemlélünk, már Ábrahám idejében indult el onnét és csak ma érkezett el hozzánk. És mekkora a csillagok nagysága! Oly kicsinyeknek tűnnek fel előttünk, mert oly mérhetetlen távolságban vannak tőlünk. Mily nagynak látszik a föld; de a nap, mely fölöttünk ragyog, egymilliószor nagyobb, mint a föld. És a sok százezer csillag között, melyet szemünk lát az égen, sokszorta nagyobb, fényesebb napok vannak, mint a miénk; csak távolságuk miatt tűnnek föl mint parányi kis tündöklő pontok az égboltozaton. És ki számlálná meg e fénylő napok számát? Szétszórva a világegyetemben sokaságuk oly nagy, hogy a világtér egyik végpontjától a másikig a fénysugárnak 30,000 évre van szüksége. Mindezeket Isten egyetlen szavával teremtetten, belégük oltotta a vonzást és erőt, hogy mozogjanak és keringjenek és az évezredek időszakait vezessék.

De szálljunk le a csillagok honából a földre, le a növényvilágba. A legkisebb növénysejt mily titokzatos, bámulatos szervezettel bír! És mennyi szépség az állatok világában, mennyi bölcsesség nyilvánul meg ösztönükben! Vegyük hozzá az emberek

összes tudományát, vegyük hozzá az újkor nagy fölfedezéseit, a villamos gépeket és tengeri hajókat, a száguldó vonatokat és repülőgépeket, vegyük hozzá az angyalok karait, melyek szépségben, nagyságban, hatalomban fölülmúlnak mindent, amit az anyagi világ szemléleténél csak sejthetünk is — mindez az egy nagy Istennek műve. És minden a világban mozog és változik, csak Ő egyedül örök és változatlan, soha kezdete nem volt és vége sem lesz soha. Ég és föld elmúlnak, „de te megmaradsz; mint a ruha mind elavulnak, elváltoztatod őket, mint az öltözetet, és elváltoznak, te azonban ugyanaz maradsz és éveid el nem fogynak”. (101. zsolt. 27, 28.)

Ez az Isten. És ez az Isten tud rólunk, ez az Isten szeret bennünket, sőt ha mondanunk szabad, boldoggá tehetjük őt, ha őt viszonszeretjük. De nem látjuk őt, át kellene számítani szeretetét a mi valutarendszerünkre, le kellene fordítani a mi nyelvünkre, hogy megérthessük, láthatóvá kellene tenni, hogy a mi fogalmainkkal kifejezhessük. És ennek az óhajunknak is eleget tett az a végtelen nagy Isten, mikor emberi alakot öltött magára, emberi szívet alkotott magának, hogy emberi módon szeressen bennünket. Ez a szív Jézus Szíve. Benne lángol az az istenemberi szeretet, az a szeretet, mellyel bennünket Isten mint ember szeret. Oly isteni ez a szeretet, hogy magát az Istent lehívja az égből a földre, szegény szűznek méhében lakást vesz, jászolba fekteti, hegyen-völgyön át űzi, hogy az eltévedt juhocskákat fölkeresse, fölfeszíti a keresztre és a kereszten átszúrja szívét. Oly emberi ez a szeretet, hogy a szomorúakkal együtt szomorkodik, az örvendezőkkel együtt örül, szájalomra gerjed az özvegy iránt, ki egyetlen fiát elvesztette, a nép iránt, mely már három napja éhen-szomjan kitart nála, megsiratja hű barátjának halálát, gyengéd vonzalommal telik el a gyermekek iránt.

4. Ez a szeretet sugallta neki, hogy az egyesülésnek bizonyos értelemben még csodálatosabb és magasztosabb módját találja ki, hogy velünk lehes-

sen már itt a földön, amint egykor örökké velünk lesz az égben. Elrejtette magát a kenyér és bor színe alatt és eledelünk lett az Oltáriszentségben. A velünk való egyesülésnek ez az új módja keserves kinszenvedésének és halálának gyümölcse s egyúttal emlékezete is. „Azon az éjtszakán, amelyen elárultatott, vevé a kenyeret, és hálát adván megtöré és mondá: Vegyétek és egyétek, ez az én testem, mely értetek adatik; ezt cselekedjétek az én emlékezetemre. Hasonlóképen a kelyhet is, miután megvacsorált, mondván: Ez a kehely az újszövetség az én véremben; ezt cselekedjétek, valahányszor isszátok, az én emlékezetemre. Mert valahányszor ezt a kenyeret eszitek, és ezt a kelyhet isszátok, az Úr halálát hirdetitek, míg el ne jő.” (I Kor. 11, 23. kk.) Mily vágy mutatkozik a velünk való egyesülés után Jézus e szavaiban: „Vágyva-vágytam ezt a húsvéti vacsorát enni veletek, mielőtt szenvedek.” (Lk. 22, 15.) „Mivel szeretete övéit, kik e világban valának, mindvégig szeretete őket.” (Ján. 13, 1.) Azért mindenkorra velünk akart maradni a világ végéig. (V. ö. Mt. 28, 20.) Velünk akart lakni egy tető alatt; egyesülni akart velünk oly benső módon, amint csak az étel és ital egyesül testünkkel; lelkünk eledele akart lenni a szentáldozásban, melyről egy nagynevű érsek írta körlevelében: „Isten és ember mintegy eggyé lesznek a szentáldozásban.”

Igy szeretett minket Isten Jézus Szívében. Egy atya, anya, hitvestárs sem szerethet jobban, mint ő. Erős, férfias, áldozatra kész és egyúttal gyengéd és alázatos ez a szeretet. Fenséges és királyi, és mégis oly vonzó s leereszkedő, hogy még a gyermekek is vonzódnak hozzá. Azért mondja Szent Péter: „Uram, kihez mennénk? Az örök élet igéi nálad vannak.” (Ján. 6, 69.)

II. Ilyen az Isten szeretete irántunk. Azért joggal követeli viszonzszeretetünket. Megkapta-e, amit várt? Megtalálta-e a szeretetet? — Sajnos, nem mindenki részéről; de erről most nem akarunk szólni.

De sokak részéről megkapta, amit keresett. Ha valaha szerettek az emberek valakit, ha szerettek valakit a lelkesedésig, hogy úgy mondjam, a rajongásig, akkor Krisztust, akkor Jézus Szívét szerették, és Jézus Szívében az Istent. Az erős férfiú, a gyermek, a király, a földműves, a szegény anyóka, az ártatlan szűz, a megtért bűnös, a marcona katona, mindegyik a maga módja, a maga mértéke és lelke szerint szereti Krisztust. Szent Pál dicsekszik, hogy háromszor szenvedett hajótörést, háromszor megvesszőzést Krisztusért. (V. ö. II Kor. 11, 25. kk.) „Számomra az élet Krisztus, — mondja — a halál nyereség.” (Fil. 1, 21.) „Élek, már nem én, hanem Krisztus él bennem.” (Gal. 2, 20.) Az apostolok örvendő távoztak a tanácstól, mert méltóknak tartottak Krisztusért gyalázatot szenvedni. (Csel. 5, 41.) A vértanúk ezrei haltak meg, ajkukon e szó: Krisztus! Ezrek indultak a harcba pogányok ellen, szájukban Jézus neve. Szent Teréz szíve vágya csak ez: Szenvetni vagy meghalni — Krisztusért, Istenért! Mint kisleány hazulról megszökik, a mórók országa felé tart, hogy a szeretet vértanúhalálát halja Krisztusért. Szent Szaniszló már mint gyermek felkiált: Én Jézus lovagja akarok lenni! Országokat bejár, áthágja az Alpokat, hogy ezt az egyedüli vágyát elérje s besorozzák Jézus katonái közé.

Egy férfinak, kinek nyelvét megoperálták, s megmondták, hogy többé beszélni nem fog, utolsó szava ez volt: Dicsértessék a Jézus Krisztus! Mikor egy gyermek valakitől kérdezte, ismeri-e Jézus Szívét, s az tagadólag válaszolt, legnagyobb csodálkozással szólott édesanyjához: Mama, az az ember még Jézus Szívét sem ismeri!

Így szerették, így szeretik sokan az Istent Jézus Szívében. S mi? Nézzünk szemébe Jézusnak a mai napon, amint majd egykor valamennyien szemébe kell hogy nézzünk, s kérdezzük őszintén magunktól: Szereted-e Jézust, szereted az Istent? Kérdezzük meg őt magát: Uram, érzed-e, hogy szeretlek? Tetteink, cselekedeteink adják meg erre a kérdésre a

választ. Mert ő maga mondja: „Aki parancsaimat ismeri és azokat megtartja, az szeret engem.” (Ján. 14, 21.) Nem szavakban, nem érzelmekben, hanem tetteikben nyilvánul meg az igazi szeretet. A halálos bűn kerülésétől fel, a legmagasabb tökéletességig tág terület nyílik szeretetünk gyakorlására. Aki szeret, az felkeresi azt, akit szeret. Itt lakik köztünk Isten az Oltáriszentségben; keressük fel őt gyakran, vegyük őt magunkhoz a szentáldozásban! Soha gyermek szülei, soha jóbarát jóbarátja, soha hitves hitvese emlékét el nem feledi. Mi se feledjük el az ő emlékét, melyet nekünk saját testében s vérében a kenyér és bor színe alatt hátrahagyott, mikor mondotta: „Ezt cselekedjétek az én emlékezetemre.” (Lk. 22, 19.) A benne való részesedés teszi majd, hogy mi is elmondhatjuk Szent Pállal: „Biztos vagyok, hogy sem halál, sem élet, sem magasság, sem mélység, sem egyik teremtmény el nem szakíthat minket az Istennek szeretetétől, amely Jézus Krisztusban, a mi Urunkban vagyon.” (Róm. 8, 38. k.) Amen.

TARTALOMJEGYZÉK

Advent	3
Lelki pusztaságok	3
Karácsony ünnepére	9
A lelki gyermekség főiskolája	9
A régi és az új „örömhír”	20
Szilveszter estéjén I.	30
Az élet folyama	30
Szilveszter estéjén II.	39
Az élet talánya	39
Újévre	46
Recedant vetera, nova sint omnia	46
Jézus neve	53
Vizkereszt utáni első vasárnapra	59
A 12 éves Jézus	59
Hetvened vasárnapra	67
Lelki készüllet — lelki buzgóság	67
Ötvened vasárnapra	77
A szeretet himnusza	77
Nagypéntekre	84
A kereszt Isten nagyságának emlékoszlopa	84
Húsvétvasárnapra I.	91
A hit remény és szeretet ünnepe	91
Húsvétvasárnapra II.	95
Három sír	95
Húsvéthétfőre	102
Az emmausi tanítványok	102
Fehér vasárnapra	113
Húsvét utáni ötödik vasárnapra	123
Az imádság ereje	123
A Szentlélek és korunk	132
Szentháromság-vasárnapra	141
Az Egyház tanító tekintélye	141
Jézus Szíve	152

